

Soolõime

Sooteadlik eelarvestamine: etapiline teabepake

Juhised ELi fondide jaoks

Tänuavaldused

Käesolev teabepake on Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi (EIGE) sooteadliku eelarvestamise tegevuse osa. See on EIGE soolõime platvormi lahutamatu osa.

Teabepakme autorid: Elisabeth Klatzer ja Angela O'Hagan (sõltumatud eksperdid), Catharina Schmitz ja Emma Wretblad (NIRAS Sweden AB) ning Ursula Mollay, Ambre Maucorps, Arndt Münch ja Daniella Fessl (ÖIR GmbH).

Samuti toetub see EIGE sooteadlike eelarvestamise projektide raamistikus korraldatud konsultatsioonidele. EIGE tänab 21. novembril 2018 ja 28. märtsil 2019 Vilniuses toimunud konsultatsioonikoosolekutel

osalenuid teadmiste ja asjatundlikkuse eest, millest oli uurimistöös palju kasu.

Erilist tänu avaldatakse Jeroen Decuyper Aertsile (Belgia naiste ja meeste võrdõiguslikkuse instituudi ja EIGE ekspertide foorumi liige, Belgia) intellektuaalse panuse ja toetuse eest eespool nimetatud projektide rakendamisel. EIGE tänab Renate Wielpützi (sõltumatu ekspert) väärtuslike nõuannete ja toetuse eest.

Väljaande koostamist koordineeris ja selle kvaliteeti kontrollis EIGE soolõime töörühm (Barbara Limanowska, Helena Morais Maceira, Elena Anchevska, Sarah Robinson, Kim Van Aken ja Nicole Jansen).

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE) on Euroopa Liidu teadmuskeskus, mis pakub soolise võrdõiguslikkuse alaseid teadmisi ning võrreldavaid ja usaldusväärseid andmeid. Sellega toetab EIGE poliitikakujundajaid ja kõiki olulisi institutsioonioone, et saavutada meeste ja naiste vaheline võrdsus kogu Euroopas.

European Institute for Gender Equality, EIGE
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LEEDU

Tel +370 52157444

Email: eige.sec@eige.europa.eu

 <http://www.eige.europa.eu>

 <http://twitter.com/eurogender>

 <http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

 <http://www.youtube.com/eurogender>

 <http://eurogender.eige.europa.eu>

 <https://www.linkedin.com/company/eige/>

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2020

Print ISBN 978-92-9482-438-7 doi:10.2839/588196 MH-04-19-709-ET-C

PDF ISBN 978-92-9482-410-3 doi:10.2839/937559 MH-04-19-709-ET-N

© Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut, 2020

Kaas: © Marian Weyo/Shutterstock.com, käe ikoon: © Leone_V/Shutterstock.com, lambipirni ikoon: © Irina Adamovich/Shutterstock.com

Paljundamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale.

Taaskasutamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale ja algset tähendust ei moonutata, ning EIGE ei vastuta sellise kasutamisega tekitatud mis tahes kahju eest. EIGE taaskasutamise poliitikat rakendab komisjoni 12. detsembri 2011. aasta otsus komisjoni dokumentide taaskasutamise kohta (2011/833/EL).

Selle dokumendi koostas Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE), et lihtsustada soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte rakendamist sooteadliku eelarvestamise kaudu, mis on üks soolõime vahendeid. Selles esitatakse soovitusi ja häid tavu ning see ei ole õiguslikult siduv ühegi ELi fondide rakendamises osaleva ELi või riikliku üksuse jaoks. Kui viidatakse kehtivatele õigusaktidele või õigusakti ettepanekutele, ei ole see samaväärne nende rakendamise õigusliku nõustamisega. Selle teabepakme kasutamine ei piira riiklike õigusaktide kohaldamist, Euroopa Kohtu, Üldkohtu ja komisjoni otsuste tõlgendamist.

Sooteadlik eelarvestamine: etapiline teabepake

Juhised ELi fondide jaoks

Lühendid

AIR	rakendamise aastaaruanded
AMIF	Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond
BKA	Austria liidukantselei (Bundeskanzleramt)
BMVI	piirihalduse ja viisade rahastamisvahend
CCO	keskne ühine väljundnäitaja
CCR	keskne ühine tulemusnäitaja
DG	peadirektoraat
EAFRD	Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond
EFSI	Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond
EIGE	Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut
EK	Euroopa Komisjon
EL	Euroopa Liit
ELi leping	Euroopa Liidu leping
ELi toimimise leping	Euroopa Liidu toimimise leping
EMKF	Euroopa Merendus- ja Kalandusfond
ERF	Euroopa Regionaalarengu Fond
ESF	Euroopa Sotsiaalfond
ESF+	Euroopa Sotsiaalfond+
ESIF	Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid
IKT	info- ja kommunikatsioonitehnoloogia
ILO	Rahvusvaheline Tööorganisatsioon
ISCED	rahvusvaheline ühtne hariduse liigitus
ISF	Sisejulgeolekufond
KA	korraldusasuk
KM	käibemaks
LGBT+	lesbid, geid, biseksuaalid ja transsoolised inimesed +
MFF	mitmeaastane finantsraamistik
MS	liikmesriik
M&E	seire ja hindamine
NGO	vabaühendus
OP	rakenduskava
PA	partnerlusleping
SDG	kestliku arengu eesmärk
SKP	sisemajanduse koguprodukt
TEN-T	üleeuroopaline transpordivõrk
VKE	väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad
ÜF	Ühtekuuluvusfond
ÜPP	ühine põllumajanduspoliitika
ÜRO	Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

Sisukord

Teabepakme tutvustus	4
1. osa. Kellele on teabepake suunatud?	5
2. osa. Mis on sooteadlik eelarvestamine?	5
Sissejuhatus sooteadlikku eelarvestamisse	6
Mis on sooteadlikul eelarvestamisel tegemist naiste ja meeste tegeliku olukorraga?	6
Mida hõlmab praktiline sooline eelarvestamine?	10
Sooteadlik eelarvestamine ELi fondides	11
3. osa. Miks on sooteadlik eelarvestamine Euroopa ühiselt hallatavates rahalistes vahendites tähtis?	16
Kolm põhjust, miks sooteadlik eelarvestamine on ELi fondides tähtis	17
4. osa. Kuidas saab sooteadlikku eelarvestamist rakendada ELi fondides? Praktilised töövahendid ja liikmesriikide näited	18
ELi õigusraamistik	19
Töövahend 1. ELi fondide seos soolise võrdõiguslikkuse ELi õigusraamistikuga	19
Riiklik/piirkondlik programmitöö ja projektitasandi toetus	28
Töövahend 2. Soolise ebavõrdsuse ja sooliste vajaduste analüüsimine riigi ja piirkonna tasandil	28
Töövahend 3. Soolise võrdõiguslikkuse rakendamine poliitikaeesmärkides (partnerluslepingutes) ja erieesmärkides/meetmetes (rakenduskavades)	34
Töövahend 4. ELi fondide vaheline kooskõlastamine ja vastastikune täiendavus, et tasakaalustada töö- ja eraelu	44
Töövahend 5. Partnerlus ja mitmetasandiline valitsemine – asjaomaste partnerite, soolise võrdõiguslikkuse ekspertide rolli ja seirekomisjonide koosseisu tuvastamine	58
Töövahend 6. Soolise võrdõiguslikkuse edendamise kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete näitajate väljatöötamine	61
Töövahend 7. Projektide sootundlike valikukriteeriumide määratlemine	74
Töövahend 8. Soolise võrdõiguslikkuse rahaliste vahendite jaotuse jälgimine ELi fondides	79
Töövahend 9. Soolõime projektide ülesehituses	80
Aruandlus, seire ja hindamine	86
Töövahend 10. Soolise mõõtme lõimimine seiresse ja hindamisse	86
Töövahend 11. ELi fondide soolise võrdõiguslikkuse kulutuste aruandlus	90
Viited	91

Teabepakme tutvustus

Selle etapilise teabepakme eesmärk on aidata Euroopa Liidu korraldusasutustel rakendada sooteadliku eelarvestamise töövahendeid Euroopa Liidu ühiselt hallatavate rahaliste vahendite (edaspidi „ELi fondid“) (1) protsessides. Teabepakmes

tutvustatakse mitmesuguseid töövahendeid ja tuuakse esile ELi liikmesriikide paljulubavad tavad nende töövahendite kasutamisel. Teabepakmes on neli osa.

1. osa. Kellele on teabepake suunatud?

Selles osas on teabepakme peamiste sihtrühmade ülevaade.

2. osa. Mis on sooteadlik eelarvestamine?

Selles osas kirjeldatakse sooteadlikku eelarvestamist ELi fondides, et kasutajad tutvuksid sooteadliku eelarvestamise mõiste ja loogikaga.

3. osa. Miks on sooteadlik eelarvestamine Euroopa ühiselt hallatavates rahalistes vahendites tähtis?

Selles osas on ELi fondide protsessis sooteadliku eelarvestamise rakendamise õiguslik, poliitiline ja majanduslik põhjendus.

4. osa. Kuidas saab rakendada sooteadlikku eelarvestamist Euroopa ühiselt hallatavates rahalistes vahendites? Praktilised töövahendid ja liikmesriikide näited

Selles osas kirjeldatakse 11 töövahendit, millega rakendada sooteadlikku eelarvestamist ELi fondides. Töövahendid jagunevad kolmeks laiaks valdkonnaks: ELi õigusraamistik, riiklik/piirkondlik programmitöö ja projektitasandi toetus ning aruandlus, seire ja hindamine.

(1) Teabepake sisaldab üldist infot 2021–2027. a ühissätete määruse eelnõu seitsme fondi kohta (Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), Ühtekuuluvusfond, Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+), Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF), Varjupaiga- ja Rändefond (AMIF), Sisejulgeolekufond (ISF) ning piirihalduse ja viisade rahastamisvahend (BMVI)). Täiendavalt sisaldab teabepake lisateavet ERFi, Ühtekuuluvusfondi, ESF+, EMKFi ja Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi (EAFRD) kohta.

1. osa. Kellele on teabepake suunatud?

See Euroopa Liidu ühiselt hallatavates rahalistes vahendites (edaspidi „ELi fondid“) toimuva sooteadliku eelarvestamise etapiline teabepake on koostatud Euroopa Liidu liikmesriikide korraldusasutustele. Seega on teabepakme peamine sihtrühm ELi fondide riiklikus ja piirkondlikus programmitöös osalevad ametnikud ja juhid. Seda võivad kasutada ka vahendusasutused, ⁽²⁾ kes rakendavad ELi fondide projekte piirkondlikul või kohalikul tasandil, riiklikud soolise võrdõiguslikkuse asutused ja ELi fondidega ELi tasandil tegelevad töötajad. Teabepaket võivad üldises seire- ja hindamistegevuses kasutada ka

Euroopa Komisjoni tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektoraat, regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat ning õigus- ja tarbi-
jaküsimuste peadirektoraat.

Teabepake on struktureeritud nii, et igale siht-
rühmale antakse juhised, millal ja kus nad saavad ELi fondide protsessis kasutada sooteadliku eelarvestamise töövahendeid. Protsessi asjaomasel etapil klõpsates saab tutvuda eri töövahenditega ja eri liikmesriikide paljulubavate tavadega nende töövahendite kasutamisel.

2. osa. Mis on sooteadlik eelarvestamine?

Euroopa Nõukogu laialdaselt kasutatava määratluse kohaselt ⁽³⁾ on sooteadlik eelarvestamine soolõime kohaldamine eelarvemenetluses. See hõlmab eelarvete soopõhist hindamist, soolise mõõtme kaasamist eelarvemenetluse kõigil tasanditel ning tulude ja kulude ümberkorraldamist soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks. Lühidalt öeldes on sooteadlik eelarvestamine strateegia ja protsess, mille pikaajaline eesmärk on saavutada soolise võrdõiguslikkuse eesmärgid.

Sooteadliku eelarvestamise täielik rakendamine ELi eelarveprotsessides tähendab soolise mõõtme täielikku lõimimist eelarve koostamise ja kavandamise kõigis etappides. Praktilised meetmed selle saavutamiseks on näiteks järgmised:

1. soopõhine hindamine, et saada ülevaade eelarve soolisest mõjust ja muuta see nähtavaks – selline soopõhine eelarveanalüüs on kogu sooteadliku eelarvestamise lähtepunkt;
2. soolise võrdõiguslikkuse suurendamiseks tehtavate muudatuste edendamine, lähtudes sootundliku eelarveanalüüsi tulemustest,

sealhulgas tuvastatud soolisest ebavõrdsusest ja probleemidest, ning

3. sooteadliku eelarvestamise korraldamine, milles osalevad valitsuse ja valitsusvälised osalejad. Kogu maailmas sooteadlikul eelarvestamisel saadud praktiliste kogemuste analüüs on korduvalt näidanud, et see toetab häid tulemusi. ⁽⁴⁾

Euroopas sooteadliku eelarvestamise kasutuselevõtu ja edendamise viimaste aastate tavad ja meetodid ⁽⁵⁾ osutavad selle kaksikeesmärgile: arvestada eelarves naiste ja meeste tegelikku elu ning teha olemasolev ebavõrdsus eelarvestamisel nähtavaks. Tegelikuses tähendab sooteadlik eelarvestamine, et tuuakse esile kuludid ja tuludid käsitlevate otsuste mõju naistele ja meestele; see mõju oleneb eluetapist ning majanduslikest ja sotsiaalsetest tingimustest. Samal ajal tähendab see riigi rahandust käsitlevate otsuste läbivaatamist, et need aitaksid olemasoleva ebavõrdsuse suurendamise asemel edendada soolist võrdõiguslikkust.

Sooteadliku eelarvestamise kohaldamiseks ELi fondides tuleb tunda selle mõistet ja loogikat.

⁽²⁾ Komisjoni ettepanekus ühissätete määruse kohta (artikli 2 punktis 7) on vahendusasutus määratletud kui mis tahes avalik-õiguslik või eraõiguslik asutus, mis tegutseb korraldusasutuse alluvuses või täidab sellise asutuse nimel funktsioone või ülesandeid.

⁽³⁾ Euroopa Nõukogu (2005). Gender Budgeting. Final report of the Group of Specialists on Gender Budgeting. Strasbourg: Euroopa Nõukogu võrdõiguslikkuse talituse inimõiguste peadirektoraat. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/resources/Gender%20budgeting.pdf>

⁽⁴⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2019). Gender budgeting. Mainstreaming gender into the EU budget and macroeconomic policy framework. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-budgeting-mainstreaming-gender-eu-budget-and-macroeconomic-policy-framework>, lk 12.

⁽⁵⁾ O'Hagan, A., ja Klatzer, E. (toim) (2018). Gender budgeting in Europe: Developments and challenges. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Sissejuhatus sooteadlikku eelarvestamisse

Video: professor Diane Elson selgitab sooteadliku eelarvestamise mõistet (6)

Nagu videotest näha, tuleb eelarveprotsessides arvestada nii naiste kui ka meeste vajaduste ja nõudmistega. See edendab vastutust ja läbipaistvust riigi rahanduse kavandamisel ja haldamisel, suurendab sooteadlikku osalemist eelarveprotsessides ning soodustab soolist võrdõiguslikkust ja naiste õigusi.

Mis on sooteadlikul eelarvestamisel tegemist naiste ja meeste tegeliku olukorraga?

Vaadake hiljutist fotot Euroopa Ülemkogu liikmetest. Mitu naist ja mitu meest on fotol?

ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuuri video: mis on sooteadlik eelarvestamine? (7)

Mõelge naiste ja meeste tegelikule olukorrale Euroopa Ülemkogu koosseisu vaadates ja küsige endalt,

- miks on fotol mehi rohkem kui naisi.

Foto leheküljelt: <https://newsroom.consilium.europa.eu/events/20190322-european-council-march-2019-day-2>

(6) Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2019). What is gender budgeting? Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://www.youtube.com/watch?v=cqjt4EUakvw>

(7) ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur (2017). What is gender responsive budgeting? New York: ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur. Avaldatud aadressil <https://www.youtube.com/watch?v=mquOclPJYPs>

Oluline aspekt naistest ja meestest rääkides

Oluline on arvestada naiste ja meeste tegelikku olukorda nende mitmekesisuses. „Tegelik olukord“ viitab naiste ja meeste erinevale olukorrale, kuid täiendus „nende mitmekesisuses“ tähendab, et naiste ja meeste tegelikku elu mõjutavad ka muud tegurid, näiteks vanus, sotsiaal-majanduslik olukord, puue, rass, etniline päritolu, usk, elukoht maal või linnas jne (nt Rootsis maal elava noore naise elu erineb väga palju Hispaanias linnas elava eaka naise elust).

ELi liikmesriikides on olemas nii **tasustatud töö** kui ka **tasustamata hooldustöö**. Neid eri liiki töid teevad nii naised kui ka mehed. Kaalutlege järgmisi küsimusi.

- Kuidas jaguneb tasustatud ja tasustamata hooldustöö enamikus ühiskondades naiste ja meeste vahel?
- Kas naised ja mehed teevad sama liiki tööd? Kas leidub erinevusi? Mis on need erinevused?

Tasustamata hooldustöö tunnustamine ja väärtustamine **on oluline riigi või piirkonna kogu majandusolukorra mõistmisel**. Tasustatud töö ja tasustamata hooldustöö sõltuvad teineteisest. Näiteks vajavad kõik inimesed ametlikus majanduses (tasustatud töö) töötamiseks hooldusmajanduse (tasustamata hooldustöö) tuge, näiteks

- toidu valmistamist,
- puhtaid rõivaid ja
- hooldamist haiguse ajal.

Avaliku sektori või turuteenused täidavad neist vajadustest ainult väikese osa ja suure osa katavad endiselt kodumajapidamised. Selle töö eest sageli ei maksta, olenemata sellest, kas seda tehakse ise või teeb seda keegi teine. Kui seda ei tasustata, ei kuulu see ametlikku majandusse ning see töö jaguneb naiste ja meeste vahel väga ebavõrdselt. Seepärast see sageli unustatakse. Samas on sellisel tööil suur mõju ning see annab suure panuse üldmajandusse ja ühiskonna toimimisse.

Vaadake, kuidas selgitab professor Diane Elson soolist ebavõrdsust tasustamata töö valdkonnas ja sellise töö tähtsust majanduse jaoks.

ILO video hooldustöö kohta

Riiklikud rahalised toetused – näiteks tasustatud lapsehoolduspuhkus, lapsetoetused, hool-dajate toetused, põllumajandustoetused ja maaelu arengu vahendid – on olulised võrdsete võimaluste loomiseks perekondlike kohustustega töötajatele ja pensionilõhe ennetamiseks.

Riigi rahanduse juhtimise poliitika, mis hõlmab riiklikult rahastatavaid lapsehoolduspuhkuse kavasad, võib aidata vanematel ühitada töö- ja pereelu ning säilitada sideme tööturuga, tagades töökohale tagasipöördumise. Isa- ja emapuhkuse suurema võrdsuse tagamiseks ja edendamiseks ning emade kiirema tööturule naasmise toetamiseks on vaja veel poliitikaid, sealhulgas lapsehoolduskohustuse jagamise teadvustamist, ning riiklikke investeeringuid kvaliteetsete lastehoiuasutuste ja eakate hooldusasutuste kättesaadavusse. Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) endise tegevdiri-ktori Christine Lagarde'i sõnul saavad riigid naisi esile tõsta, rakendades naistele soodsaid lähenemisviise. Sellised poliitika-d on näiteks üleminek perekon-na maksustamiselt üksikisiku maksustamisele, soodsama lapsehooldus- ja vanemapuhkuse pakkumine ning paindliku töökeskkonna loomine. ⁽⁸⁾

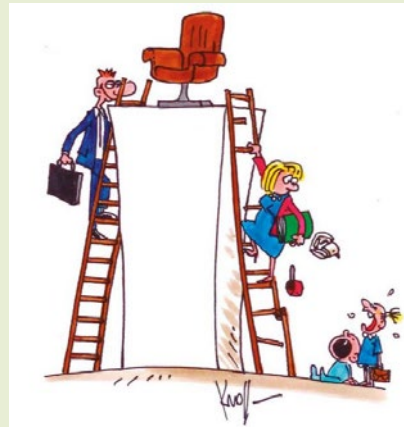

© LanKogal/Shutterstock.com

Kuidas üldiselt väärtustatakse eri liiki tööd?

Kui jääte koju, et hoolitseda teiste eest – näiteks eaka sugu-lase, lapse või haige eest –, teete seda tööd sageli tasuta. See töö on nähtamatu ja seda ei tunnustata, kuid sellest sõltub inimeste heaolu. Paljudes ühiskondades peetakse kodust tegevust endiselt naistele kohaseks tegevusvald-konnaks.

Samas on teie töö hästi nähtav, kui olete edukas poliitik või juht Euroopa Liidus. Seda tunnustatakse ja tasustatakse hästi. Töö avalikkuses on nähtav ja tasustatud. Paljudes ühiskondades peetakse seda meestele kohaseks tege-vusvaldkonnaks.

© Kroll/European Commission.

Naiste ja meeste ebavõrdsust leidub mujalgi kui tasustatud ja tasustamata töö valdkondades. See läbib ka teisi mõõtmeid, näiteks tervist, võimu, haridust ja üldiselt ajakasutust. Naiste ja meeste ebavõrdsuse üks jõhkramaid ilminguid on naiste-vastane vägivald, mis mõjutab kõiki eluvaldkondi ja

tegevusalasid. Naistevastase vägivalda kaotamine on üks ELi ja selle liikmesriikide prioriteete. Seda võetud kohustust on kinnitatud soolise võrdõigus-likkuse põhimõtete ELi poliitika-dokumentides. ⁽⁹⁾ Viimati kinnitas EL oma pühendumust sellega, et allkirjastas soolise vägivalda vastase juhtiva

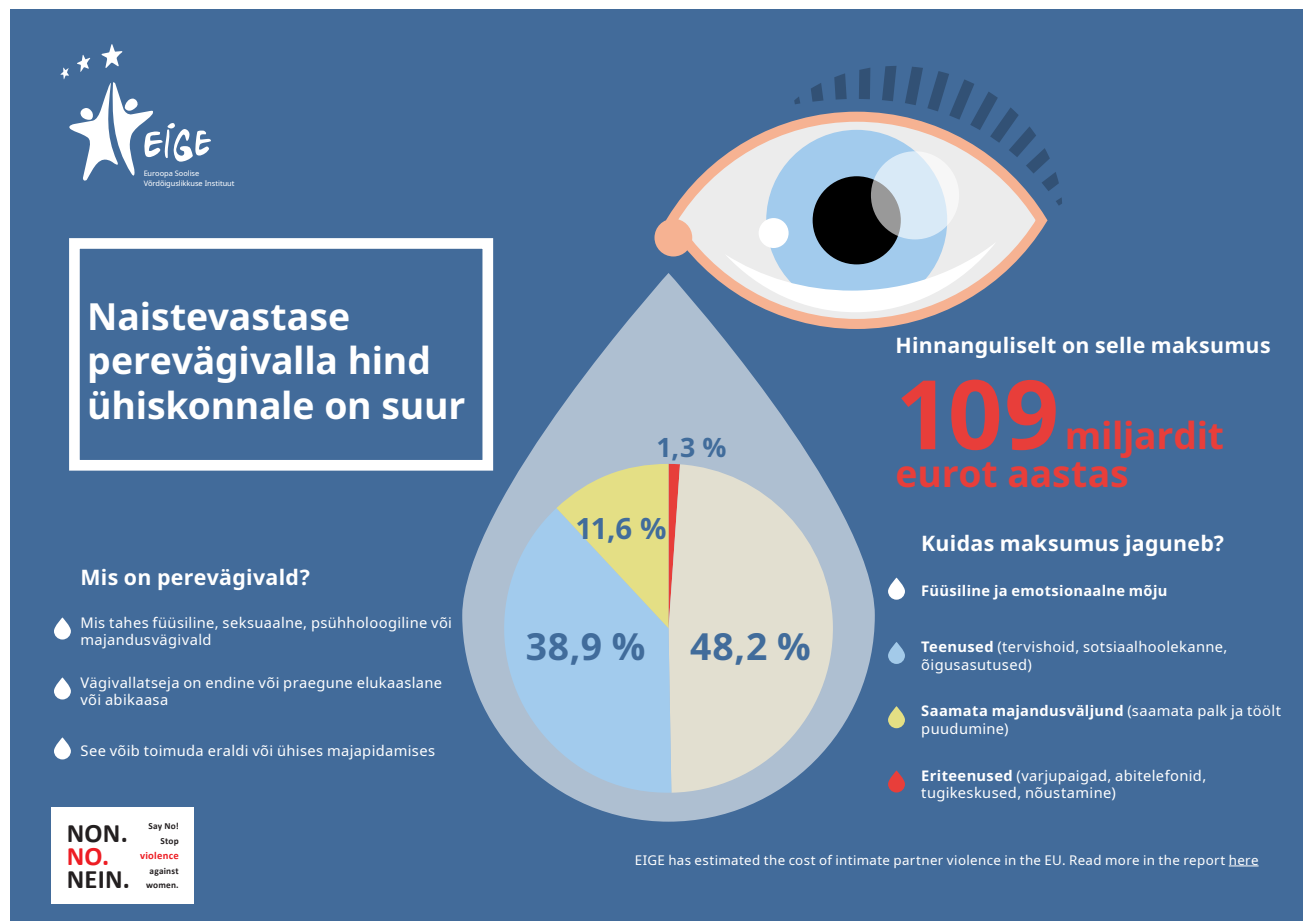
⁽⁸⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut. Soo tähtsus majandus- ja rahanduspoliitika valdkonnas. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/economic-and-financial-affairs>, Lagarde, C. (2014). The Economic Power of Women's Empowerment, Rahvusvahelise Valuutafondi tegevdiri-ktori Christine Lagarde'i põhiettekanne, avaldatud aadressil <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sp091214>.

⁽⁹⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2014). Estimating the costs of gender-based violence in the European Union. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/estimating-costs-in-european-union>

piirkondliku õigusakti – Euroopa Nõukogu nais-
tevastase vägivalda ja peresvägivalda ennetamise ja
tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsioon).

Vägivalda kaotamiseks on vaja asjakohaseid ja
piisavaid vahendeid, mida tuleb arvestada ELi
fondide programmitöö tsükliks. ⁽¹⁰⁾

Joonis 1. Peresvägivalda hind ühiskonnale on suur

Soolise ebavõrdsuse lisateave riigiti: vt [EIGE soolise võrdõiguslikkuse indeks](#). Seal saab tutvuda mitme valdkonna statistikaga, näiteks töö, raha, teadmised, aeg, võim, tervis, naistevastane vägivald ja kattuv ebavõrdsus. Viimane tähendab olukorda, kui sooline ebavõrdsus on vastastikseostes muude

sotsiaal-demograafiliste teguritega, nt vanuse, kodakondsuse, usu, seksuaalse sättumuse, puudega jt.

Tabelis 1 on toodud näiteid tööhõive, hooldustöö ja vägivalda soolistest mustritest neljas ELi liikmesriigis ⁽¹¹⁾.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Gender Equality Index 2017: Violence against women – the most brutal manifestation of gender inequality. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-violence-against-women>

⁽¹¹⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2018). Gender Equality Index 2017: Czech Republic, EIGE, Vilnius. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-czech-republic>; Gender Equality Index 2017: Estonia, EIGE, Vilnius. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-estonia>; Gender Equality Index 2017: Germany, EIGE, Vilnius. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-germany>; Gender Equality Index 2017: Spain, EIGE, Vilnius. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-spain>

Tabel 1. Tööhõive, hooldustöö ja naistevastane vägivald neljas ELi liikmesriigis

Riik	Tööhõive määr	Hooldusega seotud ajakasutus	Naistevastane vägivald
Tšehhi	<ul style="list-style-type: none"> Täistööajale taandatud tööhõive määr on naistel 46% ja meestel 65%. Osalise tööajaga töötab 10% naisi ja 3% mehi. 	<ul style="list-style-type: none"> Pereliikmeid hooldab vähemalt 1 tunni päevas 33% naisi ja 20% mehi. Iga päev valmistab toitu ja teeb majapidamistöid 86% naisi ja 12% mehi. 	<ul style="list-style-type: none"> 32% naisi on alates 15 aasta vanusest kogenud vähemalt korra füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda. Naistevastase vägivalda hind Tšehhis on hinnanguliselt 4,7 miljardit eurot aastas, mille tekitavad saamata majandusväljund, teenuste kasutamise kulud ja isiklikud kulud.
Saksamaa	<ul style="list-style-type: none"> Täistööajale taandatud tööhõive määr on naistel 40% ja meestel 59%. Osalise tööajaga töötab 47% naisi ja 11% mehi. 	<ul style="list-style-type: none"> Pereliikmeid hooldab vähemalt 1 tunni päevas 50% naisi ja 30% mehi. Iga päev valmistab toitu ja teeb majapidamistöid 72% naisi ja 29% mehi. 	<ul style="list-style-type: none"> 35% naisi on alates 15 aasta vanusest kogenud vähemalt korra füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda. Naistevastase vägivalda hind Saksamaal on hinnanguliselt 36 miljardit eurot aastas, mille tekitavad saamata majandusväljund, teenuste kasutamise kulud ja isiklikud kulud.
Eesti	<ul style="list-style-type: none"> Täistööajale taandatud tööhõive määr on naistel 50% ja meestel 64%. Osalise tööajaga töötab 15% naisi ja 7% mehi. 	<ul style="list-style-type: none"> Pereliikmeid hooldab vähemalt 1 tunni päevas 35% naisi ja 31% mehi. Iga päev valmistab toitu ja teeb majapidamistöid 76% naisi ja 45% mehi. 	<ul style="list-style-type: none"> 34% naisi on alates 15 aasta vanusest kogenud vähemalt korra füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda. Naistevastase vägivalda hind Eestis on hinnanguliselt 590 miljonit eurot aastas, mille tekitavad saamata majandusväljund, teenuste kasutamise kulud ja isiklikud kulud.
Hispaania	<ul style="list-style-type: none"> Täistööajale taandatud tööhõive määr on naistel 36% ja meestel 50%. Osalise tööajaga töötab 25% naisi ja 8% mehi. 	<ul style="list-style-type: none"> Pereliikmeid hooldab vähemalt 1 tunni päevas 56% naisi ja 36% mehi. Iga päev valmistab toitu ja teeb majapidamistöid 85% naisi ja 42% mehi. 	<ul style="list-style-type: none"> 22% naisi on alates 15 aasta vanusest kogenud vähemalt korra füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda. Naistevastase vägivalda hind Hispaanias on hinnanguliselt 21 miljardit eurot aastas, mille tekitavad saamata majandusväljund, teenuste kasutamise kulud ja isiklikud kulud.

Mida hõlmab praktiline sooline eelarvestamine? ⁽¹²⁾

Alustades sootundlikust eelarveanalüüsist

Sootundlik eelarveanalüüs on sooteadliku eelarvestamise üks põhiosi. See on lähtepunkt soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste edendamisel eelarvepoliitika ja -protsesside kaudu. See aitab kaasa eelarve jaotamise läbipaistvusele ja mõjule, mis on hea valitsemistava üks keskseid põhimõtteid. Sootundlikul eelarveanalüüsil käsitletavat mõõtmel on näiteks kulud ja tulud, makromajanduspoliitika ning teenuste osutamise ja investeeringute tulemuslikkus. Sageli kohandatakse

praktilisel sooteadlikul eelarvestamisel sellega mitmesuguseid analüüsimeetodeid ja -vahendeid. Siin teabepakmes uuritakse, kuidas tugevdada sootundlikku eelarveanalüüsi ELi fondide eelarveprotsesside kontekstis.

Sootadliku eelarvestamise protsessid: restruktureerimise ja muutuste suunas

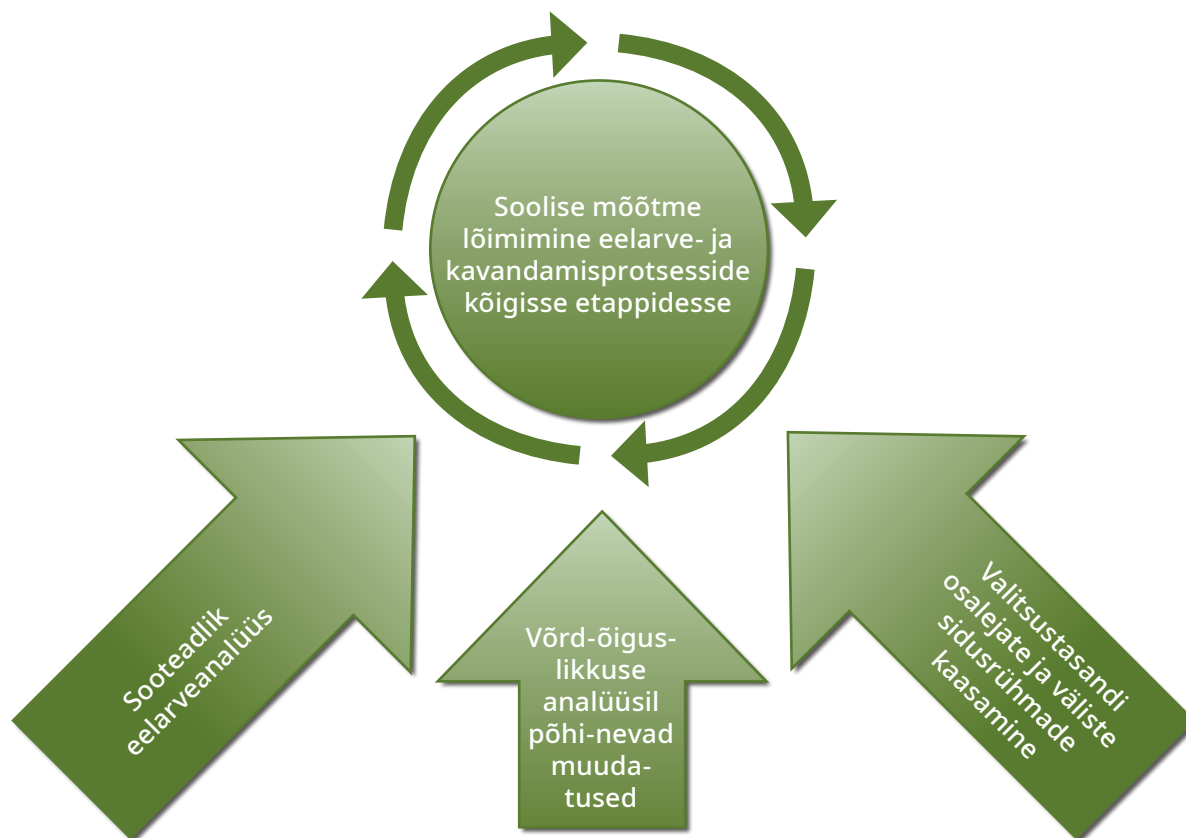
Sootadlik eelarvestamine hõlmab muutmisprotsessi. Sootundlik eelarveanalüüs ei ole omaette saavutus, vaid on laiema protsessi oluline osa. Sootundliku eelarveanalüüsiga tuvastatakse sooline ebavõrdsus ja probleemid – selle alusel sõnastatakse soolise ebavõrdsuse vähendamise eesmärgid ja määratletakse kulgu mõõtvad asjakohased näitajad.

⁽¹²⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2019). Gender budgeting. Mainstreaming gender into the EU budget and macroeconomic policy framework. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-budgeting-mainstreaming-gender-eu-budget-and-macroeconomic-policy-framework>, lk 12–13.

Eesmärkide ja näitajatega suunatakse tegevust ja muudetakse eelarvealdisi (või tulude laekumist), et saavutada soovitud tulemused. Korrapärane

seire, hindamine ja põhjalikud olukorraülevaated, mis põhinevad määratud näitajatel, on uute planeerimis- ja eelarvetsükli olulised sisendid.

Joonis 2. Sooteadliku eelarvestamise mõistete raamistik

Valitsustasandi osalejate ja väliste sidusrühmade kaasamine

Riigieelarves ja haldusasutustes vastutavad sooteadliku eelarvestamise rakendamise eest eelkõige riigi rahanduse kavandamise ja eelarveprotsesside tavalised osalejad. Samas näitavad teaduskirjandus ja praktika, et sooteadlik eelarvestamine toimib kõige paremini, kui selles osalevad korraka valitsuse esindajad ja välised sidusrühmad. Need eri osalised täiendavad üksteise rolli, toetades sooteadliku eelarvestamise täielikku rakendamist. Peale läbipaistvuse on hea valitsemistava üks aluspõhimõtteid ka osalemine, seega on eri sidusrühmade osalemine hea sooteadliku eelarvestamise teine oluline osa. Nagu teabepakmes näha, on hädavajalik toetada eelarveprotsesside eest otseselt vastutavaid osalejaid – isikuid, kellel on põhivastutus sooteadliku eelarvestamise rakendamise eest nendes protsessides. Teabepakmes käsitletakse ka ettepanekuid, kuidas kaasata tulemuslikku sooteadlikku eelarvestamisse eri sidusrühmi.

Sooteadlik eelarvestamine ELi fondides

Eespool vaadeldi, mida tähendab sooteadlik eelarvestamine ja mis on selle aluspõhimõtted. Järgmiseks uuritakse, kuidas võib sooteadlik eelarvestamine ELi fondides olla mehhanism, millega

- täita ELi õigusnõudeid;
- edendada ELi fondide rahaliste vahendite kavandamisel ja haldamisel vastutust ja läbipaistvust,
 - tuua esile ELi fondide kulutuste ja tegevuste mitmesugused võimalikud mõjud naistele ja meestele, sealhulgas olenevalt nende eluetapist ning majanduslikest ja sotsiaalsetest tingimustest;
 - arvestada neid kaalutlusi ELi fondide kõigis etappides;
 - suurendada naiste ja meeste osalemist eelarveprotsessides ning
 - edendada naiste ja meeste soolist võrdõigussidust kogu nende mitmekesisuses

ning eriti edendades naiste õigusi, vaadates muu hulgas läbi rahastamisotsused, et need aitaksid olemasoleva ebavõrdsuse tugevdamise asemel kaasa soolise võrdõiguslikkuse edendamisele.

Sooteadlik eelarvestamine kui ELi õigusnõuete täitmise viis

Mida see tähendab?

ELi fondide programmide kavandamisel ja rakendamisel ei nõuta otsesõnu sooteadlikku eelarvestamist, kuid see on siiski kõige põhjalikum ja läbipaistvam viis, kuidas täita ELi fonde käsitlevates määrustes sätestatud soolise võrdõiguslikkuse nõudeid ja kohustusi.

Need nõuded, mis on sätestatud komisjoni ettepanekus võtta vastu ühissätete määrus (COM(2018) 375 final) ELi fondide kõigi programmide jaoks, on järgmised:

- nõue arvestada soolist võrdõiguslikkust horisontaalse põhimõttena;
- programmitöösse ja programmide rakendamise kaasatavate partnerite, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse asutuste määratlus ning
- korraldusasutuste kohustus koostada „kriteeriumid ja menetlused, mis on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad, millega tagatakse sooline võrdsus“, ning kohaldada neid (artikkel 67).

Soolise võrdõiguslikkuse arvestamise täiendavad nõuded on peale ühissätete määruse ettepaneku sätestatud iga fondi erimäärustes:

- eriti kehtib see Euroopa Sotsiaalfondi+ (ESF+) määruse kohta, milles on erieesmärgina naiste tööturul osalemise ning töö- ja eraelu parem tasakaal, sealhulgas lapsehoiu kättesaadavus;
- Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) ja Ühtekuuluvusfondi määrustes korratakse peamiselt juba ühissätete määrusega kehtestatud nõudeid, eriti nõuet arvestada soolist võrdõiguslikkust

horisontaalse põhimõttena;

- Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) (13) määruses korratakse ühissätete määruses rõhutatud vajadust kaasata partneritena, kui asjakohane (14), soolise võrdõiguslikkuse asutused ning sätestatakse korraldusasutuste suhtes kohaldatav nõue teavitada soolise võrdõiguslikkuse edendamise asutusi rahastuse saamise võimalustest.

Sooteadlik eelarvestamine kui riigi rahanduse kavandamisel ja haldamisel vastutuse ja läbipaistvuse edendamise viis

Mida see tähendab?

Sooteadliku eelarvestamise oluline osa on eelarvest naistele ja meestele tekkiva mõju analüüs. See muudab sooteadliku eelarvestamise oluliseks vahendiks seirel, kuidas riigieelarve edendab riigi soolise võrdõiguslikkuse eesmärkide saavutamist. Sooteadlik eelarvestamine on „mehhanism, mille abil saab kontrollida, kas valitsuse võetud kohustused seoses soolise võrdõiguslikkusega kajastuvad eelarve kulukohustustes“ (15) – põhimõtteliselt tähendab sooteadliku eelarvestamise kohaldamine kontrollimist, kas valitsus täidab soolise võrdõiguslikkuse kohustusi. Valitsuste tegevuse seirel ja riigieelarve kontrollimisel on väga tähtis roll kontrolliasutustel, parlamentidel, kodanikuühiskonnal ja meedial. Kodanikuühiskonna selles valdkonnas tegutsemise hea näide on Ühendkuningriigis naiste eelarverühm (Women’s Budget Group). (16)

Süsteemaaliselt rakendatav sooteadlik eelarvestamine võib suurendada osalemist, pakkudes eelarveprotsessides osalemise sooteadlikke mehhanisme. See omakorda suurendab läbipaistvust. Eelarveprotsessides osalemist edendab näiteks avalike konsultatsioonide korraldamise ja eelarve koostamisel osalemise või üldsuse eelarve järelevalvesse kaasamise tava loomine, (17) kui on tagatud naiste ja meeste võrdne osalemise kogu nende mitmekesisuses ning nende seisukohtade võrdne arvestamine.

(13) Komisjoni ettepanek ühissätete määruse kohta (2021–2027) ei kohaldu EAFRD-le.

(14) ÜPP/EAFRD määruse (COM(2018) 392 final) artikkel 94. Vt töövahend 1.

(15) Sharp, R., ja Broomhill, R. (2002). Budgeting for Equality: the Australian experience, Feminist Economics, Vol. 8, No 1, lk 26.

(16) Naiste eelarverühm (Women’s Budget Group, Ühendkuningriik): <https://wbg.org.uk/>

(17) Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Gender budgeting. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools/gender-budgeting>

Hispaania: rakenduskava meetmed soolise võrdõiguslikkuse suurendamiseks

© amasterphotographer/
Shutterstock.com

Hispaanias tunnistatakse ELi fondide kaudu eesmärkide saavutamise püüdlustes võrdõiguslikkuse kvaliteetse analüüsimise tähtsust. Uued investeeringud võivad põhjustada uut ebavõrdsust. Võrdõiguslikkuse analüüsi selgus näiteks, et avaliku halduse teenuste osutamisel uute tehnoloogialahenduste – näiteks e-halduse või e-riigi – kasutamine tähendaks avaliku halduse tegelike töötajate arvu vähenemist. See tabaks kõige valusamalt naisi, sest sektori enamik töötajaist on naised. Samal ajal leiti, et e-teenustel võib olla

positiivne mõju töö- ja eraelu tasakaalule, sest need kiirendavad ajakulukaid haldusmenetlusi ja vähendavad hoolduskoormust näiteks meditsiiniteenuste elektroonilise osutamise kaudu.

See olukord tuvastati ja seda käsitleti Hispaania rakenduskavades, mis on kooskõlas Hispaania riikliku soolise võrdõiguslikkuse strateegia eesmärkidega. Riiklike ja piirkondlike soolise võrdõiguslikkuse asutuste aktiivne osalemine rakenduskavade seires ja hindamises võimaldas soolõimet rakenduskavade kõigis etappides.

Põhjaliku võrdõiguslikkuse analüüsi kõrval on olnud kogemuste, heade tavade, katsetegevuse, koolituse ja suutlikkuse arendamise levitamise peamiseks vahendiks sellised algatused nagu Hispaania riiklik soolise võrdõiguslikkuse võrgustik Euroopa fondides, ⁽¹⁸⁾ mis ühtlasi edendab fondivalitsejate koostööd. Võrgustik pakub järgmist:

- juhendid;
- koolitusalgatuste korraldamine;
- tehnilised nõuanded fondivalitsejatele;
- toetus kohalikele algatustele, võimaldades nende eest vastutavatel sidusrühmadel esitada kommenteerimiseks ja läbivaatamiseks dokumente;
- pidev kogemuste lisamine oma andmebaasi.

Sooteadlik eelarvestamine kui viis eelarveprotsessides naiste ja meeste osalemise suurendamiseks

Mida see tähendab?

Võrdset osalemist eelarveprotsessides võib edendada mitmeti. Et sooteadlik eelarvestamine tugineb heale valitsemistavale, on selle eesmärk suurendada konsultatsioonide ja sooliselt eristatud andmete kasutamise kaudu sidusrühmade osalemist eelarvemenetluses. Tuleb märkida, et sooteadlik eelarvestamine ei taga iseenesest

osalemisprotsessi. Eelarveprotsesside kaasavuse suurendamiseks tuleb võtta suunatud meetmeid.

Võttes meetmeid, millega kaasata aktiivselt nii naisi kui ka mehi osalema võrdselt riigieelarve koostamises, saab tagada nende osalemise neid puudutavate otsuste tegemises. Osaluse mitmekesistamine tähendab ka, et arvestatakse ka naiste ja meeste mitmesuguseid tegureid, näiteks vanust, rassi, etnilist päritolu, usku, haridust, puuet, sotsiaal-majanduslikku tausta ja seksuaalset sättumust. ⁽¹⁹⁾ ELi fondide korral tähendab see selliste konsultatsioonide korraldamist, kus osalevad eri

⁽¹⁸⁾ Hispaania võrdõiguslikkuspoliitika võrgustik, ¿Qué es la Red de Políticas de Igualdad? <http://www.igualdadgenerofondoscomunitarios.es/> (hispaania keeles).

⁽¹⁹⁾ 16 Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Gender budgeting. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools/gender-budgeting>

sidusrühmad ja esindajad: ametiasutused, eksperdid, vabaühendused, sotsiaalpartnerid jt. Väga tähtis on tagada, et neid peamisi sidusrühmi

teavitatakse fondide pakutavatest võimalustest, ning anda neile võimalus väljendada oma prioriteete ja huve võimalikes projektides.

Austria: osalemine ELi fondide eelarveprotsessides

Austrias osaleb ELi fondide eelarveprotsessides mitu soolise võrdõiguslikkuse organisatsiooni. Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) eelarve koostamises osalesid näiteks organisatsioonid Kinderfreunde (lapsehoiuorganisatsioon), Landesfrauenbeauftragte (Austria liidumaadel naisküsimumstega tegelevad ametnikud), Initiative Frau&Arbeit (algatus „Naine ja töö“) ja FE-MAIL-Fraueninformationszentrum Vorarlberg (naiste teabekeskus).

Soolise võrdõiguslikkuse ekspertide ja partnerite kaasamist toetasid arvukad meetmed, näiteks järgmised:

- teemarühmad, kus osalesid soolise võrdõiguslikkuse eksperdid;
- ühepäevased avatud konverentsid eelarveprojekti kohta üldsuse esitatud kommentaaride vahetulemuste teemal;
- soolise võrdõiguslikkuse ametliku riikliku esinduseksperdi (liidukantselei, Bundeskanzleramt, BKA) kaasamine, soolise võrdõiguslikkuse ekspertide laiem kaasamine ning naiste ja meeste tasakaalustatud osalemise tagamine programmitöö rühmades.

Selle osaluse tulemusel arvestati ekspertide teadmisi projekti ülesehituses ja eelarvetöös. Tagades võrdõiguslikkusele, mittediskrimineerimisele ja inimeste õigustega seotud kohustuste täitmisele pühendunud organisatsioonide osaluse, suutis Austria tagada ELi aluslepingute, põhiseaduse artikli 7 ja riiklike poliitikate järgimise. ⁽²⁰⁾

Sooteadlik eelarvestamine kui viis naiste ja meeste võrdõiguslikkuse edendamiseks kogu nende mitmekesisuses

Mida see tähendab?

Sooteadlik eelarvestamine parandab teadmisi naiste ja meeste vajadustest, vahendite jaotamise jaotuslikust mõjust ning selle mõjust naistele ja meestele kogu nende mitmekesisuses. Seega loob sooteadlik eelarvestamine aluse paremale ja tõenduspõhisemale otsustusprotsessile. See

omakorda aitab tagada, et riiklike vahendeid kasutatakse tulemuslikumalt soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks ja kõigi, ka nende, kelle õigused jäävad sageli tähelepanuta, inimõiguste kaitseks.

Sooline võrdõiguslikkus on üks ELi aluspõhimõtteid. Sellega kaasnevad ka sotsiaal-majanduslikud eelised. Teadusuuringud kinnitavad, et soolist ebavõrdsust vähendades tekib arvukalt positiivseid tulemusi: suurem majanduskasv, rohkem töökohti, tervemad lapsed, suurem tööviljakus ja valitsuste parem reageerivus. ⁽²¹⁾ Kuigi majanduskasv võib

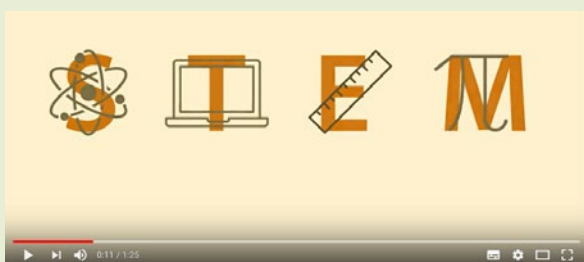
⁽²⁰⁾ Rakenduskava IGJ/EFRE 2014–2020.

⁽²¹⁾ Stotsky, J. (2016). Gender budgeting: fiscal context and current outcomes, International Monetary Fund working paper, WP/16/149, IMF. Washington DC: IMF; Elborgh-Woytek, K., Newiak, M., Kochhar, K., Fabrizio, S., Kpodar, K., Wingender, P., Clements, B., ja Schwartz, G. (2013). Women, work and the economy: macroeconomic gains from gender equity, International Monetary Fund staff discussion note, SDN/13/10. Washington DC: IMF. Avaldatud aadressil <http://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2013/sdn1310.pdf>; Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Economic Benefits of Gender Equality in the European Union: Report on the empirical application of the model. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/economic-benefits-gender-equality-european-union-report-empirical-application-model>; Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Economic benefits of gender equality in the European Union. Literature review: existing evidence and methodological approaches. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/economic-benefits-gender-equality-european-union-literature-review-existing-evidence-and-methodological-approaches>; Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Economic benefits of gender equality in the European Union: EU and EU Member States overviews. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/economic-benefits-gender-equality-eu-eu-and-eu-member-states-overviews>; Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Evidence of economic benefits of gender equality in other policy areas. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/sites/default/files/economic-benefits-gender-equality-policy-areas.pdf>

soodustada naiste majandusseisundit, on kaasatuse ja soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks vaja, et majanduspoliitika otsuseid toetaks usaldusväärne võrdõiguslikkuse analüüs. ⁽²²⁾

Kaks järgmist videot selgitavad soolise võrdõiguslikkuse majanduseeliseid. Saate valida oma keeles subtiitrid.

Soolise võrdõiguslikkuse majanduseelised: teadus, tehnika, inseneriteadused ja matemaatika (STEM) ⁽²³⁾

Soolise võrdõiguslikkuse majanduseelised: aktiivsus tööturul ja võrdne tasu ⁽²⁴⁾

Sooteadlik eelarvestamine juhib tähelepanu vahendite eraldamise protsessile, mis on poliitikaprioriteetide otsustamise, poliitikameetmete rakendamise ja tulemuste hindamise osa. Sooteadliku eelarvestamise rakendamine tähendab võrdõiguslikkuse analüüsi ja hinnangu koostamise eri vahendite kasutamist, mida käsitletakse üksikasjalikumalt teabepakme järgmistes osades. Need võimaldavad poliitikakujundajatel paremini mõista naiste ja meeste elu erinevusi, samuti kuidas ja miks nad kasutavad teenuseid, ressursse ja aega erinevalt. Järgmine video annab kiirülevaate, kuidas sooteadlik eelarvestamine rikastab analüüsi ja otsuseid riigi vahendite kasutamise kohta. Lühidalt öeldes aitab sooteadlik eelarvestamine saavutada soolist võrdõiguslikkust, parandada elanikkonna heaolu ning tagada kestlikumat kaasavat majanduskasvu ja tööhõivet. ⁽²⁵⁾

Sooteadliku eelarvestamise mõistet selgitab video kestliku soolise võrdõiguslikkuse ja eelarvestamise kohta Rootsi kohalike omavalitsuste ja piirkondade liidus. ⁽²⁶⁾

⁽²²⁾ Kabeer, N. (2012). Women's economic empowerment and inclusive growth: labour markets and enterprise development, International Development Research Centre Discussion Paper 29/12. Avaldatud aadressil <https://www.soas.ac.uk/cdpr/publications/papers/file80432.pdf>

⁽²³⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Economic benefits of gender equality: STEM. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://www.youtube.com/watch?v=64cCxFQnGvM>

⁽²⁴⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Economic benefits of gender equality: Labour market activity and equal pay. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil https://www.youtube.com/watch?v=afWKAs_XOrE

⁽²⁵⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Gender budgeting. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools/gender-budgeting>

⁽²⁶⁾ Rootsi kohalike omavalitsuste ja piirkondade liit (2014). Sustainable Gender Equality – a film about gender mainstreaming in practice. Stockholm: SKL Jämställdhet. Avaldatud aadressil <https://www.youtube.com/watch?v=udSjBbGwJg>

3. osa. Miks on sooteadlik eelarvestamine Euroopa ühiselt hallatavates rahalistes vahendites tähtis?

Sooteadlikku eelarvestamist on vaja, et saavutada ELi majanduskasvu, tööhõive ja sotsiaalse ühtekuuluvuse eesmärgid. ELi tasandil on sooteadlikul eelarvestamisel **õiguslik ja poliitiline alus** (vt [töövahend 1](#)). See annab ka **majanduseeliseid**. Uuringud näitavad suurema soolise võrdõiguslikkuse ning suurema majanduskasvu ja tööhõive selget seost. „Tõendid kinnitavad, et soolise võrdõiguslikkuse suurendamine looks 2050. aastaks kuni 10,5 miljonit lisatöökohta ja ELi tööhõive määr jõuaks ligi 80%-ni. Samuti mõjutaks see positiivselt ELi sisemajanduse koguprodukti (SKP) elaniku kohta, mis võib 2050. aastaks tõusta ligi 10%.”⁽²⁷⁾ Sellist majanduskasvu ja töökohtade loomist ergutab eriti tööturul osalemise, tötöotasu ja hariduse ebavõrdsuse vähendamine.

Sooteadliku eelarvestamise täielik rakendamine soolist mõõdet kõigisse ELi fondide tsüklitesse lõimides tagab järgmise:

- ELi fondide rakendamine on kvaliteetsem ning jõuab naiste ja meeste ni kogu nende mitmekesisuses;
- ELi fondide eesmärgid saavutatakse tulemuslikumalt, sest sooteadlik eelarvestamine parandab

kavandamist, rakendamist ja seiret, ühtlasi tagades, et ebavõrdsus ei jää püsima;

- edendame soolist võrdõiguslikkust, mis on üks põhiõigusi;
- majandusressursside eraldamine on kasulik naistele ja meestele kogu nende mitmekesisuses ning
- ELi fondide projekte täiustatakse üld- ja erieesmärkide parema suunamise ja tulemuslikuma saavutamise kaudu.

Nagu teabepakmest nähtub, on sooline võrdõiguslikkus tunnustatud põhiõigus, st üks ELi põhiväärtusi ja -eesmärke. Sooline võrdõiguslikkus on sätestatud Euroopa Liidu lepingus. Sooline võrdõiguslikkus ning töö- ja eraelu parem tasakaal kui põhielemendid, mis tuleb lõimida ELi fondidesse, on sätestatud Euroopa soolise võrdõiguslikkuse paktis ja Euroopa sotsiaalõiguste sambas. Kõik need kohustused, samuti peamised rahvusvahelised kohustused alates inimõiguste ülddeklaratsioonist kuni [majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti](#)⁽²⁸⁾ ja kestliku arengu eesmärkideni tugevdavad sooteadliku eelarvestamise alust. Lisaks sellele, et sooline võrdõiguslikkus on omaette ülemaailmne eesmärk (kestliku arengu 5. eesmärk) ja kõigi 17 kestliku arengu eesmärgi läbiv element, sisaldab kestliku arengu eesmärkide raamistik ka konkreetset sooteadliku eelarvestamise näitajat (näitaja 5.c.1).⁽²⁹⁾

ELi fondide õigusraamistiku ning selle soolise võrdõiguslikkuse arvestamise rõhuasetuse lisateave on [töövahendis 1](#).

⁽²⁷⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Gender equality boosts economic growth. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/news-and-events/news/gender-equality-boosts-economic-growth>

⁽²⁸⁾ Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (1966). Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt. New York: ÜRO. Avaldatud aadressil <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>

⁽²⁹⁾ Lisaks neile kolmele kokkuleppele mõjutavad soolist võrdõiguslikkust sellised teised olulised rahvusvahelised vahendid nagu [võrdse tasustamise konventsioon \(nr 100\)](#) (1951/1953), [naiste poliitiliste õiguste konventsioon](#) (1952), [tööhõives ja töökohtadel diskrimineerimise vastane konventsioon \(nr 111\)](#) (1958/1960), [perekondlike kohustustega töötajate konventsioon \(nr 156\)](#) (1981/1983), [deklaratsioon naistevastase vägivalda kaotamise kohta](#) (1993), [emaduse kaitse konventsioon \(nr 183\)](#) (2000/2002), Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) [resolutsioon soolise võrdõiguslikkuse, võrdse tasustamise ja emaduste kaitse edendamise kohta](#) (2004), soolise võrdõiguslikkuse saavutamisse meeste ja poiste kaasamise ülemaailmse sümposiumi Rio deklaratsioon (2009) ning ILO [resolutsioon soolise võrdõiguslikkuse kohta inimväärse töö keskse osana](#) (2009).

Kolm põhjust, miks sooteadlik eelarvestamine on ELi fondides tähtis

1. Sooteadlik eelarvestamine on hea eelarvestamine

Sooteadlik eelarvestamine toetab riigi rahanduse juhtimise põhimõtete nüüdisaegsete standardite rakendamist. Need on näiteks vastutus, läbipaistvus, tulemuslikkusele ja tulemustele orienteeritus ning tõhusus.

- **Vastutus:** sooteadlik eelarvestamine on oluline mehhanism vastutuse tagamiseks seoses sellega, kuidas kajastatakse ELi fondides soolise võrdõiguslikkuse poliitikate kohustusi.
- **Läbipaistvus:** süstemaatilisel rakendamisel võib sooteadlik eelarvestamine aidata suurendada eelarveprotsessides osalemist – see suurendab ELi fondide protsesside läbipaistvust.
- **Tulemuslikkusele ja tulemustele orienteeritus:** tulemuspõhine eelarvestamine lähendab strateegilist planeerimist ja riigi rahanduse juhtimist, sidudes ELi fondide poliitikaeesmärgid tugevamalt eelarvega. Lähenemisviis on tõeliselt tulemuslikkusele orienteeritud ainult siis, kui tulemuspõhisesse eelarvestamisse on lõimitud sooteadlik eelarvestamine. See tuleneb asjaolust, et sooteadlik eelarvestamine annab tulemuslikkuse kohta tõendeid soolisest perspektiivist. Nii võimaldab sooteadlik eelarvestamine eraldada vahendeid tulemuslikult ja kaasavalt ning rakendada eesmärgi nii, et sellest saavad kasu naised ja mehed kogu nende mitmekesisuses.
- **Tõhusus:** sootundlik eelarveanalüüs aitab parandada arusaamist naiste ja meeste erinevatest

vajadustest, samuti ELi fondide vahendite jaotuslikust mõjust ning nende mõjust naistele ja meestele. Seega loob sooteadlik eelarvestamine aluse tõendus põhiseemal otsustamisele, mis on äärmiselt vajalik, et tagada ELi fondide rahaliste vahendite tulemuslik kasutamine tegelike vajaduste täitmiseks, olemasolevate puuduste kõrvaldamiseks ja jätkuva ebavõrdsuse vähendamiseks.

2. Sooteadlik eelarvestamine toetab ELi õiguslike ja poliitiliste kohustuste täitmist

ELil ja selle liikmesriikidel on kohustus edendada soolist võrdõiguslikkust ja inimõigusi, sealhulgas eespool nimetatud õiguslike ja poliitiliste kohustuste täitmise kaudu. ELi fondid ei saa edendada heaolu ega kaasavat ja kestlikku majanduskasvu, kui nad eiravad ELi elanikkonnast poole õigusi ja vajadusi. Sel põhjusel tuleb sooteadlikku eelarvestamist kohaldada kõigis ELi fondide süsteemides, protsessides ja programmides, millega täidetakse soolist võrdõiguslikkust tegelikkuses edendavaid kohustusi.

3. Sooteadlik eelarvestamine suurendab naiste ja meeste osalemist eelarveprotsessides

Sooteadlik eelarvestamine soodustab head valitsemistava. Nagu näha, on üks peamisi viise selleks suurendada osalust eelarveprotsessides. Kui naised ja mehed kaasatakse võrdselt ELi fondide eelarve koostamisse – näiteks avalike arutelude ja sooliselt eristatud andmete kasutamise kaudu –, on eelarved reageerivamad ja läbipaistvamad, riigid vastutustundlikumad ning ELi fondide eesmärgi rakendatakse tulemuslikumalt.

4. osa. Kuidas saab sooteadlikku eelarvestamist rakendada ELi fondides? Praktilised töövahendid ja liikmesriikide näited

Sissejuhatus

Selles osas on praktilised töövahendid, mis aitavad loimida soolise mõõtme Euroopa ühiselt hallatavatesse rahalistesse vahenditesse, kasutades liikmesriikidelt saadud üksikasjalikke kirjeldusi, kontroll-loetelusid ja näiteid. Selle tugistruktuuri kasutamine kogu programmitöö ja rakendusprotsessi vältel tagab soolise mõõtme sidusa loimimise. Töövahendite liigendus järgib ELi fondide määruse (komisjoni ettepanek) nõudeid rakenduskavade sisu ja rakendamise kohta ning nendes viidatakse määruse artiklitele.

Üldiselt saab neid töövahendeid kasutada kõigi ELi fondide kogu programmitöös, kuid arvestada tuleb nende eri konteksti. Peale töövahendi 1 (komisjoni määruste ettepaneku kõige olulisemad nõuded) ja töövahendi 4 (töö- ja eraelu tasakaalu parandamise võimalused) ei kasuta töövahendid iga ELi fondi jaoks eraldi lähenemisviisi. Selle asemel pakuvad töövahendid üldist tuge soolise võrdõiguslikkuse sidusaks loimimiseks.

Töövahendites pööratakse erilist tähelepanu töö- ja eraelu tasakaalule. ELi poliitikast lähtuv põhjus on, et töö- ja eraelu tasakaal on muutunud pärast seda käsitlevat uut direktiivi eriti oluliseks. Töö- ja eraelu tasakaalustamise meetmeid edendatakse fondides kooskõlas uue direktiiviga ja komisjoni teatisega, mis käsitleb algatust töö- ja eraelu tasakaalustamiseks, ⁽³⁰⁾ milles Euroopa Komisjon selge sõnaga soovib rahastamist ELi fondidest ning Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondist (EFSD), et direktiivi rakendamine oleks edukas. [Töö- ja eraelu tasakaalu direktiivi lisateave on siin](#). Soolise palgalõhe ning töö- ja eraelu seose üldteave on [selles EIGE väljaandes](#).

Siin osas kirjeldatakse ELi fondides sooteadliku eelarvestamise rakendamise 11 töövahendit, mis jagunevad kolme ossa:

- ELi õigusraamistik;
- riiklik/piirkondlik programmitöö ja projektitasandi toetus;
- aruandlus, seire ja hindamine.

ELi õigusraamistik

- [Töövahend 1. ELi fondide seos soolise võrdõiguslikkuse ELi õigusraamistikuga](#)

Riiklik/piirkondlik programmitöö ja projektitasandi toetus

- [Töövahend 2. Soolise ebavõrdsuse ja sooliste vajaduste analüüsimine riigi ja piirkonna tasandil](#)
- [Töövahend 3. Soolise võrdõiguslikkuse rakendamine poliitikaeesmärkides \(partnerluslepingutes\) ja erieesmärkides/-meetmetes \(rakenduskavades\)](#)
- [Töövahend 4. ELi fondide vaheline kooskõlastamine ja vastastikune täiendavus, et tasakaalustada töö- ja eraelu](#)
- [Töövahend 5. Partnerlus ja mitmetasandiline valitsemine – asjakohaste partnerite, soolise võrdõiguslikkuse ekspertide rolli ja seirekomisjonide koosseisu tuvastamine](#)
- [Töövahend 6. Soolise võrdõiguslikkuse edendamise kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete näitajate väljatöötamine](#)
- [Töövahend 7. Projektide sootundlike valikukriteeriumide määratlemine](#)
- [Töövahend 8. ELi fondides soolisele võrdõiguslikkusele eraldatud vahendite jälgimine](#)
- [Töövahend 9. Soolõime projektide ülesehitus](#)

Aruandlus, seire ja hindamine

[Töövahend 10. Soolise mõõtme loimimine seiresse ja hindamisse](#)

[Töövahend 11. ELi fondide soolise võrdõiguslikkuse kulutuste aruandlus](#)

⁽³⁰⁾ Euroopa Komisjon (2017). Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele. Algatus lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamiseks. COM(2017) 252 final. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=COM%3A2017%3A252%3AFIN>

ELi õigusraamistik

Töövahend 1. ELi fondide seos soolise võrdõiguslikkuse ELi õigusraamistikuga

Töövahendi tutvustus

See töövahend kirjeldab peamisi ELi poliitikaid ja soolise võrdõiguslikkuse eesmärke, mis on asjakohased Euroopa Liidu ühiselt hallatavate rahaliste vahendite jaoks. ⁽³¹⁾ Töövahendi eesmärk on aidata liikmesriikidel ja korraldusasutustel ühtlustada ELi fondide programmide kavandamine ja rakendamine ELi soolise võrdõiguslikkuse strateegiate ja õigusraamistikuga.

ELi soolise võrdõiguslikkuse poliitika teoreetiline alus

Euroopa Liit põhineb õigusriigi põhimõttel. See tähendab, et ELi iga toiming põhineb aluslepingutel, mille on kõik ELi liikmesriigid vabatahtlikult ja demokraatlikult heaks kiitnud. Aluslepingud on siduvad ELi liikmesriikide kokkulepped, milles on sätestatud ELi eesmärgid, eeskirjad ELi institutsioonidele, otustamisviisi ning ELi ja liikmesriikide suhted. ⁽³²⁾

ELi lähenemisviis soolisele võrdõiguslikkusele

EL tunnustab naiste ja meeste võrdõiguslikkust kui aluspõhimõtet, ELi põhiväärtust ning vajalikku tingimust ELi majanduskasvu, tööhõive ja sotsiaalse ühtekuuluvuse eesmärkide saavutamiseks.

Alates 1996. aastast on komisjon soolise võrdõiguslikkuse teostamisel kasutanud kahepoolset lähenemisviisi. See hõlmab soolõimet kõigis poliitikates, ühtlasi rakendades ka erimeetmeid soolise ebavõrdsuse kaotamiseks, ennetamiseks või heastamiseks. Mõlemad lähenemisviisid toimivad koos ja üks ei asenda teist. Soolõime on mitte poliitikaeesmärk, vaid soolise võrdõiguslikkuse saavutamise vahend.

Allikas: What is gender mainstreaming? (EIGE, Vilnius 2016). Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0216878enn.pdf>

Sooline võrdõiguslikkus on üks Euroopa Liidu põhiväärtusi, mis on sätestatud ELi üldistes õigus- ja poliitikadokumentides.

- Euroopa Liidu lepingu ⁽³³⁾ artiklis 2 ja artikli 3 lõikes 3, põhiõiguste harta ⁽³⁴⁾ artiklites 21 ja 23 ning Euroopa Liidu toimimise lepingu ⁽³⁵⁾ artiklis 8 seatakse eesmärgiks naiste ja meeste

võrdõiguslikkus. Näiteks Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 8 on selge sõnaga sätestatud: „Kõigi oma asjaomaste meetmete puhul on liidu eesmärk meeste ja naiste ebavõrdsuse kaotamine ja võrdõiguslikkuse edendamine.“ (soolõime).

- Lissaboni leping ⁽³⁶⁾ sisaldab pühendumust soolisele võrdõiguslikkusele deklaratsiooni

⁽³¹⁾ Lähtudes komisjoni 2020. aasta järgsete ühissätete määruse ettepanekust.

⁽³²⁾ Euroopa Liit. ELi aluslepingud. Brüssel: EL. Avaldatud aadressil https://europa.eu/european-union/law/treaties_et

⁽³³⁾ Euroopa Liit (2007). Euroopa Liidu leping. Brüssel: EL. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=celex%3A12012M%2FTXT>

⁽³⁴⁾ Euroopa Liit (2000). Euroopa Liidu põhiõiguste harta. Brüssel: EL. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_et

⁽³⁵⁾ Euroopa Liit (2007). Euroopa Liidu toimimise leping. Brüssel: EL. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

⁽³⁶⁾ Euroopa Parlament (2018). Teabelehed Euroopa Liidu kohta. Lissaboni leping. Brüssel: Euroopa Parlament. Avaldatud aadressil <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/et/sheet/5/the-treaty-of-lisbon>

- nr 19 kaudu, mis on lisatud Lissaboni lepingu vastu võtnud valitsustevahelise konverentsi lõppaktile. ⁽³⁷⁾
- **ELi majanduskasvu poliitika (strateegia „Euroopa 2020“)** ⁽³⁸⁾ sisaldab naiste tööturul osalemise suurendamise eesmärki. Lisaks sellele hõlmavad **Barcelona eesmärgid** ⁽³⁹⁾ lapsehoiuteenuse tagamise erieesmärki, et toetada nii naiste kui ka meeste töö- ja eraelu tasakaalustamist.
 - **Palgalõhe ja korralduslik mitmekesisus on Euroopa Komisjoni jaoks selgelt prioriteetidid**, mis on otse seotud ELi fondide eesmärkidega. Need Euroopa prioriteetidid on sätestatud õiguslikult siduvas direktiivis 2014/95/EL (mitmekesisust käsitleva teabe ja muu kui finantsteabe avalikustamise kohta teatavate suurettevõtjate ja kontsernide poolt) ning mittesiduvast soovitus 2014/124/EL (meeste ja naiste võrdse tasustamise põhimõtte tugevdamise kohta läbipaistvuse suurendamise kaudu) ja ELi tegevuskavas aastateks 2017–2019 „Soolise palgalõhe vähendamine“ ⁽⁴⁰⁾.
 - **Strateegilise soolise võrdõiguslikkuse tagamise kava 2016–2019** ⁽⁴¹⁾ raamistikus tõstetakse ELi fonde esile kui ELi tähtsaimat investeerimisvahendit, muu hulgas investeerimiseks soolise võrdõiguslikkuse edendamise järgmise kaudu:
 - pidev seire ja liikmesriikide toetamine lapsehoiuteenuste tagamist käsitlevate Barcelona eesmärkide saavutamisel;
 - töö- ja eraelu tasakaalu käsitleva avaliku arutelu ⁽⁴²⁾ tulemuste arvestamine;
 - ettevõtjate meetmete toetamine naiste tööturul osalemise suurendamiseks, soodustades mitmekesisuse harta platvormide tööd; ⁽⁴³⁾
 - soolise mõõtmelõimimine **Euroopa rände tegevuskava** ⁽⁴⁴⁾ rakendamisse, käsitledes rändajatest naiste tööhõivetakistusi ja aidates liikmesriikidel kasutada täielikult võimalusi, mida selles valdkonnas pakub Euroopa Sotsiaalfond (ESF), ning
 - teadlikkuse suurendamine, et edendada naiste ettevõtlust, sealhulgas naisettevõtjate e-platvormi käivitamine (2016), Euroopa naisäriinglite võrgustiku moodustamine (2016) ja nais-veebiettevõtjate keskuste võrgustiku moodustamine.
 - **Soolise võrdõiguslikkuse pakt 2011–2020** ⁽⁴⁵⁾ hõlmab ELi kolme soolise võrdõiguslikkuse põhieesmärki:
 - naiste ja meeste erineva kohtlemise kaotamine tööturul ja sotsiaalkaitses;
 - naiste ja meeste töö- ja pereelu parema tasakaalu edendamine kogu nende elu jooksul ning
 - naistevastase vägivalda kõigi vormide vastu võitlemine.
 - **Euroopa sotsiaalõiguste sambas** ⁽⁴⁶⁾, mida ELi institutsioonid tutvustasid 2017. aastal õiglase töö ja majanduskasvu teemalisel

⁽³⁷⁾ Euroopa Parlament (2018). Teabelehed Euroopa Liidu kohta. Naiste ja meeste võrdõiguslikkus. Brüssel: Euroopa Parlament. Avaldatud aadressil <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/et/sheet/59/equality-between-men-and-women>

⁽³⁸⁾ Euroopa Komisjon (2010). Euroopa 2020. aasta strateegia. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&from=et>

⁽³⁹⁾ Euroopa Komisjon (2018). Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, milles käsitletakse väikelaste hoiuteenuste arendamist eesmärgiga edendada naiste tööjõus osalemist, töötavate lapsevanemate töö- ja eraelu tasakaalu ning säästvat ja kaasavat majanduskasvu Euroopas (Barcelona eesmärgid). Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/bcn_objectives-report2018_web_en.pdf

⁽⁴⁰⁾ Euroopa Komisjon. ELi tegevuskava aastateks 2017–2019 „Soolise palgalõhe vähendamine“. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/equal-pay/eu-action-against-pay-discrimination_en

⁽⁴¹⁾ Euroopa Komisjon (2015). Strateegiline soolise võrdõiguslikkuse tagamise kava 2016–2019. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/strategic-engagement-gender-equality-2016-2019_en

⁽⁴²⁾ Euroopa Komisjon (2015). Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 154 kohaselt tööturu osapooltega peetava konsultatsiooni (töötavate vanemate ja hooldajate töö- ja pereelu tasakaalustamise võimalike meetmete kohta) esimene ring, C(2015) 7754 final. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14743&langId=en>

⁽⁴³⁾ Euroopa Komisjon (2019). Diskrimineerimisvastane võitlus. Brüssel: Euroopa Komisjoni õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat. Avaldatud aadressil http://ec.europa.eu/justice/discrimination/diversity/index_en.htm

⁽⁴⁴⁾ Euroopa Komisjon (2015). Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa rände tegevuskava“. COM(2015) 240 final. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0240&from=EN>

⁽⁴⁵⁾ Euroopa Liidu Nõukogu (2011). Nõukogu 7. märtsi 2011. aasta järeldused Euroopa soolise võrdõiguslikkuse pakti (2011–2020) kohta. Brüssel: Euroopa Liidu Nõukogu. Avaldatud aadressil [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52011XG0525\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52011XG0525(01))

⁽⁴⁶⁾ Euroopa Komisjon (2017). Euroopa sotsiaalõiguste samm. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_et

sotsiaaltippkohtumisel, on sätestatud 20 põhimõtet kui raamistik paremate töö- ja elamistingimuste saavutamiseks kogu ELis. Selle keskmes on kolm kategooriat: võrdsed võimalused ja juurdepääs tööturule (sealhulgas 2. põhimõte: sooline võrdõiguslikkus⁽⁴⁷⁾), õiglased töötingimused ning sotsiaalkaitse ja sotsiaalne kaasatus. Nende elementide ühendamine ELi fondide, eelkõige uue Euroopa Sotsiaalfondi+ (ESF+) tulevase rakendamisega on suunatud samba rakendamise toetamiseks.

- Hiljuti vastu võetud **töö- ja eraelu tasakaalustamise direktiiv** (direktiiv (EL) 2019/1158)⁽⁴⁸⁾ toetab soolist võrdõiguslikkust ja keskendub ELi sotsiaalõiguste samba (9. põhimõte: töö- ja eraelu tasakaal⁽⁴⁹⁾) põhielementide tagamisele õiguslike ja poliitikameetmete abil.
 - Õiguslik meede: isapuhkuse kehtestamine. Isad või samaväärsed teised vanemad saavad lapse sündimise ajal võtta vähemalt 10 tööpäeva isapuhkust, mis hüvitatakse vähemalt haigushüvitise tasemel.
 - Õiguslik meede: tugevdada olemasolevat 4-kuulise lapsehoolduspuhkuse õigust,

muutes 2 kuud ühelt vanemalt teisele ülekantamatuks. Nende kuude eest makstava hüvitise määra kehtestavad liikmesriigid.

- Poliitikameede: ELi fondide parem kasutamine pikaajaliste ja lapsehoiuteenuste parandamiseks.
- Poliitikameede: leibkonna teise palgasaja selliste majanduslikult pärssivate tegurite kõrvaldamine, mis takistavad naistel siseneda tööturule või töötada täistööajaga.

2015. aastal võtsid kõik ÜRO liikmesriigid – nende hulgas ELi liikmesriigid – vastu **kestliku arengu tegevuskava aastani 2030**⁽⁵⁰⁾ ja selle kestliku arengu eesmärgid. Sooline võrdõiguslikkus on kõigi 17 kestliku arengu eesmärgi läbiv element ja ka eraldi eesmärk (kestliku arengu 5. eesmärk: „Saavutada sooline võrdõiguslikkus ning suurendada naiste ja tütarlaste mõjuvõimu“)⁽⁵¹⁾. Kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 (punktis 20) rõhutatakse selge sõnaga, kui tähtis on soolise ebavõrdsuse kaotamine ja soolise võrdõiguslikkuse toetamine süstemaatilise soolõime kaudu. Kestliku arengu eesmärkide raamistikus on olemas sooteadliku eelarvestamise erinäitaja (näitaja 5.c.1).

Lisateave ÜRO kestliku arengu eesmärkide kohta, mille eesmärk on soolise ebavõrdsuse kaotamine ja soolise võrdõiguslikkuse toetamine (kestliku arengu tegevuskava aastani 2030, punkt 20)

Soolise võrdõiguslikkuse ning naiste ja tütarlaste suurema mõjuvõimu saavutamine on kõikide eesmärkide ja alaeesmärkide saavutamiseks esmatähtis. Inimpotentsiaali ärakasutamine ja säästev areng ei ole võimalik, kui poolele inimkonnast ei ole jätkuvalt tagatud kõik inimõigused ja võimalused. Naistel ja tütarlastel peab olema võrdne juurdepääs kvaliteetsele haridusele, majandusressurssidele ja poliitikas osalemisele ning meeste ja poistega võrdsed võimalused tööturul ning kõikidel juhtimis- ja otsustustasanditel. Me pingutame, et suurendada oluliselt investeeringuid soolise ebavõrdsuse kaotamisse ja toetada institutsioone soolise võrdõiguslikkuse tagamisel ning naiste mõjuvõimu

⁽⁴⁷⁾ 2. põhimõttes (sooline võrdõiguslikkus) sätestatakse järgmist: „Tuleb tagada naiste ja meeste võrdne kohtlemine ja võrdsed võimalused ning edendada neid kõigis valdkondades, sealhulgas tööturul osalemisel, seoses töötingimustega ja karjääri edendamisel. Naistel ja meestel on õigus saada võrdväärse töö eest võrdset tasu.“ Lisateave: https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_et

⁽⁴⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1158, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2010/18/EL. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32019L1158>

⁽⁴⁹⁾ 9. põhimõttes (töö- ja eraelu tasakaal) öeldakse järgmist: „Vanematel ja hoolduskohustusega inimestel on õigus piisavale puhkusele ja paindlikule töökorraldusele ning õigus saada juurdepääs hooldusteenustele. Naistel ja meestel on võrdne juurdepääs eripuhkusele, et täita oma hoolduskohustust, ning neil võimaldatakse seda kasutada tasakaalustatult viisil.“

⁽⁵⁰⁾ ÜRO Peaassamblee (2015). Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. New York: ÜRO Peaassamblee. Avaldatud aadressil https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

⁽⁵¹⁾ ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur (2015). SDG 5: Achieve gender equality and empower all women and girls. New York: ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur. Avaldatud aadressil <http://www.unwomen.org/en/news/in-focus/women-and-the-sdgs/sdg-5-gender-equality>

suurendamisel maailma, piirkondade ja riikide tasandil. Naiste ja tütarlaste diskrimineerimine ja nendevastane vägivald mistahes kujul tuleb kaotada, kaasates muu hulgas mehi ja poisse. Soolise võrdõiguslikkuse süstemaatiline süvalaiendamine on tegevuskava rakendamise seisukohast esmatähtis.

Konkreetsed nõuded soolise võrdõiguslikkuse arvestamiseks ELi fondides

Euroopa Komisjoni ettepanekus 2021.–2027. aasta määruste kohta on sätestatud mitu **konkreetsed nõuet ja kohustust**, mida liikmesriigid ja korraldusasutused peavad täitma ELi fondide programmide kavandamisel ja rakendamisel. Need **on ELi fondides soolise võrdõiguslikkuse arvestamise miinimumnõuded**. Neid võib kasutada ka lähtepunktidenäna, et täita soolise võrdõiguslikkuse kahepoolse lähenemisviisi täielikul rakendamisel ELi fondides põhinõuetest veelgi rangemaid nõudeid kooskõlas aluslepingus sätestatud kohustustega.

Nõuded, mis on sätestatud ettepanekus võtta vastu **ühissätete määrus** (COM(2018) 375 final), on järgmised:

- nõue arvestada horisontaalse põhimõttena soolist võrdõiguslikkust (ühissätete määruse põhjendus 5);
- programmitöösse ja programmide rakendamise kaasatavate partnerite, sealhulgas „soolise võrdõiguslikkuse edendamise eest vastutavate asutuste“ (ühissätete määruse artikkel 6) määratlus ning
- korraldusasutuste kohustus koostada „kriteeriumid ja menetlused, mis on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad, millega tagatakse sooline võrdus“, ning neid kohaldada (ühissätete määruse artikkel 67).

Nõuet **arvestada horisontaalse põhimõttena soolist võrdõiguslikkust** tuleb mõista kui eesmärki järgida ELi soolise võrdõiguslikkuse kahepoolset lähenemisviisi, mis hõlmab erimeetmeid ja soolõimet laiemalt.

Lisateave soolise võrdõiguslikkuse kui horisontaalse põhimõtte kohta (ühissätete määrus, COM(2018) 375 final, põhjendus 5)

Euroopa Liidu lepingu artiklis 3 ja ELi toimimise lepingu artiklis 10 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid, k.a Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet, tuleb fondide kasutamisel järgida, võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat. Liikmesriigid peaksid järgima ka puuetega inimeste õiguste konventsiooni ja tagama juurdepääsu kooskõlas selle artikliga 9 ja vastavalt liidu õigusele, millega ühtlustatakse juurdepääsunõuded toodetele ja teenustele. Liikmesriigid ja komisjon peaksid püüdma kõrvaldada ebavõrdsust ja edendada soolist võrdõiguslikkust ning kaasata soolist perspektiivi, samuti võidelda soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel toimuva diskrimineerimisega. Fondid ei peaks toetama meetmeid, mis aitavad kaasa segregatsioonile mis tahes kujul.

Partnerlust ja mitmetasandilist valitsemist käsitlevas artiklis 6 nõutakse **partnerite kaasamist**

kõigisse soolise võrdõiguslikkuse edendamise tegevusse.

Lisateave partnerite kaasamise kohta soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks (ühissätete määrus, COM(2018) 375 final, artikkel 6)

1. Iga liikmesriik korraldab partnerlussuhte pädevate piirkondlike ja kohalike asutustega. Kõnealune partnerlussuhe hõlmab vähemalt järgmisi partnereid:

- a) linnade ja muud avaliku sektori asutused;*
- b) majandus- ja sotsiaalpartnerid;*

c) pädevad asutused, kes esindavad kodanikuühiskonda, keskkonnavaldkonna partnerid ning sotsiaalse kaasamise, põhiõiguste, puudega inimeste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse edendamise ning diskrimineerimise vastu võitlemise eest vastutavad asutused.

Artiklis 67 on sätestatud **projektide valiku sootundlike kriteeriumide ja menetluste**

üldnõuded, mida korraldusasutused peavad täitma tegevuste valimisel.

Lisateave projektide valikukriteeriumide kohta (ühissätete määrus, COM(2018) 375 final, artikkel 67)

1. Tegevuste valimiseks koostab korraldusasutus kriteeriumid ja menetlused, mis on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad, millega tagatakse sooline võrdsus ja milles võetakse arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, kestliku arengu põhimõtet ning liidu keskkonnapoliitikat kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 11 ja artikli 191 lõikega 1, ning kohaldab neid.

Täiendavad nõuded soolise võrdõiguslikkuse arvestamiseks on peale ühissätete määruse sätestatud iga fondi käsitlevates määrustes. Eriti kehtib see Euroopa Sotsiaalfondi+ (ESF+) kohta, kuid Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) määruses korratakse valdavalt juba ühissätete määruse ettepanekus sätestatud nõudeid.

Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+)

Euroopa Sotsiaalfondi+ (ESF+) määruses (COM(2018) 382 final) on sätestatud erieesmärgid, millest üks keskendub naiste tööjõus osalemise edendamisele ning töö- ja eraelu parema tasakaalu, sealhulgas lapsehoiule juurdepääsu tagamisele (ESF+ määruse artikkel 4). Konkreetselt nõutakse selles meeste ja naiste võrdõiguslikkuse toetamise meetmeid, näiteks nõutakse võrdseid võimalusi, et tagada „tegevuste ettevalmistamise, rakendamise, seiramise ja hindamise käigus [---] naiste ja meeste võrdõiguslikkus“ (ESF+ määruse artikkel 6).

Lisateave soolise võrdõiguslikkuse nõuete kohta ESF+ määruses (COM(2018) 382 final)

[Artikkel 4. Erieesmärgid:] ESF+ toetab järgmisi tööhõive, hariduse, sotsiaalse kaasavuse ja tervise poliitikavaldkonna erieesmärke ning aitab seega ühtlasi täita [tulevase ühissätete määruse] artiklis [4] sätestatud poliitikaeesmärki „Sotsiaalsem Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise kaudu“: [---] iii) edendada naiste osalemist tööjõus, paremat töö- ja eraelu tasakaalu, sh juurdepääsu lapsehoiule, tervislikku ja hästi kohandatud töökeskkonda, kus ohjatakse terviseriske, töötajate, ettevõtete ja ettevõtjate kohanemist muutustega ning aktiivsena ja tervena vananemist.

[Artikkel 6. Naiste ja meeste võrdõiguslikkus ja võrdsed võimalused ning mittediskrimineerimine:] 1. Kõigi eelarve jagatud täitmise alla kuuluva ESF+ haru raames rakendatavate programmide, samuti tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni haru ning terviseharu raames toetatavate tegevuste ettevalmistamise, rakendamise, seiramise ja hindamise käigus tagatakse naiste ja meeste võrdõiguslikkus. Nende ettevalmistamise, rakendamise, seiramise ja hindamise käigus edendatakse ühtlasi kõigi võrdseid võimalusi ning hoitakse ära diskrimineerimine soo, rassi või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuse, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse põhjal.

2. Liikmesriigid ja komisjon toetavad lõikes 1 osutatud põhimõtete edendamiseks samuti konkreetseid sihipäraseid meetmeid ESF+ mis tahes eesmärkide raames, sh üleminek hoolekandetasutuste kasutamisel pere- ja kogukonnapõhisele hoolekandele.

[Põhjendused:] (13) ESF+ eesmärk peaks olema edendada tööhõivet aktiivse sekkumise kaudu, mis annab eelkõige noortele, pikaajaliselt töötutele ja tööturult eemalejäänud isikutele võimaluse (uuesti) tööturule lõimuda, samuti füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ja sotsiaalmajanduse edendamise kaudu. ESF+ eesmärk peaks olema parandada tööturgude toimimist, toetades tööturuasutuste, nt avalike tööturuasutuste nüüdisajastamist, et parandada nende suutlikkust tagada töötamise ja tööle siirdumise ajal intensiivsem sihipärane nõustamine ja juhendamine ning suurendada töötajate liikuvust. ESF+ peaks edendama naiste osalemist tööturul, kasutades meetmeid, mille eesmärk on tagada muu hulgas parem töö- ja eraelu tasakaal ning juurdepääs lapsehoiule. ESF+ eesmärk peaks samuti olema tagada tervislik ja hästi kohandatud töökeskkond, et tulla toime terviseriskidega, mis on seotud muutuvate töövormidega ja vananeva tööjõu vajadustega.

(28) Liikmesriigid ja komisjon peaksid tagama, et ESF+ aitab edendada naiste ja meeste võrdõiguslikkust vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 8, et soodustada naiste ja meeste võrdset kohtlemist ja võimalusi kõigis valdkondades, sh tööturul osalemise ning töötingimuste ja karjääri arengu osas. Samuti peaksid nad tagama, et ESF+ edendab kõigi võrdseid võimalusi ja hoiab ära diskrimineerimist kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 10 ning edendab puuetega inimeste kaasamist ühiskonda teistega võrdsetel tingimustel ja aitab rakendada puuetega inimeste õiguste konventsiooni. Neid põhimõtteid tuleks õigel ajal ja järjepidevalt arvesse võtta programmide kõigi mõõtmete juures ning nende ettevalmistamise, seire, rakendamise ja hindamise kõigis etappides, tagades ühtlasi, et võetakse konkreetseid meetmeid soolise võrdõiguslikkuse ja võrdsete võimaluste edendamiseks. ESF+ peaks samuti edendama üleminekut hoolekandetasutuste kasutamisel pere- ja kogukonnapõhisele hoolekandele, eelkõige nende puhul, keda diskrimineeritakse mitmekordselt. ESF+-st ei tuleks toetada ühtegi tegevust, mis aitab kaasa segregatsioonile või sotsiaalsele tõrjutusele. Määruses (EL) nr [uus ühissätete määrus] on sätestatud, et kulude rahastamiskõlblikkuse eeskirjad tuleb kehtestada riigi tasandil teatavate eranditega, mille jaoks on vaja kehtestada eelarve jagatud täitmise alla kuuluva ESF+ haru käsitlevad erisätted.

(33) Mikroettevõtete, sotsiaalmajanduse ja sotsiaalsete ettevõtete puudulik juurdepääs rahastusele on üks peamisi takistusi ettevõtete loomisele, eelkõige tööturult enim eemale jäänute hulgas. ESF+ määrusega kehtestatakse sätteid, et luua turukeskkond, mis võimaldab suurendada sotsiaalsete ettevõtete mikrorahastamist ja nende sellele juurdepääsu ning viia see vastavusse seda kõige enam vajavate isikute, eelkõige selliste töötute, naiste ja haavatavate isikute vajadustega, kes soovivad alustada või arendada mikroettevõtet. Seda eesmärki täidetakse ka InvestEU fondi sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharusse kuuluvate rahastamisvahendite ja eelarvetagatise kaudu.

Kogemuste vahetamine soolõime praktikakogukonnaga – ESFi STANDARD (2014–2020)

Programmiperioodil 2007–2013 moodustas Euroopa Komisjon riikidevahelise koostöö osana Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) raames praktilise soolõime võrgustiku (GenderCoP). See ekspertide kogukond oli õppevõrgustik, mille eesmärk oli toetada ESFi korraldus- ja vahendusasutusi, et kasutada paremini soolõime strateegiaid ESFi prioriteetsete suundade rakendamisel. GenderCoPi liikmed koostasid Euroopa STANDARDi ehk suunise, kuidas rakendada soolist mõõdet ESFi juhtimise kõigil etappidel. GenderCoPi STANDARDit katsetati neljas liikmesriigis: Belgias (Flandria), Rootsis, Soomes ja Tšehhis. Euroopa Komisjon julgustas kõiki liikmesriike standardit kasutama, toetades seda ametlikult.

ELi fondide aastatel 2007–2013 välja töötatud **STANDARDi** eesmärk on juhendada teavitatud sootundlikku programmitööd ja ESFi programmide rakendamist. Seda perioodi iseloomustasid kõigi teiste fondidega võrreldes konkreetsemad eesmärgid seoses soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte rakendamisega ESFi kohaldamisalas. STANDARD sisaldab väga väärtuslikke kogemusi, selgitusi ja parimate tavade näiteid, kuidas saab soolist võrdõiguslikkust lõimida ESFi menetlustesse ja prioriteetidesse. Seda saab kasutada nii ESFi soolõime juhendina kui ka olemasolevate tavade hindamise ja seire vahendina. Eelkõige sisaldab STANDARD ESFi soolõime rakendamise ja erimeetmete võtmise nõudeid Euroopa ja riikide tasandil. Riigi tasandil kehtestatakse nõuded riiklikele või piirkondlikele rakenduskavadele, riiklikule või piirkondlikule rakendamisele ja projektidele. STANDARDis kirjeldatakse ESFi üldmudeliga.

STANDARDis rõhutatakse ka, kui tähtis on lõimida sooline mõõde ELi fondide menetlustesse alates ELi tasandist (eelarve ja eeskirjad) kuni prioriteetide ja „järgmiste“ tasanditeni (kavandamine, programmitöö ning tingimuste ja projektide valikukriteeriumide määratlemine liikmesriikides). Sooline võrdõiguslikkus on valdkondadeülene eesmärk ja seepärast on sidusus eri poliitikatasanditel **kohustuslik**. STANDARD koostati soolise võrdõiguslikkuse ja soolise võrdõiguslikkuse kahepoolse lähenemisviisi sidusaks lõimimiseks ESFi juhtimise kõigisse etappidesse. Eri poliitikatsüklite ja -menetluste sidusus on oluline. See tuleneb asjaolust, et iga tase on taust järgmisele tasemele. Ilma sidususest ei saa ELi fondide rahastatud projektides soolist mõõdet edukalt lõimida.

[STANDARDi lisateave](#)

[GenderCoPi muude dokumentide lisateave](#)

Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF) ja Ühtekuuluvusfond

Ühissätete määruses sätestatud määratlust (põhjendus 5) järgides korratakse Euroopa

Regionaalarengu Fondi (ERF) ja Ühtekuuluvusfondi käsitlevas määruses ([COM\(2018\) 372 final](#)) nõuet arvestada horisontaalse põhimõttena soolist võrdõiguslikkust ⁽⁵²⁾.

⁽⁵²⁾ Dokumendi COM(2018) 372 final põhjenduses 5 märgitakse järgmist: „Euroopa Liidu lepingu artiklis 3 ja ELi toimimise lepingu artiklis 10 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid, k.a Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet, tuleb fondide kasutamisel järgida, võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat. Liikmesriigid peaksid järgima ka puuetega inimeste õiguste konventsiooni ja tagama juurdepääsu kooskõlas selle artikliga 9 ja vastavalt liidu õigusele, millega ühtlustatakse juurdepääsunõuded toodetele ja teenustele. Liikmesriigid ja komisjon peaksid püüdma kõrvaldada ebavõrdsust ja edendada soolist võrdõiguslikkust ning kaasata soolist perspektiivi, samuti võidelda soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puute, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel toimuva diskrimineerimisega. Fondidest ei tohiks toetada tegevust, mis aitab kaasa eraldatusele mis tahes kujul.“

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD)

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) käsitlevas määruses (COM(2018) 392 final) korratakse vajadust kaasata – kui asjakohane

– partneritena „soolise võrdõiguslikkuse edendamise eest vastutavad organid“ (artikkel 94). Samuti on eelnõus sätestatud nõue, et korraldusasutused peavad teavitama soolise võrdõiguslikkuse asutusi rahastamisvõimalustest (artikkel 110).

Lisateave ÜPP/EAFRD määruse (COM(2018) 392 final) nõude kohta teavitada soolise võrdõiguslikkuse asutusi rahastamisvõimalustest

[Artikkel 94. Menetlusnõuded:] 3. Iga liikmesriik seab sisse partnerlussuhte pädevate piirkondlike ja kohalike asutustega. Partnerlus hõlmab vähemalt järgmisi partnereid:

a) asjaomased avalik-õiguslikud asutused;

b) majandus- ja sotsiaalpartnerid;

c) asjaomased kodanikuühiskonda esindavad organid ning vajaduse korral sotsiaalse kaasatuse, põhiõiguste, soolise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise edendamise eest vastutavad organid. Liikmesriigid kaasavad kõnealused partnerid ÜPP [ühise põllumajanduspoliitika] strateegiakava ettevalmistamisse.

[Artikkel 110. Korraldusasutus – koordineerimine ja juhtimine:] 2. Korraldusasutus vastutab ÜPP strateegiakava tegeliku, tõhusa ja korrektse juhtimise ja rakendamise eest. Elköige tagab ta, et: [---] k) ÜPP strateegiakava avalikustatakse, sealhulgas riikliku ÜPP võrgustiku kaudu, teavitades võimalikke toetusesaajaid, kutseorganisatsioone, majandus- ja sotsiaalpartnereid, meeste ja naiste vahelise võrdõiguslikkuse edendamisega seotud organeid ja asjaomaseid valitsusväliseid organisatsioone, sealhulgas keskkonnaorganisatsioone, ÜPP strateegiakava pakutavatest võimalustest ning ÜPP strateegiakava alusel toimuvale rahastamisele juurdepääsu eeskirjadest ning teavitades toetusesaajaid ja laiemat avalikkust liidu toetusest põllumajandusele ja maaelu arengule ÜPP strateegiakava kaudu.

ELi fondide rakendamistingimused

Seoses üldise poliitikaeesmärgiga „Sotsiaalsem Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise kaudu“ nimetatakse ühissätete määruse IV lisas ERFi, ESF+ ja Ühtekuuluvusfondi suhtes kohaldatava rakendamistingimusena „soolise võrdõiguslikkuse riikliku strateegilise raamistiku“ vajadust (ühissätete määruse ettepaneku artikli 11 lõike 1 kohaselt). Seda tingimust tuleb täita ainult siis, kui liikmesriik otsustab täita rakenduskava kaudu ühe järgmistest erieesmärkidest:

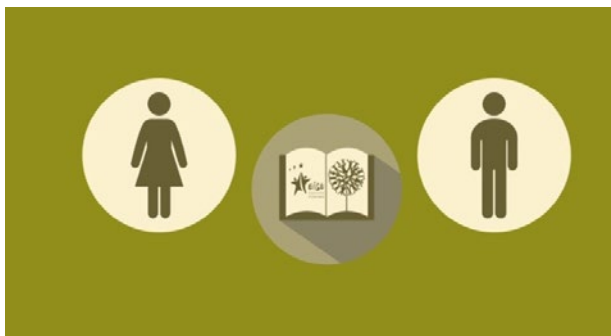
- ERDF 4.1: suurendada tööturgude tulemuslikkust ja juurdepääsu kvaliteetsetele töökohtadele sotsiaalse innovatsiooni ja taristu kaudu või
- ESF+ 4.1.3: edendada naiste osalemist tööjõus, paremat töö- ja eraelu tasakaalu, sh juurdepääsu lapsehoiule, tervislikku ja hästi kohandatud töökeskkonda, kus ohjatakse terviseriske, töötajate, ettevõtete ja ettevõtjate kohanemist muutustega ning aktiivsena ja tervena vananemist.

Et rahastada liikmesriigi valitud erieesmärki kumastki, peab tema soolise võrdõiguslikkuse riiklik strateegiline poliitikaraamistik vastama riigi tasandil järgmistele nõuetele (ühissätete määruse IV lisa tabel: ERFi, ESF+ ja Ühtekuuluvusfondi suhtes kohaldatavad valdkondlikud rakendamistingimused – artikli 11 lõige 1):

1. tõendipõhine soolise võrdõiguslikkuse probleemide tuvastamine (vt [töövahend 2](#));
2. meetmed tööhõive, palga ja pensionite soolise ebavõrdsuse kõrvaldamiseks ning töö- ja eraelu tasakaalu edendamiseks, sh alusharidusele ja lapsehoiule juurdepääsu parandamise kaudu, koos eesmärkidega (vt [töövahend 3](#), [töövahend 4](#) ja [töövahend 6](#));
3. strateegilise poliitikaraamistiku seire, hindamise ja läbivaatamise kord ([töövahend 6](#)) ning andmekogumismeetodid (vt [töövahend 8](#) ja [töövahend 11](#)) ja
4. kord, millega tagatakse, et raamistiku kavandamine, rakendamine, seire ja läbivaatamine

toimub tihedas koostöös võrdõiguslikkuse asutuste, sotsiaalpartnerite ja asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonidega (vt [töövahend 5](#)).

Lisaallikad

© EIGE

ELi soolise võrdõiguslikkuse valdkonna tegevuse ja poliitikate lisateave:

- [Sooline võrdõiguslikkus Euroopa Liidus](#)
- [Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut](#)

Komisjoni määruste ettepanekud ajavahemikuks 2021–2027:

- [ühissätete määrus \(COM\(2018\) 375 final\)](#)
- [ESF+ määrus \(COM\(2018\) 382 final\)](#)
- [ERFi ja Ühtekuuluvusfondi määrus \(COM\(2018\) 372 final\)](#)
- [ÜPP/EAFRD määrus \(COM\(2018\) 392 final\)](#)
- [Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi määrus \(COM\(2018\) 390 final\)](#)

Riiklik/piirkondlik programmitöö ja projektitasandi toetus

Töövahend 2. Soolise ebavõrdsuse ja sooliste vajaduste analüüsimine riigi ja piirkonna tasandil

Töövahendi tutvustus

Töövahend pakub juhiseid soolise ebavõrdsuse ja sooliste vajaduste hindamiseks ELi fondide programmides. See on koostatud ELi liikmesriikidele ja korraldusasutustele riigi ja piirkonna tasandil.

Võrdõiguslikkuse analüüs on kogu programmitöö perioodi vältel soolise võrdõiguslikkuse tulemusliku arvestamise alus. Soolise mõju hindamisel otsitakse ja kasutatakse sihtrühmade olukorra kirjeldamiseks usaldusväärseid andmeid. Sellel hindamisel tuvastatakse konkreetset puudused ja erinevused, eriti seoses piirkondliku majandusarengu, tööhõives osalemise, tasustamata töö, parema hoolduse pakkumise toetamise ning naiste ja meeste töö- ja eraelu tasakaalu parandamise tavadega. Naiste ja meeste majanduserinevuste vähendamise seisukohast on olulised valdkonnad ka sekkumismeetmed, mis on seotud taristuinvesteeringute või konkreetsete majandussektoritega (nt kalandus ja põllumajandus).

ELi fondide korral on võrdõiguslikkuse analüüsi vaja järgmistel eesmärkidel.

- **Edendada kahepoolset lähenemisviisi soolisele võrdõiguslikkusele:** Euroopa Komisjoni vastu võetud kahepoolse lähenemisviisi kohaselt on erimeetmete rakendamine üks viis olemasoleva ebavõrdsuse otseseks käsitlemiseks ja soolõime on pikemaajaline strateegia soolise võrdõiguslikkuse poliitika kujundamise tõhustamiseks. Samuti saab välja töötada konkreetset projektid soolise ebavõrdsuse vähendamiseks ja võrdõiguslikkuse edendamiseks. Sooline ebavõrdsus on ELi fondide jaoks üks käsitlemist vajavaid võtmevaldkondi. Naiste ja meeste erinevused ja erivajadused tuvastatakse sotsiaal-majandusliku võrdõiguslikkuse analüüsi abil. Sel põhjusel on seda vaja sisendi andmiseks rakenduskavade prioriteetidele ja

nende põhjendamiseks. Partnerluslepingutes, rakenduskavades ja projektides eesmärkide ja näitajate väljatöötamisel tuleb kasutada võrdõiguslikkuse analüüsi ja hindamist.

- **Tagada kvaliteet ja tulemuslikkus:** ELi fondide tuleb kasutada võimalikult tulemuslikult, et nendest saaks kasu kogu elanikkond. See tähendab, et ELi rahaliste vahendite kasutamisel ELi majanduskasvu, tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse strateegiliste eesmärkide saavutamiseks tuleb neid vahendeid ühtlasi kasutada soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks ning naiste ja meeste jaoks paremate tulemuste saavutamiseks kogu nende mitmekesisuses. Soolise mõju hindamine peaks olema osa lähteolukorra hindamisest, sotsiaal-majanduslikust analüüsist, eesmärkide püstitamisest ja nende näitajate raamistikest, mis annavad sisendi vahendite rakendamiseks ning loovad ELi fondide seire-, hindamis- ja aruandlusprotsesside struktuuri. Ebavõrdsuse põhjuste analüüsimine võimaldab püstitada sooteadlikke eesmärke ja teostada tegevusi, mis aitavad saavutada üldisi strateegilisi eesmärke.
- **Suunata tegevus vähe kindlustatud või ebasoodsas olukorras olevatele naiste ja meeste rühmadele:** võrdõiguslikkuse analüüsis arvestatakse naiste ja meeste erinevaid kogemusi nende eri tegurite tõttu, näiteks vanus, sissetulek, vaesustase, elukoht linnas/maal, puue, rass või etniline päritolu jne. Selline naiste ja meeste igapäevaelu mõjutavate tunnuste valdkonnaülene analüüs on ebavõrdsuse mõistmiseks hädavajalik. See mõistmine on omakorda ülioluline sisendi andmiseks ELi fondide programmide ja projektide väljatöötamisse, millega nimetatud erinevustele reageeritakse, ning seega mõjusamate tulemuste saavutamiseks.
- **Reageerida kohalikele eriandmetele:** kohalik tööturg annab piirkondlike programmide ja kohalike projektide jaoks olulist teavet.

Sellised andmed peavad käsitlema naiste ja meeste erinevat olukorda kutsealade ja valdkondade mõttes, kohaliku lapsehoiu ja muude sotsiaalhoolekandevõimaluste kättesaadavust, integreeritud transpordi ulatust, kohalikke koolitusvõimalusi ja puudusi oskuste arendamisel, olemasolevat palgalõhet, tasustatud ja tasustamata töö jaotust ning ajakasutuse uuringutest saadud teavet.

Soolise ebavõrdsuse ja vajaduste hindamise ja analüüsi etapid

ELi fondide rakenduskavade koostamisel võib kasutada mitmesuguseid vahendeid, näiteks eeliste, puuduste, võimaluste ja ohtude analüüsi (SWOT-analüüsi), et analüüsida vajadusi ja püstitada strateegilised eesmärgid.

Üldiselt tuleb märkida, et etapilise teabepakme jaoks töötati välja soolise võrdõiguslikkuse mõõtmise ELi fondidesse lõimimise üldmudel. Samas on rakendussüsteemid riigiti väga erinevad, näiteks järgmised.

- **Programmipõhine rakendamine** – mõni liikmesriik või piirkond lähtub programmide väljatöötamisel rakenduskavade temaatilistest üldprioriteetidest. Neid programme juhivad sageli ministriumid või ministriumide osakonnad.
- **Tegevuskavapõhine rakendamine** – teised liikmesriigid töötavad rakenduskavade põhjal välja tegevuskavad, mida täidetakse liikmesriikide piirkondades.
- **Hankepõhine rakendamine** – korraldatakse projektikonkursid, vahetult lähtudes rakenduskava prioriteetidest, ilma vahendusasutusteta (nt ministriumid).

Need eri menetlused ja süsteemid võivad tähendada, et rakendusnõudeid ei sõnastata programmis ega tegevuskavas, vaid muudes rakendamist juhtivates dokumentides. Etapilises teabepakmes esitatud üldpõhimõtteid ja nõudeid saab siiski kasutada rakendussüsteemist olenemata.

Soolise ebavõrdsuse ja vajaduste täpse ja asjakohase analüüsi ning hindamise tagamiseks tuleb läbida järgmised etapid.

1. etapp. Teabe ja eristatud andmete kogumine sihtrühma kohta

Analüüsis tuleb kaaluda eristatud andmete kasutamist. See tähendab, et sihtrühma statistika eristatakse selliste tunnuste alusel nagu bioloogiline ja sotsiaalne sugu, vanus, rass, etniline päritolu, puue, sotsiaal-majanduslik staatus, haridustase, tööhõive erinevustega sektorites, ettevõtlus erinevustega sektorites, palgatase ja muud asjakohased tegurid. Nende andmete kogumisel tuleb meeles pidada järgmisi põhimõtteid.

- Oluline on eristada andmed kõigepealt alati soo alusel. Näiteks noorte või eakate statistika kogumisel tuleb veenduda, et sihtrühm on eristatud soo alusel.
- Lisaks konkreetsete tunnuste kvantitatiivsetele andmetele tuleb analüüsis arvestada ka inimeste igapäevaelu kogemuste kvalitatiivseid andmeid. Eelkõige peab analüüs näitama, kuidas eri inimesed kasutavad teenuseid erinevalt ja mis vahendeid on vaja nende erinevuste kõrvaldamiseks.
- Ebavõrdsuse põhjuste väljaselgitamiseks on vaja ka kvalitatiivseid uuringuid: ainult algpõhjusti mõistes saab tagada, et projektid edendavad suuremat võrdsust ka sisuliselt. Näiteks kasutavad eri inimesed – eakad naised ja mehed, noored naised ja mehed, lapsed, vanemad ja hooldajad, tööle sõitjad – avalikke ruume ja ühistransporti erinevalt sõltuvalt kellaajast, sissetuleku tasemest, töö- ja lapsehoiu korraldusest jne. Võrdõiguslikkuse analüüsis tuleb laialt vaadelda, mida eri andmed ütlevad inimeste igapäevaelu kohta.
- Kohapealse olukorra mõistmiseks on tähtis kasutada eri allikatest pärit teavet (nt kohalikud ja piirkondlikud uuringud või arutelud) ja kombineerida eri andmeallikaid (nt statistikaametite andmeid, teadusuuringute ja poliitikaaruandeid).
- Kui andmed rassi või etnilise päritolu, vanuse, puude või soo kohta puuduvad, tuleb seda pida lüngaks. Kättesaadavate andmete täiustamine võiks olla programmide ja kohalike projektide osa. Projektide eesmärkides ja aruannetes võib kaaluda andmete täiustamise kajastamist.
- Töö- ja eraelu tasakaalu kohta soopõhise teabe kogumine aitab paremini mõista töö- ja hoolduskohustuste naiste ja meeste vahelist jaotust. Tööhõive ja ajakasutuse andmed annavad

teavet tasustatud ja tasustamata töö sooliste mudelite kohta.

- Äärmiselt oluline on kohandada analüüs kohaliku kontekstiga, sealhulgas analüüsides kohalikke andmeid. Selleks saab kaasata riiklikke või kohalikke soolise võrdõiguslikkuse eksperte, konsulteerides kodanikuühiskonna organisatsioonidega – eriti naiste organisatsioonidega –, kasutades riiklikke uuringuid ja trianguleerides teavet.

Kasulikud andmeallikad on järgmised.

- [Soolise võrdõiguslikkuse indeks](#) ⁽⁵³⁾, mis pakub andmeid kõigi ELi liikmesriikide kohta kaheksas valdkonnas: töö, raha, teadmised, aeg, võim, tervis, naistevastane vägivald ja kattuv ebavõrdsus.
- [EIGE soopõhise statistika andmebaas](#) ⁽⁵⁴⁾, mis on soopõhist statistikat ning naiste ja meeste võrdõiguslikkuse (või selle puudumise) eri aspektide teavet sisaldav kõikehõlmav teadmuskeskus.
- [Eurostati soopõhine statistika](#) ⁽⁵⁵⁾, mis esitab statistikat lihtsalt, sisaldab [statistikasõnastikku](#) ja lisateabe linke, uusimaid andmeid ja metaandmeid.

2. etapp. Olemasoleva soolise ebavõrdsuse ja selle algpõhjuste tuvastamine

Kui Teil on sihtrühmast selge ülevaate saamiseks vajalikud andmed olemas, on oluline tuvastada olemasolev sooline ebavõrdsus ja selle põhjused. Abiks on järgmised põhiküsimused. Küsimuste eesmärk on rohkem rõhutada töö- ja eraelu tasakaalu. Need võivad täiendada üldanalüüsi, et tuvastada naiste ja meeste ebavõrdsus juurdepääsul ressursidele (töö, raha, võim, tervis, heaolu, turvalisus, teadmised ja haridus, liikuvus, aeg jt) ja põhiõiguste kasutamisel (kodaniku-, sotsiaalsed ja poliitilised õigused). ⁽⁵⁶⁾

Üldküsimused

- Kuidas erineb naiste ja meeste osalemine tööturul? Mis kutsealadel on rohkem naisi ja kus mehi?
- Kuidas erineb naiste ja meeste sissetulek? Kas

on olulisi erinevusi, kui palju naisi ja kui palju mehi töötab osalise tööajaga? Kas mitme osalise tööajaga töökohaga naisi on rohkem kui mehi?

- Mida selgub ajakasutuse või teenuse kasutamise andmetest selle kohta, kuidas naised ja mehed kasutavad oma aega? Mida nendest selgub kohalike teenuste lünkade, kättesaadavuse ja ajastuse kohta?
- Kas laste ja teiste pereliikmete eest hoolitseb rohkem naisi kui mehi? Mis vanuserühmade naised ja mehed pakuvad tasustamata hooldust rohkem? Näide: kas noored naised hooldavad lapsi rohkem kui mehed? Kas eakad mehed hooldavad abikaasat? Mis teenused võivad toetada eri inimesi nendes rollides ja toetada nende heaolu?

Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) ja Ühtekuuluvusfondiga seotud küsimused

- Millised on naiste ja meeste erinevused seoses info- ja sidetehnikaga (IKT)?
- Millised on naiste ja meeste erinevused seoses teadusuuringute ja innovatsiooni suutlikkuse ning tipp tehnoloogia kasutuselevõttuga?
- Millised on naiste ja meeste erinevused seoses oskuste ja ettevõtlusega?
- Kuidas saavad taristu- ja IKT-lahendused aidata täita hooldusvajadusi, arendada oskusi ja laiendada tööhõivevõimalusi?
- Kas on vaja laiendada programmi haldavate asutustel ja vahendite rakendamise asutuste soolise võrdõiguslikkuse suutlikkust?

Euroopa Sotsiaalfondiga+ (ESF+) seotud küsimused

- Kas töötute noorte, tööd otsivate naiste ja meeste ning tööturult eemale jäänud inimeste vahel on soolisi erinevusi?
- Kas füüsilisest ettevõtjast isikuna tegutsemise ja sotsiaalmajanduse poole suunatakse nii naisi kui ka mehi?
- Kas naiste ja meeste rühmade tööturu vajadustega sobitamisel, üleminekutel ja liikuvuses on vaja rohkem kohandatud abi ja tuge?

⁽⁵³⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2019). Gender Inequality Index. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-equality-index>

⁽⁵⁴⁾ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2019). Gender Statistics Database. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs>

⁽⁵⁵⁾ Eurostat (2019). Gender Statistics. Brüssel: Eurostat. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_statistics

⁽⁵⁶⁾ Lisajuhised: <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-impact-assessment/step-3-gender-sensitive-analysis>

- Kas olemasolevad andmed viitavad, et töö- ja eraelu tasakaalustamise probleemid piiravad naiste tööhõivevõimalusi?

Merendus- ja Kalandusfondi (EMSK) ja ühise põllumajanduspoliitikaga (ÜPP) seotud küsimused

- Millised on kalandussektoris töötavate naiste ja meeste erinevused? Mis kutsealadel on ülekaalus naised ja kus mehed?
- Kuidas erineb naiste ja meeste sissetulek? Kas osalise tööajaga töötamises on naiste ja meeste vahel olulisi erinevusi?
- Kas oskuste ja ettevõtluse valdkonnas on olulisi soolisi erinevusi?
- Kas põllumajanduses on vaja eriliselt keskenduda naiste äraelamist võimaldavatele sissetulekutele?
- Kas naissoost põllumajandustootjate seisundit väärtusahelas on vaja parandada?
- Kas maapiirkondadesse on vaja meelitada noori nais- ja meessoost põllumajandustootjaid ning toetada nende ettevõtlust?

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondiga (EAFRD) seotud küsimused

- Kuidas erineb naiste ja meeste tööhõive piirkonna/kohalikul tasandil? Millistel kutsealadel on ülekaalus naised ja kus mehed?
- Kuidas erinevad nais- ja meessoost põllumajandustootjate sissetulekud?

3. etapp. Vahetu pöördumine sihtrühmade poole

Oluline on kaalutleda vahetut arutelu sihtrühmadega. Eelkõige on väga oluline tagada, et rakenduskavade väljatöötamisel, programmi sekkumismeetmete ettepanekute koostamisel ja projektide kavandamisel konsulteeritaks naiste organisatsioonidega ja arvestataks nende seisukohti. Konsulteerimisel on kasulik esitada muu hulgas järgmised küsimused.

- Millised on rühma tegelikud elutingimused, ootused ja vajadused?
- Kas need on naistel ja meestel erinevad?
- Kas kavandatav sekkumismeede täidab nii meeste kui ka naiste vajadusi? Kas selles arvestatakse nende erinevaid huve, rolle ja seisukohti?
- Kuidas saavad sekkumismeetmed paremini täita naiste ja meeste vajadusi?

4. etapp. Järeldused

Kogutud andmete, tuvastatud soolise ebavõrdsuse ja selle algpõhjuste ning sidusrühmadega konsulteerimise tulemuste analüüsi põhjal võib teha tõendus põhiseid järeldusi, mille alusel töötada välja tulemuslikke programme ja projekte. Tähtis on siduda sooline ebavõrdsus ja vajadused soolise võrdõiguslikkuse poliitika ja eesmärkidega riiklikul ja piirkondlikul tasandil. Põhiküsimused on järgmised.

- Millised on sekkumise tulemused sihtrühmale, tööturule või projektile?
- Kuidas võib sooline ebavõrdsus mõjutada ELi fondide sekkumismeetmete eesmärkide saavutamise võimalusi?

Järelduste tegemisel on oluline arvestada ka kohalikke eriteadmisi, kaasates riiklikud/kohalikud soolise võrdõiguslikkuse eksperdid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid – eriti naiste organisatsioonid –, ning trianguleerida teavet, kasutades riigi uuringuid.

Mõelge, kuidas mõjutavad naiste ja meeste erinev juurdepääs ressurssidele (töö, raha, võim, tervis, heaolu, turvalisus, teadmised ja haridus, liikuvus, aeg jt) ja põhiõiguste kasutamine (kodaniku-, sotsiaalsed ja poliitilised õigused) sekkumismeetmeid meeste või naiste omistatavate soorollide tõttu. Põhiküsimused on muu hulgas järgmised.

- Kas kavandatava sekkumise tulemusel muutub tasustamata ja tasustatud töö jaotus naiste ja meeste vahel? Kui jah, siis kuidas? Kas see vähendab soolist ebavõrdsust? Kas see suurendab meeste osalemist tasustamata hoolduses?
- Kas kavandatava sekkumise tulemusel muutub naiste esindatus otsustusorganites? Kui jah, siis kuidas?
- Kas muutub naiste ja meeste sissetulekute ebavõrdne jaotus? Kui jah, siis kuidas?
- Kas suurendatakse naiste täistööajaga tööhõivet? Kui jah, siis kuidas?
- Kas vähendatakse soolist segregatsiooni tööturul? Kui jah, siis kuidas?
- Kas vähendatakse naiste ja meeste ebavõrdsust juurdepääsul ressurssidele? Kui jah, siis kuidas?

Rootsi: soolise mõõtmelõimimine riiklikku programmitöösse

Rootsis kasutab ESF soolise võrdõiguslikkuse vajaduste hindamiseks riikliku poliitika tasandil kontroll-loetelu. See analüüs muudab ESFi väga tulemuslikuks kogu elanikkonna eri vajaduste käsitlemisel, sest kontroll-loetelu annab ülevaate nii naiste kui ka meeste olukorrast ja vajadustest. See on väga oluline partnerluslepingute ja rakenduskavade ettevalmistamisel, tagades, et need parandavad nii naiste kui ka meeste heaolu. Igas teemavaldkonnas (nt transport, ettevõtetus, noorte töötus) tuleb kirjeldada naiste ja meeste olukorda, kasutades sooliselt eristatud andmeid ja sootundlikku statistilist analüüsi. Kui analüüsiga tuvastatakse naiste ja meeste erinevad kohustused ja vajadused, töötatakse välja näitajad, millega jälgitakse nende olukorra muutumist programmi vältel. Näiteks leitakse naiste ja meeste erinevused järgmistes valdkondades:

- sõiduaeg;
- tööaeg;
- ettevõtluses osalemine ning
- töötuse, tervise ja hariduse mustrid.

ESF analüüsib Rootsis nende erinevuste põhjusi ja tagajärgi. Analüüsi jaoks andmeid esitavate peamiste partneritena on kaasatud soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste organisatsioonid ning soolise võrdõiguslikkuse ja inimõiguste eksperdid. Tehakse sotsiaal-majanduslik analüüs ja SWOT-analüüs, milles arvestatakse naiste ja meeste tegelikku olukorda kogu nende mitmekesisuses. Analüüsi põhjal sõnastatakse partnerluslepingus ja rakenduskavas soolise võrdõiguslikkuse eesmärgid.

Rootsi kogemus näitab ka, et ei piisa üksnes naiste ja meeste arvu tuvastamisest. Et paremini mõista eri liiki ebavõrdsuse kokkupuutekohti ja parandada nende inimeste elu, kes seda kõige enam vajavad, tuleb lisaks soole arvestada ka muid sotsiaal-demograafilisi näitajaid, näiteks vanust, elukohta, haridustaset, sotsiaal-majanduslikku olukorda, rassi, etnilist päritolu ja muid tegureid.

Rootsi ESFi riikliku poliitika tasandi kontroll-loetelus tehakse järgmist.

- Tuvastatakse olemasolev sooline ebavõrdsus ja selle põhjused.
- Kirjeldatakse soolise võrdõiguslikkuse probleeme eri sekkumisvaldkondades, struktuurides ja protsessides, näiteks eelarvevaldkonnas ja otsustamisel.
- Lõimitakse sooline võrdõiguslikkus analüüsi kõigisse etappidesse, mitte ühte eraldi punkti.
- Tagatakse, et esialgse sotsiaal-majandusliku analüüsi tulemusena hinnatakse naiste ja meeste erinevusi igas eluvaldkonnas.
- Käsitletakse naiste ja meeste majanduslikke ja sotsiaalseid tingimusi (nt majanduskriisi sooline mõju, selle mõju ressurssidele juurdepääsule, tasustatud ja tasustamata töö jaotusele jt).
- Uuritakse, kui palju on saavutatud ELi ja riiklikud võrdõiguslikkuse eesmärgid ning mis tõkked takistavad nende täielikku saavutamist.
- Seatakse eesmärgid, et käsitleda konkreetset sotsiaal-majandusliku analüüsiga tuvastatud ebavõrdsust.

© Rasdi Abdul Rahman/
Shutterstock.com

- Tagatakse, et kõigil eesmärkidel on võrdõiguslikkuse mõõde, esitades järgmised küsimused.
 - Milliseid võrdõiguslikkuse mõõtmeid tuleb arvestada (eesmärkide kordamine võib olla ebatõhus või kahjulik, kui eeldada, et need on sooneutraalsed)?
 - Kas eesmärgid suurendavad ebavõrdsust? Näiteks kas see võib tugevdada stereotüüpe ja kinnistada soorolle, kui töö- ja eraelu tasakaalu parandamisel keskendutakse ainult naistele?
- Tehakse eesmärkide saavutamise jälgimiseks kättesaadavaks mõõdetavad soolise võrdõiguslikkuse näitajad.
- Kaasatakse soolise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise edendamise eest vastutavad partnerid ning võrdõiguslikkuse nimel tegutsevad kodanikuühiskonna organisatsioonid.
- Kaasatakse võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise edendamise eest vastutavad seirekomisjoni osalised ning võrdõiguslikkuse nimel tegutsevad kodanikuühiskonna organisatsioonid.
- Tagatakse juhtkonna ja teiste töötajate soolise võrdõiguslikkuse pädevuse arendamise kava olemasolu
- Luuakse tugistruktuur, et toetada võrdõiguslikkuse horisontaalse põhimõtte rakendamist
- Esitatakse soolise võrdõiguslikkuse ja soolõime edendamise erimeetmete teave aasta- ja muudes aruannetes ning hinnangutes
- Nõutakse soolise võrdõiguslikkuse pädevust eelhindamiste, õppetegevuse hindamiste ja järeelhindamiste hankemenetlustes

Lisateave Rootsi ESFi kohta

Lisaallikad

Võrdõiguslikkuse analüüsi töövahendid:

- 4Ri meetod
- SWOT-analüüs

Lisateave:

- Võrdõiguslikkuse analüüs

- Soolõime mõisted ja määratlused
- Sooline mõju tööhõivele, tööturupoliitikale ja reformidele
- Soolõime ja ettevõtlus
- Soolõime põllumajanduses ja maaelu arendamisel
- Töö- ja eraelu ühitamine
- EIGE soopõhise institutsioonilise ümberkujundamise teabepake

Töövahend 3. Soolise võrdõiguslikkuse rakendamine poliitikaeesmärkides (partnerluslepingutes) ja erieesmärkides/meetmetes (rakenduskavades)

Töövahendi tutvustus

Seda töövahendit võivad kasutada liikmesriigid partnerluslepingute väljatöötamisel ning korraldus- ja tasutused riigi ja piirkonna tasandil rakenduskavade koostamisel, et edendada ELis naiste ja meeste võrdõiguslikkust kogu nende mitmekesisuses. Töövahend võimaldab järgmist:

- tuvastada valitud poliitikaeesmärkide aspektid, mis mõjutavad soolist võrdõiguslikkust (partnerluslepingu tasemel);
- määratleda valitud poliitikaeesmärkide konkreetsete aspektid, mis edendavad soolist võrdõiguslikkust (partnerluslepingu tasemel);
- põhjendada valitud aspekte;
- viia need aspektid vastavusse oma rakenduskavade erieesmärkide/meetmetega soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks riigi või piirkonna tasandil (rakenduskava tasand) ning
- kontrollida, kas soolist võrdõiguslikkust käsitlevad ELi õiguslikud ja poliitilised kohustused on nõuetekohaselt lõimitud partnerluslepingutesse ja rakenduskavadesse.

Ühissätete määruse artiklis 17 on sätestatud Euroopa Sotsiaalfondi (ESF+), Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) programmide sisu, märkides järgmist:

Igas programmis sätestatakse strateegia, mis käsitleb programmi kaudu antavat panust poliitikaeesmärkide saavutamisse [---].

Programm koosneb prioriteetidest. Iga prioriteet vastab ühele poliitikaeesmärgile või tehnilisele abile. Poliitikaeesmärgile vastav prioriteet koosneb ühest või mitmest erieesmärgist. Samale poliitikaeesmärgile võib vastata mitu prioriteeti.

Need poliitikaeesmärgid on järgmised:

- arukam Euroopa – uuenduslik ja arukas majanduslik ümberkujundamine;

- keskkonnahoidlikum, vähese CO₂-heittega Euroopa;
- paremini ühendatud Euroopa – liikuvus ning piirkondlikud IKT-ühendused;
- sotsiaalsem Euroopa – Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamine ning
- kodanikele lähemal olev Euroopa – linna- ja maapiirkondade ning rannikualade kestlik ja terviklik areng kohalike algatuste kaudu.

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) korral on programmitöö aluseks ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) prioriteetid. ÜPP eesmärgid on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 39:

- tõsta põllumajanduse tootlikkust tehnilise progressi edendamise ning põllumajandusliku tootmise ratsionaalse arengu tagamise ja tootmistegurite, eelkõige tööjõu optimaalse kasutamise teel;
- kindlustada põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase, eelkõige põllumajandusega tegelevate inimeste isikutulu suurendades;
- stabiliseerida turud;
- tagada varude kättesaadavus ja
- tagada mõistlikud tarbijahinnad.

Esmapilgul võib näida, et kõik need eesmärgid ei pruugi olla soolise võrdõiguslikkuse seisukohast olulised. Samas on sooline võrdõiguslikkus iga eluvaldkonna ja iga eesmärgi lahutamatu osa – sooneutraalseid eesmärke ei ole.

Peale selle on mõni kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 „Muudame oma maailma“ sätestatud kestliku arengu eesmärk kooskõlas ELi ühtekuuluvuspoliitikaga ning seetõttu asjakohane ka ELi fondide korral. [Kestliku arengu 5. eesmärk](#) on soolise võrdõiguslikkuse saavutamine ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamine ning see hõlmab 9 sihti, millest mõni on väga asjakohane ning kajastab otseselt ELi fondide soolise võrdõiguslikkuse olulisi eesmärke.

Kestliku arengu 5. eesmärgi – saavutada sooline võrdõiguslikkus ning suurendada naiste ja tütarlaste mõjuvõimu – sihtide lisateave

Nagu on märgitud kestliku arengu 5. eesmärgi kontekstis, on maailmas aastatuhande arengueesmärkide raames liigutud soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise poole, kuid naised ja tüdrukud kannatavad kõikjal maailmas jätkuvalt diskrimineerimise ja vägivalda all. Kestliku arengu 5. eesmärgi mitu sihti on väga üldised ega ole üksikasjalikumad kui ELi esmased soolise võrdõiguslikkuse õigusaktid. Teised sihid on samas väga asjakohased ja kajastavad otseselt ELi fondide soolise võrdõiguslikkuse olulisi eesmärke (paksus kirjas).

5.1 Lõpetada kõikjal naiste ja tütarlaste diskrimineerimine mis tahes kujul

5.2 Teha lõpp mistahes kujul esinevale naiste ja tütarlaste vastasele vägivaldale avalikus ja erasektoris, sealhulgas inimkaubandusele ja seksuaalsele ning muul viisil ärakasutamisele

5.3 Teha lõpp kahjulikele tavadele, näiteks laste ja noorukite abielud ning sundabielud ja naiste suguelundite moonutamine

5.4 Tunnustada ja väärtustada tasustamata hooldamist ja kodutöid, osutades avalikke teenuseid, tagades taristu ja sotsiaalkaitse ning propageerides riigis sobival viisil kohustuste jagamist leibkonnas ja perekonnas

5.5 Tagada, et naistel on võrdsed võimalused täielikult ja tõhusalt osaleda poliitikat, majandust ja avalikku elu käsitlevate otsuste tegemises kõikidel tasanditel

5.6 Tagada seksuaal- ja reproduktiivtervise teenuste üldine kättesaadavus ning reproduktiivtervisega seonduvad õigused kooskõlas rahvusvahelise rahvastiku- ja arengukonverentsi ning Pekingi tegevusprogrammiga ning nende järelkonverentside aruannetega

5.A Viia läbi reformid, et tagada naistele võrdne õigus majandusressurssidele ning juurdepääs maaomandile ja maa üle otsustamisele ning muus vormis varale, finantsteenustele, pärandile ja loodusvaradele kooskõlas siseriiklike seadustega

5.B Suurendada võimalusi avardava tehnoloogia, eelkõige info- ja sidetehnoloogia kasutamist naiste mõjuvõimu suurendamiseks

5.C Võtta vastu ja tugevdada usaldusväärseid tegevuspoliitikaid ja jõustatavaid rakendusakte soolise võrdõiguslikkuse ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu tagamiseks kõikidel tasanditel

Allikas: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/>

Partnerluslepingutes ja rakenduskavades soolise võrdõiguslikkuse rakendamise etapid

Selles osas on kaks kontroll-loetelu:

- esimene käsitleb partnerluslepingute väljatöötamist ja
- teine rakenduskavade väljatöötamist.

Kumbki kontroll-loetelu sisaldab etappe, mis on sätestatud ühissätete määrides Euroopa ühiselt hallatavate rahaliste vahendite (v.a EAFRD) üldiste dokumentide väljatöötamiseks. ⁽⁵⁷⁾ Iga etapi kohal on märkeruut koos küsimuste ja praktiliste

näidetega, kuidas soolise võrdõiguslikkuse aspekte tuvastada, määratleda ja põhjendada.

Üldjuhised soolise võrdõiguslikkuse rakendamiseks poliitikaeesmärkide, erieesmärkide ja meetmete väljatöötamisel

Järgmistes kontroll-loeteludes on seitse põhietappi:

1. tagamine, et nõutav taustaanalüüs tehakse sootundlikult;
2. olemasoleva soolise ebavõrdsuse kohta muu kättesaadava teabe lisamine (nt riigiomastest soovitusetest);

⁽⁵⁷⁾ EAFRD prioriteedid määratakse vastavalt ÜPP-le ja allpool seda ei käsitleta. Küsimused võivad olla asjakohased siiski ka EAFRD korral.

3. soolise võrdõiguslikkuse lõimimisel tugine mine kehtivatele ELi ja riiklikele normidele ja nõuetele (vt [töövahend 1](#));
4. soolise võrdõiguslikkuse horisontaalse põhimõtte selge sidumine prioriteetide, eesmärkide ja meetmetega, lähtudes 1.–3. etapi tulemustest;
5. tagamine, et rahalised eraldised edendavad soolist võrdõiguslikkust riigi ja/või piirkonna tasandil, näiteks võrdõiguslikkus tööhõives, sissetulekutes, liikuvuses ning tasustatud ja tasuta töö jagamisel;
6. sooliselt eristatud näitajate ja (kui asjakohane) sooliste erinäitajate väljatöötamine standardina ning
7. tagamine, et kõigil asjaomastel töötajatel oleks vajalik soolise võrdõiguslikkuse suutlikkus, arendades suutlikkust ja luues soolise võrdõiguslikkuse tugistruktuure.

Neid seitset etappi täiendavad konkreetset küsimused, mis vastavad täpselt ühissätete määruse vormile.

Kontroll-loetelu soolise võrdõiguslikkuse horisontaalse põhimõtte rakendamiseks partnerluslepingutes

Ühissätete määruses on sätestatud, et iga partnerlusleping peab sisaldama järgmisi elemente:	Soolise võrdõiguslikkuse küsimustega kontroll-loetelu
<p>1. Valitud poliitikaeesmärgid, mille puhul on näidatud, milliste fondide ja programmide abil nende saavutamiseks tegutsetakse, ning esitatud asjaomane põhjendus ja, kui see on asjakohane, põhjendus InvestEU rakendusviisi kasutamise kohta, võttes arvesse asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas valitud poliitikaeesmärgi või -eesmärkide põhjendus viitab soolisele võrdõiguslikkusele/ebavõrdsusele? <ul style="list-style-type: none"> a) Kui ei, siis kas on hinnatud ebavõrdsust poliitikaeesmärgi valdkonnas? (Lisateave: töövahend 2) b) Kui ei, siis miks ei ole seda veel tehtud? c) Kaalutlege soolise võrdõiguslikkuse kui horisontaalse põhimõtte lõimimiseks vajaliku toetuse ja teadmiste pakkumist, käsitledes seda põhjendustes ja valitud poliitikaeesmärkides. <p>NB! Kohustuslik on käsitleda soolist võrdõiguslikkust ja ebavõrdsust ELi eeskirjade kohaselt (vt töövahend 1).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kas riigiomastes soovitustes on teavet soolise ebavõrdsuse kohta? <ul style="list-style-type: none"> a) Kui jah, siis tagage, et valitud poliitikaeesmärgid käsitlevad seda ebavõrdsust ja antud soovitusi.
<p>2. Iga punktis 1 osutatud valitud poliitikaeesmärgi kohta tuleb esitada:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) kokkuvõtte poliitikalikutest ja peamistest tulemustest, mida oodatakse iga fondi puhul; b) sealhulgas, kui see on asjakohane, InvestEU kasutamise puhul; c) teave fondide koordineerimise, piiritlemise ja nendevahelise vastastikuse täiendavuse kohta; d) kui see on asjakohane, teave riiklike ja piirkondlike programmide koordineerimise kohta; e) teave fondide ja muude liidu vahendite, sealhulgas programmi LIFE vastastikuse täiendavuse kohta, ning f) strateegiliste integreeritud projektide ja strateegiliste loodusprojektide kohta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kas kokkuvõtte sisaldab viiteid ebavõrdsusele liikmesriigis ning piirkonna ja/või kohalikul tasandil? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, tuvastage poliitikaeesmärgi valdkonnas asjakohane ebavõrdsuse analüüs, mis toetaks viiteid olemasolevale soolisele ebavõrdsusele. • Kas põhitulemused on seotud liikmesriigis naiste ja meeste võrdõiguslikkuse edendamisega kogu nende mitmekesisuses (mis tähendab, et peale soo tuleb arvestada ka selliseid tegureid nagu vanus, sotsiaal-majanduslik olukord, puue, rass, etniline päritolu, usk, elukoht maal või linnas jt)? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kas on olemas põhjendus, miks see nii ei ole? - Kui ei, seostage põhitulemused soolise võrdõiguslikkuse kui horisontaalse põhimõtte edendamisega. Seda saab teha tagades, et põhitulemused toetavad võrdõiguslikkuse konkreetsete sihtide saavutamist, näiteks edendades võrdsust tööhõive tasemes ja kvaliteedis, vähendades naiste ja meeste palgalõhet jt. • Kuidas arvestatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamisel fondide võimalikku vastastikust täiendavust? (Fondidevahelise koordineerimise lisateave: töövahend 4.) • Kas soolise võrdõiguslikkuse küsimusi on kaalutletud riiklike ja piirkondlike programmide vahel kooskõlastatuna? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kaalutlege, kuidas tagada, et partnerlusleping käsitleks selge sõnaga vastastikust täiendavust soolise võrdõiguslikkuse edendamisel riiklike ja piirkondlike programmide, samuti fondide ja muude ELi vahendite vahel.
<p>3. Iga fondi esialgsed rahaeraldised poliitikaeesmärkide kaupa riigi tasandil, mille puhul järgitakse valdkondlikku keskendamist käsitlevaid fondispetsiifilisi eeskirju.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas esialgsed rahaeraldised mõjutavad soolist võrdõiguslikkust ning naiste ja meeste elu riigi ja/või piirkonna tasandil? <ul style="list-style-type: none"> - Kui jah, kuidas mõjutavad eraldised naisi ja mehi? Näiteks kas mõju on positiivne või negatiivne? Kas mõju naistele ja meestele on erinev? Kas need erinevused on põhjendatud? (Näide: teatud rühmade struktuuriliste ebasoodsate tingimuste kompenseerimiseks võib kohaldada õigusmeetmeid ja eraldada neile suhteliselt rohkem vahendeid.) Kuidas mõjutab selline eristamine soolist võrdõiguslikkust (positiivselt/negatiivselt)? - Kui ei, tuvastage sihtrühm sooliselt eristatud viisil. NB! Kohustuslik on käsitleda soolist võrdõiguslikkust ja ebavõrdsust ELi eeskirjade kohaselt.
<p>4. Vajaduse korral rahaliste vahendite jaotus piirkonnakategooriate kaupa, mis on sätestatud vastavalt artikli 102 lõikele 2, ning artikli 105 kohaselt piirkonnakategooriate vahel ümberpaigutatavate eraldiste summad.</p>	
<p>5. InvestEU-le eraldatavad summad fondide ja piirkonnakategooriate kaupa.</p>	
<p>6. Fondidest rahastatavate kavandatud programmide loetelu, kus on esitatud asjaomased esialgsed rahaeraldised fondide kaupa ja asjaomased riiklikud rahalised osalused piirkonnakategooriate kaupa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas kavandatud programmide loetelu on selgelt seotud poliitikaeesmärkidega? • Tagage, et soolise võrdõiguslikkuse horisontaalset põhimõtet saab selgelt eristada, eritledes soolise võrdõiguslikkuse edendamisega seotud asjakohased eesmärgid ja sihid. (Horisontaalse põhimõtte lisateave: töövahend 1.)

4. osa. Kuidas saab sooteadlikku eelarvestamist rakendada ELi fondides? Praktilised töövahendid ja liikmesriikide näited

Ühissätete määrukses on sätestatud, et iga partnerlusleping peab sisaldama järgmisi elemente:	Soolise võrdõiguslikkuse küsimustega kontroll-loetelu
<p>7. Kokkuvõtte meetmetest, mida asjaomane liikmesriik võtab, et tugevdada oma haldussuutlikkust fondide rakendamisel.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas on meetmeid, mis viitavad soolisele võrdõiguslikkusele, tuginedes õiguslikele kohustustele ja soolise võrdõiguslikkuse valdkonna kohustustele? <ul style="list-style-type: none"> – Kui ei, tuvastage lisatavad meetmed töövahendiga 1. • Kas juhtkonna ja teiste töötajate jaoks on olemas või on kavas koostada suutlikkuse arendamise strateegia? Kas see hõlmab praegu või tulevikus soolise võrdõiguslikkuse suutlikkust? <ul style="list-style-type: none"> – Kui ei, tagage, et soolise võrdõiguslikkuse suutlikkuse suurendamine jõuaks kõigi asjaomaste töötajateni, et neil kõigil oleks vajalik suutlikkus ELi soolise võrdõiguslikkuse kohustuste tulemuslikuks täitmiseks. • Kas nimetatakse ja kaasatakse osalisi, kes tegelevad soolise võrdõiguslikkusega liikmesriigis (riigi/avaliku sektori osalised ja kodanikuühiskonna organisatsioonid)? <ul style="list-style-type: none"> – Kui ei, tuvastage asjaomased osalised ja tagage nende korrapärane kaasamine. • Kas horisontaalsete põhimõtete, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse horisontaalse põhimõtte nõuete järgimiseks on olemas või on kavandatud tugistruktuur? <ul style="list-style-type: none"> – Kui ei, kaalutlege sellise tugistruktuuri loomist. Praktikaspuuduvad teadmised, mis on soolise võrdõiguslikkuse nõuded ja kuidas neid täita. Näiteks on tavaline väide, et sooline võrdõiguslikkus ei ole teatud poliitikavaldkonnas asjakohane, kuigi sooline mõõde on asjakohane kõigis valdkondades. Tugistruktuur võib anda praktikaspõuete täitmiseks vajalikke juhiseid.

Kontroll-loetelu soolise võrdõiguslikkuse horisontaalse põhimõtte rakendamiseks rakenduskavades

Ühissätete määrukses on sätestatud, et iga rakenduskava peab sisaldama järgmisi elemente (NB! 5., 6. ja 7. etapp on välja jäetud, sest need viitavad lisadele ja/või ühissätete määrukse muudele artiklitele)	Soolise võrdõiguslikkuse küsimustega kontroll-loetelu
<p>1. Igas programmis sätestatakse strateegia, mis käsitleb programmi kaudu antavat panust poliitikaeesmärkide saavutamisse ja programmi tulemuste kohta teabe levitamisse.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas strateegia põhineb soolise võrdõiguslikkuse taustanalüüsil, mis on seotud poliitikaeesmärkidega? <ul style="list-style-type: none"> – Kui ei, tuvastage juhtumi konkretiseerimiseks asjakohane analüüs. • Kas strateegia sisaldab selliseid sõnu nagu võrdõiguslikkus, võrdsus, sotsiaalne sugu, naised, mehed, tüdrukud, poisid, bioloogiline sugu, vanus, rass, etniline päritolu ja/või mitmekesisus? <ul style="list-style-type: none"> – Kui ei, siis ei täida strateegia tõenäoliselt soolise võrdõiguslikkuse horisontaalse põhimõtte lõimimise kohustust ja strateegia tuleb seepärast läbi vaadata. • Kas teabevahetusstrateegia sisaldab viiteid sellele, kuidas suunatakse teavet naistele ja meestele – kogu nende mitmekesisuses? Kas rollid, mida naised ja/või mehed liikmesriigis täidavad, võivad mõjutada tulemuste levitamist? Kas on selge, kuidas käsitletakse tulemuste levitamisel tulemuste võimalikke erinevusi naiste ja meeste korral? <ul style="list-style-type: none"> – Kui ei, kaalutlege nende punktide täpsustamist, et täita horisontaalse põhimõtte nõudeid.
<p>2. Programm koosneb prioriteetidest. Iga prioriteet vastab ühele poliitikaeesmärgile või tehnilisele abile. Poliitikaeesmärgile vastav prioriteet koosneb ühest või mitmest erieesmärgist. Samale poliitikaeesmärgile võib vastata mitu prioriteeti. EMKFist toetatavate programmide puhul võib iga prioriteet vastata ühele või mitmele poliitikaeesmärgile.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas saate prioriteetide hulgas selgelt tuvastada soolise võrdõiguslikkuse horisontaalse põhimõtte? <ul style="list-style-type: none"> – Kui ei, kaalutlege prioriteetide läbivaatamist, nii et seda põhimõtet selgelt järgitaks. Selleks võib konkreetselt viidata soolise võrdõiguslikkuse kohustustele ja ülesannetele (vt töövahend 1). • Kas valitud prioriteetid on seotud liikmesriigis naiste ja meeste olukorra parandamisega kogu nende mitmekesisuses (peale soo arvestatakse ka vanust, rassi, etnilist päritolu, sotsiaal-majanduslikku olukorda, usku, elukohta maal või linnas jt)? <ul style="list-style-type: none"> – Kui ei, kaalutlege selle seose selget märkimist. • Kas prioriteetid on seotud soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidega, mis on määratletud õiguslikes ja poliitilistes kohustustes? <ul style="list-style-type: none"> – Kui ei, kaalutlege selle seose selget märkimist.

Ühissätete määruses on sätestatud, et iga rakenduskava peab sisaldama järgmisi elemente (NB! 5., 6. ja 7. etapp on välja jäetud, sest need viitavad lisadele ja/või ühissätete määruse muudele artiklitele)	Soolise võrdõiguslikkuse küsimustega kontroll-loetelu
<p>3. Igas programmis sätestatakse:</p> <p>a) kokkuvõtte peamistest probleemidest, võttes arvesse</p> <ul style="list-style-type: none"> - majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ebavõrdsust, välja arvatud EMKFist toetatavate programmide puhul; - turutõrkeid, investeerimisvajadusi ja vastastikust täiendavust muude toetusvormidega; - asjaomastes riigipõhistes soovitusel ja muudes asjaomastes liikmesriigile adresseeritud liidu soovitusel kindlaks määratud probleeme; - haldussuutlikkuse ja juhtimisega seotud probleeme; - varasematest kogemustest saadud õppetunde; - makropiirkondlike strateegiaid ja merepiirkondade strateegiaid, kui liikmesriigid ja piirkonnad sellistes strateegiatel osalevad; AMIFist⁽⁵⁸⁾, ISFist⁽⁵⁹⁾ ning BMVist⁽⁶⁰⁾ toetatavate programmide puhul asjakohase liidu õigustiku ja asjakohaste tegevuskavade rakendamisel tehtavaid edusamme; 	<ul style="list-style-type: none"> • Kas esineb probleeme, mis on seotud mis tahes vormis soolise ebavõrdsusega? Need võivad olla ebavõrdsus naiste ja meeste vahel, eri vanuses naiste ja meeste vahel, eri rasside või pigem rahvusrühmade vahel, eri seksuaalse sättumuse või muude tunnustega inimeste vahel. Kas kokkuvõttes nimetatakse neid probleeme? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kaalutlege kokkuvõtte läbivaatamist, et täita soolise võrdõiguslikkuse horisontaalse põhimõtte rakendamise kohustus. • Kas majanduslikke, sotsiaalseid ja territoriaalseid erinevusi on analüüsitud, arvestades naiste ja meeste erinevaid rolle ja kohustusi liikmesriigis? (Sellest aspektist tehtava sotsiaal-majandusliku analüüsi lisateave: töövahend 2.) <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kaalutlege sellise võrdõiguslikkuse analüüsi tegemist või lisage olemasolevate analüüside järeldused (nt uuringud ja muud poliitikaanalüüsid). • Kas turutõrkeid ja investeerimisvajadusi on analüüsitud mikrotasandil, arvestades, kuidas need võivad mõjutada naiste ja meeste olukorda? Kas sellises analüüsis on arvestatud naiste ja meeste vajadustega kogu nende mitmekesisuses, et lahendada sellised turutõrked ja teha investeeringuid? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kaalutlege sellise võrdõiguslikkuse analüüsi tegemist või lisage olemasolevate analüüside järeldused (nt uuringud ja muud poliitikaanalüüsid). • Kas on olemas ELi soovitusi ja/või varasemaid kogemusi seoses mis tahes vormis soolise ebavõrdsusega? Need võivad olla ebavõrdsus naiste ja meeste vahel ning erinevate tunnustega naiste ja meeste vahel (vanus, sotsiaal-majanduslik taust, rass, etniline päritolu, seksuaalne sättumus, elukoht jt). <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kaalutlege nende lisamist. Vajaduse korral tuginege soolise võrdõiguslikkuse asutuste, vabaühenduste või soolise võrdõiguslikkuse ekspertide teadmistele.
<p>b) põhjendus valitud poliitikaeesmärkide, neile vastavate prioriteetide, erieesmärkide ja toetusvormide kohta;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas valitud poliitikaeesmärkide, vastavate prioriteetide, erieesmärkide ja toetusvormide põhjenduste alus on mis tahes vormis soolise ebavõrdsuse vähendamine ja/või soolise võrdõiguslikkuse edendamine? • Kas valiku põhjendamisel viidatakse soolise võrdõiguslikkuse poliitikale, strateegiatele ja/või eeskirjadele? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, vaadake kavand kindlasti läbi, et need viited lisada. Vajaduse korral tuginege soolise võrdõiguslikkuse asutuste, vabaühenduste või soolise võrdõiguslikkuse ekspertide teadmistele.
<p>c) erieesmärgid iga prioriteedi kohta, välja arvatud tehniline abi;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas meetmetes arvestatakse naiste ja meeste võimalikku erinevat olukorda ning kas need aitavad kaasa naiste ja meeste võrdõiguslikkuse suurendamisele kogu nende mitmekesisuses ning seega nii ELi soolise võrdõiguslikkuse üldeesmärgi kui ka soolise võrdõiguslikkuse riigipõhiste eesmärkide saavutamisele? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, vaadake meetmed üle, et need vastaksid soolise võrdõiguslikkuse horisontaalsele põhimõttele.

(58) Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond.

(59) Sisejulgeolekufond.

(60) Piirihalduse ja viisade rahastamisvahend.

<p>Ühissätete määruuses on sätestatud, et iga rakenduskava peab sisaldama järgmisi elemente (NB! 5., 6. ja 7. etapp on välja jäetud, sest need viitavad lisadele ja/või ühissätete määruuse muudele artiklitele)</p>	<p>Soolise võrdõiguslikkuse küsimustega kontroll-loetelu</p>
<p>d) iga erieesmärgi puhul</p> <ul style="list-style-type: none"> - asjaomased meetmed, sealhulgas kavandatud strateegiliselt oluliste tegevuste loetelu ning nende eeldatav panus erieesmärkide ning, kui see on asjakohane, makropiirkondlike strateegiate ja merepiirkondade strateegiate saavutamisse; - väljundnäitajad ja tulemusnäitajad koos asjaomaste vahe-eesmärkide ja sihtväärtustega; - peamised sihtrühmad; - konkreetset sihtpiirkonnad, sealhulgas integreeritud territoriaalsete investeeringute, kogukonna juhitud kohaliku arengu või muude territoriaalse arengu vahendite kavandatud kasutamine; - piirkondade- ja riikidevahelised meetmed, mille puhul asuvad toetusesaajad vähemalt ühes muus liikmesriigis; - rahastamisvahendite kavandatud kasutamine; - sekkumise liigid ja programmile eraldatud vahendite soovituslik jaotus sekkumise liikide või toetusvaldkondade kaupa; 	<ul style="list-style-type: none"> • Kas näitajad on eristatud soo alusel? Kas need on eristatud muude sotsiaal-demograafiliste tegurite alusel, näiteks vanus, elukoht, rass või etniline päritolu, puue, haridus jt? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, eristage kõik näitajad soo alusel, kui see on mõttekas ja võimalik. Vajaduse korral liigendage näitajaid üksikasjalikumalt. • Kas peamiseks sihtrühmaks on määratud naised ja/või mehed? Kas sihtrühma puhul arvestatakse muid sotsiaal-demograafilisi tegureid? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, konkretiseerige sihtrühmi vähemalt naiste ja meeste eristamisega ning võimaluse ja otstarbekuse korral kasutage täiendavat liigendust. • Kas käsitletakse konkreetseid territooriume, arvestades nende võimalikku haavatavust soopõhise tõrjutuse ja/või marginaliseerumise suhtes? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, lisage see kindlasti soolise võrdõiguslikkuse asutuste, vabaühenduste või soolise võrdõiguslikkuse ekspertide asjakohase analüüsi ja/või kogemuste põhjal. • Kas kogukonna juhitud kohaliku arengu töövahendid on loodud sootundlikult? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kaalutlege kavandi läbivaatamist, et lõimida sooline võrdõiguslikkus kohalikesse arenguvahenditesse, näiteks kujundades töövahendid naiste ja meeste vajadustest lähtuvalt või tagades soolise võrdõiguslikkuse osalemisel ja rakendamisel. • Kas kavandatud rahastamisvahendite kasutamine võimaldab soolise võrdõiguslikkuse näitajate selgeid järelmeetmeid? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kaalutlege soolise võrdõiguslikkuse järelmeetmete tõhustamise seirevahendi väljatöötamist. • Kas kavandatud rahastamisvahendid vastavad sihtrühmade vajadustele, sealhulgas soopõhiselt? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kaalutlege nende rahastamisvahendite läbivaatamist, et täita soolise võrdõiguslikkuse horisontaalse põhimõtte rakendamise kohustusi. • Kas programmile eraldatud vahendite esialgse jaotuse saab selgelt siduda naiste ja meeste sihtrühmadega? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, jaotage sihtrühmad naisteks ja meesteks (ja vajaduse korral muu eristuse alusel). Siduge see programmile eraldatud vahendite jaotusega.
<p>e) tehnilise abi kavandatud kasutamine vastavalt artiklitele 30–32 ja asjakohased sekkumise liigid;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas seoses tehnilise abi kavandatud kasutamisega mainitakse (soolist) võrdõiguslikkust? See on väga oluline, sest tehniline abi võib aidata luua fondides soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas väga praktiliste teadmiste kogumi. <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kaalutlege tehnilise abi vahendite kasutamist soolise võrdõiguslikkuse kui horisontaalse põhimõtte kohta teadmiste kogumi loomiseks. Selleks saab kasutada tehnilise abi vahendeid näiteks konkreetsete uuringute tegemiseks, soolise võrdõiguslikkuse eksperditeadmiste saamiseks, soolise võrdõiguslikkuse hindamise ja töövahendite katsetamiseks või fondide abil soolise võrdõiguslikkuse tugistruktuuride luues.

Ühissätete määruses on sätestatud, et iga rakenduskava peab sisaldama järgmisi elemente (NB! 5., 6. ja 7. etapp on välja jäetud, sest need viitavad lisadele ja/või ühissätete määruse muudele artiklitele)	Soolise võrdõiguslikkuse küsimustega kontroll-loetelu
<p>f) rahastamiskava, mis sisaldab</p> <ul style="list-style-type: none"> - tabelit, kus täpsustatakse kõik rahalised eraldised fondide ja piirkonnakategooriate kaupa kogu programmitöö perioodiks ja aastate kaupa, sealhulgas kõik artikli 21 kohaselt ümberpaigutatud summad; - tabelit, kus täpsustatakse iga prioriteedi kõik rahalised eraldised fondide ja piirkonnakategooriate kaupa, samuti riiklik rahaline osalus ja see, kas osalus koosneb avaliku sektori ja erasektori vahenditest; - EMKFist toetatavate programmide puhul tabelit, kus täpsustatakse iga toetusvaldkonna liigi kohta kõigi fondi toetusena ja riikliku rahalise osalusena saadud rahaliste eraldiste summa; - AMIFist, ISFist ning BMVist toetatavate programmide puhul tabelit, kus täpsustatakse erieesmärkide kaupa kõik rahalised eraldised, mis jagunevad meetme liigi alusel, samuti riiklik rahaline osalus ja see, kas osalus koosneb avaliku sektori ja erasektori vahenditest; 	<ul style="list-style-type: none"> • Kas rahastamiskava kajastab soolise mõju analüüsi tulemusi? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kaalutlege rahastamiskava läbivaatamist, et need tulemused lisada. • Kas rahastamiskavas käsitletakse <ul style="list-style-type: none"> - naiste ja meeste tuvastatud sihtrühmi kogu nende mitmekesisuses; - mõju naiste ja meeste elule; - naiste ja meeste ajakasutust seoses nende tasustamata töö ja vabatahtliku tööga; - eramajanduslikku valdkonda seoses tasude ja/või kuludega; - muude valdkondade, nt transpordi riikliku eelarvet? <p>Kui ei, kaalutlege rahastamiskava läbivaatamist, et need elemendid lisada.</p>
<p>g) meetmed, mida võetakse, et kaasata artiklis 6 osutatud asjakohased partnerid programmi ettevalmistamisse, ning partnerite roll programmi rakendamises, seires ja hindamises;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Artikli 6 kohaselt hõlmab partnerlussuhe vähemalt järgmisi partnereid: „pädevad asutused, kes esindavad kodanikuühiskonda, keskkonnavaldkonna partnerid ning sotsiaalse kaasamise, põhiõiguste, puudega inimeste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse edendamise ning diskrimineerimise vastu võitlemise eest vastutavad asutused“. Kas soolise võrdõiguslikkuse eest vastutavad partnerid ja asutused on selgelt hõlmatud ja kirjeldatud? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, tuvastage asjakohased soolise võrdõiguslikkuse partnerid ning kaalutlege nende kaasamist ja täielikku osalemist. - Kaalutlege vahendite kasutuselevõttu, et tagada nende partnerite suutlikkuse suurendamine fondide ja seonduvate protsesside valdkonnas. See on tähtis, sest nad võivad pakkuda usaldusväärseid teadmisi soolise võrdõiguslikkuse kohta, kuid neil võivad puududa piisavad teadmised ELi fondide kohta.
<p>h) iga artikli 11, III lisa ja IV lisa kohaselt kehtestatud rakendamistingimuse puhul hinnang selle kohta, kas rakendamistingimus on täidetud programmi esitamise kuupäeval;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas on hinnatud, kuidas on täidetud soolise võrdõiguslikkusega seotud võimaldavad tingimused? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, tehke selline hindamine ja lõimige see.
<p>i) programmi teabevahetuse ja nähtavusega seotud kavandatav lähenemisviis, millega määratakse kindlaks selle eesmärgid, sihtrühmad, teabevahetuskanalid, teavitamine sotsiaalmeedia kaudu, kavandatud eelarve ning asjakohased seire- ja hindamisnäitajad;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas teabevahetuse ja nähtavuse lähenemisviis sisaldab soolise võrdõiguslikkuse edendamise ja sootundliku teabevahetuse tagamise strateegiat? Kas see annab selge sõnumi, et sooline võrdõiguslikkus on horisontaalne põhimõte? Kas see ja programmi seirenõuded ütlevad selgelt, et projektitaotlejad peavad tõendama soolise võrdõiguslikkuse eesmärgi ja tulemusi? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, vaadake põhimõtteid läbi, et selgitada soolise võrdõiguslikkuse kui horisontaalse põhimõtte ja teabevahetusstrateegia seosed. <p>Soolise võrdõiguslikkuse ja teabevahetuse lisateave on teemakohases EIGE teabepakmes ja Rootsi soouuringute sekretariaadi kokkuvõttes sooliselt võrdõigusliku teabevahetuse kohta.</p>
<p>j) korraldusasutus, auditeerimisasutus ja asutus, millele komisjon makseid teeb.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kas korraldusasutuse töötajad ning ELi fondide juhtimisse kaasatud muud organid mõistavad soolise võrdõiguslikkuse horisontaalset põhimõtet? Mis teavet ja juhiseid pakutakse asutuses ja partneritele? <ul style="list-style-type: none"> - Kui ei, kaalutlege soolise võrdõiguslikkuse suutlikkuse suurendamise tegevusi ja tugistruktuuride loomist, kasutades selleks tehnilise abi vahendeid.

Soolise võrdõiguslikkuse kui horisontaalse põhimõtte poliitikaeesmärkidesse ja erieesmärkidesse lõimimise näited

Hüpoteetiline juhtumiuuring: soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas tuvastatud puuduste käsitlemine rakenduskavas

Lõuna-Euroopas tuvastati fiktiivse riigi taustaanalüüsiga potentsiaal suurendada naiste esindatust väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate seas (VKE). Kui riigi korraldusasutused töötasid välja partnerluslepingu, valisid nad üheks prioriteediks poliitikaeesmärgi 1 „Arukam Euroopa majanduse innovaatilise ja aruka ümberkujundamise kaudu“. Nad valisid erieesmärgi „VKEde majanduskasvu ja konkurentsivõime soodustamine“ väljundiga „VKEde toetamine töökohtade ja majanduskasvu loomiseks naiste ja meeste jaoks“. Selle väljundi raames koostasid korraldusasutused lisateabe, viidates taustaanalüüsile ja eesmärgile suurendada naiste rolli VKEdes ettevõtjate ja töötajatena. Seetõttu pöörati rakenduskava täitmisel eritähelepanu naiste osakaalu suurendamisele VKEdes, eriti idufirmades. Seega eraldati selleks erieelarve.

Et riigis olid naised idufirmade ja VKEde omanike hulgas alaesindatud, leiti, et VKEdele ja sotsiaalsetele ettevõtetele suunatud programmid olid puudulikud – need ei käsitlenud asjakohaseid probleeme piisavalt, et suurendada naiste osalust VKEdes ka tegelikult. Vaja oli teenuseid, mis oleksid suunatud konkreetsetele naistele, näiteks laenuvõimalused ning ärijuhtimise koolitus ja juhendamine, samuti hooldusteenuseid ja IT-teenuseid, mis toetaksid nii naiste kui ka meeste töö- ja eraelu tasakaalu (näiteks IT-toega sekkumismeetmed eakate hooldamise ja muude sotsiaalhoolekande vormide pakkumiseks). VKEde areng võib hõlmata ESFi ja ERFi meetmeid, et lahendada tasustatud töö ja tasustamata hoolduskohustuste kombineerimise keerukas probleem, ühtlasi suurendades naiste osalust koolitusprogrammides ja juurdepääsu tasustatud tööle. Näiteks pakuti koolitust tuvastatud sektorites ja kutsealadel, kus naised peamiselt töötavad, samuti sekkumismeetmeid meeste alaesindatuse kaotamiseks tasustatud ja tasustamata hoolduses. Samal ajal töötati välja spetsiaalsed toetustegevused, et aidata naisettevõtjaid äriplaanide koostamisel, laenu saamisel ja oma ettevõtte asutamisel. Neid algatusi hakati rakendada nii tavapäraselt eelkõige naistöötajatega kui ka tavaliselt enamasti meestöötajatega sektorites.

Pakutava toetuse, toetusesaajate vajaduste, idufirmade edukuse, laenude kättesaadavuse, ettevõtete suuruse ning edu ja püsijäämise soopõhiste näitajate hindamiseks tehti korrapäraselt sooliselt eristatud seiret. Selline seire aitas parandada sooliselt kallutatud valikuid programmi rakendamise ajal. Näiteks leiti, et meestele antud keskmine (tagatud) laenusumma oli suurem kui naistele kättesaadav laenusumma ning meeste omanduses olevate ettevõtete maksejõuetuse määr aasta pärast oli suurem kui naiste omanduses olevatel idufirmadel. Parema ja sooteadlikuma valikuprotsessi aitas edendada programmi eesmärgi suurendada naiste omanduses olevate ettevõtete osakaalu. Lisaks sellele suurendas hooldusteenuste parem kättesaadavus naiste tööhõivet pärast erikoolitusi, sest naiste ajaline kättesaadavus suurenes, mis tõstis nende atraktiivsust töötajatena, sest nad said hakata tööle täistööajaga.

Saksamaa: Alam-Saksi liidumaa arvestab naiste ja meeste olukorda

Saksamaa Alam-Saksi liidumaa (Niedersachsen) töötab välja ühise seireplatvormi horisontaalsete põhimõtete, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse arengu seireks kõigis ELi fondides. Algatuse üldeesmärk on koordineerida ja juhtida ELi fondide programmitegevust, et need vähendaksid naiste ja meeste ebavõrdsust. Edendatakse korrapärast intensiivset teabevahetust fondide, näiteks EAFRD ja mitut fondi (ERF/ESF) hõlmava rakenduskava ning keske koordineeriva asutuse vahel. Aktiivselt toetatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamise meetmeid ning projektikonkursside ja taotluste haldamist.

© StunningArt/Shutterstock.com

Algatuse raames rakendasid Alam-Saksimaa ERFi/ESFi rakenduskava ja EAFRD korraldusasutused ning asjaomaste juhtrühmade liikmed katseprojekti. Katseprojektis koordineeriti teabevahetust horisontaalsete põhimõtete, eriti soolise võrdõiguslikkuse arengu teemal. Projekt hõlmas teabevahetuse sootundlikuks muutmise meetmeid, ühtlasi tagades naiste ja meeste tegeliku olukorra andmete kogumise ja edastamise seirekomisjonile. EAFRD ja mitut fondi (ESF/ERF) hõlmava rakenduskava kesksed koordineerimistegevused hõlmasid naiste ja meeste võrdseid võimalusi käsitlevate hindamistulemuste pidevaid arutelusid. Koordineerimistegevuste üks oluline väljund oli tähelepanu pööramine mõjule, mida rahalised väljamaksed võivad avaldada soolise võrdõiguslikkuse edendamisele, näiteks vajadusele vältida selliste rahastamismeetmete heakskiitmist, mis võivad soodustada või aidata säilitada naiste jaoks ebasoodsaid struktuuritingimusi. Koordineerimistegevus on aidanud kaasa ka fondide 2020. aasta järgsele programmitööle.

Mitut fondi (ERF/ESF) hõlmavas rakenduskavas on soolõime tugevalt kaasatud programmi kõigis etappides – alates programmitööst kuni juhtimise, rakendamise ja seireni. Soolõime ja võrdsete võimaluste põhimõtete edendamiseks avaldatakse juhendeid. See on veelgi edendanud soolist võrdõiguslikkust projektide rakendamisel. Rahastamine on ette nähtud ka konkreetselt naistele ja meestele: ligikaudu 50% rahastamise kogusummast on suunatud naistele. Läbivalt kasutatakse sootundlikke näitajaid andmeid kogudes ja jälgides. Selle tulemusel on olemas suur valik meetmeid võrdõiguslikkuse edendamiseks rakenduskava üksikutel prioriteetsetel suundadel, keskendudes eelkõige asjakohastele prioriteetsetele suundadele (peamiselt 6. ja 8. prioriteetne suund). See tagab ka horisontaalsete põhimõtete kinnistamise programmi hindamisel.

Töövahend 4. ELi fondide vaheline kooskõlastamine ja vastastikune täiendavus, et tasakaalustada töö- ja eraelu

Töövahendi tutvustus

See töövahend võimaldab liikmesriikidel kaalutleda, kuidas eri fonde saab kasutada vastastikku täiendavalt töö- ja eraelu tasakaalustamiseks. Selle eesmärk on edendada töö- ja eraelu tasakaalustamise meetmeid Euroopa Sotsiaalfondi+ (ESF+) ja Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) / Ühtekuuluvusfondi raames (mitut fondi hõlmavate algatustena, milles on ühendatud mõlema fondi potentsiaal). Töö- ja eraelu tasakaalustamise meetmete edendamine mõlemas fondis toimub kooskõlas töö- ja eraelu tasakaalu uue direktiiviga⁽⁶¹⁾ ja komisjoni teatisega, mis käsitleb algatust lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamiseks,⁽⁶²⁾ milles Euroopa Komisjon selge sõnaga soovitab anda töö- ja eraelu tasakaalu edendamiseks rahastust ELi fondidest ning Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondist.⁽⁶³⁾ Töövahendit saavad kasutada liikmesriigi tasandil ELi fondide programmitöö ja investeeringutega seotud riiklikud ja piirkondlikud korraldusasutused. Eriti asjakohane on töövahend partnerluslepingute ja rakenduskavade väljatöötamisel, määratledes fondivahendite kombineeritud kasutamise partnerluslepingu tasandil ja täpsustades seda kombinatsiooni rakenduskava tasandil.

Töövahend põhineb ühissätete määruse artikli 8 punkti b alapunktil ii, mis käsitleb fondide koordineerimist, piiritlemist ja nendevahelist vastastikust täiendavust, et ühendada ERFi (ja Ühtekuuluvusfondi) ning ESF+ kasutamine. Ühissätete määruse artiklis 20 rõhutatakse, et need kolm fondi võivad

„ühiselt toetada tööhõivesse ja majanduskasvu investeerimise eesmärgi programme“. Töövahend põhineb ka ühissätete määruse põhjendusel 5, milles on sätestatud, et „[l]iikmesriigid ja komisjon peaksid püüdma kõrvaldada ebavõrdsust ja edendada soolist võrdõiguslikkust ning kaasata soolist perspektiivi“ ELi fondidesse. Soolise võrdõiguslikkuse paktis 2011–2020 kirjeldatakse, kuidas ELi fondide abil saab soolist ebavõrdsust vähendada, sealhulgas naiste ja meeste töö- ja eraelu parema tasakaalu edendamise kaudu. ELi fondide kasutamist soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks toetavad Euroopa Parlament, [Euroopa sotsiaalõiguste sammas](#), Euroopa Parlamendi resolutsioon [ELi naiste ja meeste võrdõiguslikkuse strateegia kohta 2015. aasta järgseks perioodiks](#) ning [strateegilise soolise võrdõiguslikkuse tagamise kava 2016–2019](#) raamistik. Kahes viimati nimetatud dokumendis kutsutakse Euroopa Komisjoni üles toetama ELi fondide kasutamist sootundlike investeeringute tegemiseks liikmesriikides.

Töövahendis keskendutakse ka uuele töö- ja eraelu tasakaalu direktiivile ja komisjoni teatisele, mis käsitleb algatust lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamiseks, ning nendes esitatud nõudele võtta õiguslikke ja muid meetmeid, et võidelda naiste alaeesindatusega tööturul ja naiste üleesindatusega tasustamata hoolduses. Selleks tagab komisjon „koostöös liikmesriikidega, et Euroopa Sotsiaalfond ning muud struktuuri- ja investeerimisfondid toetavad piisavalt töö- ja eraelu tasakaalustamise meetmeid“. ⁽⁶⁴⁾

⁽⁶¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1158, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2010/18/EL. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32019L1158>

⁽⁶²⁾ Euroopa Komisjon (2017). Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele. Algatus lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamiseks. COM(2017) 252 final. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=COM%3A2017%3A252%3AFIN>

⁽⁶³⁾ Milotay, N. (2019). Briefing EU Legislation in Progress: A new directive on work-life balance. Brüssel: Euroopa Parlamendi uuringuteenistus (EPRS). Avaldatud aadressil [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614708/EPRS_BRI\(2018\)614708_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614708/EPRS_BRI(2018)614708_EN.pdf)

⁽⁶⁴⁾ Euroopa Komisjon (2017). Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele. Algatus lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamiseks. COM(2017) 252 final. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=COM%3A2017%3A252%3AFIN>

Fondidevahelise kooskõlastamise ja vastastikuse täiendavuse edendamise etapid

Töövahendis on neli põhietappi.

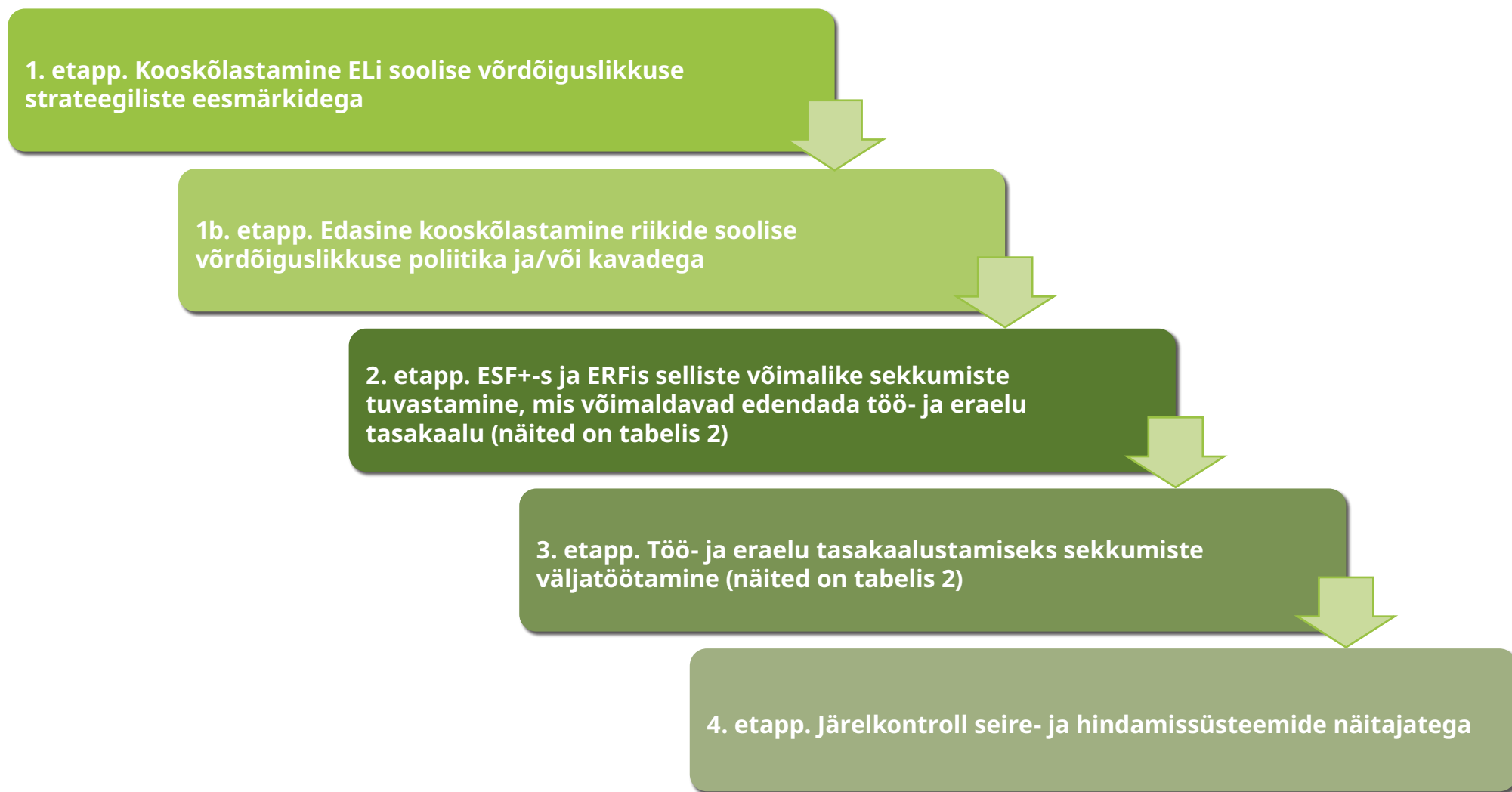
- 1. etapp. Kooskõlastamine strateegilise soolise võrdõiguslikkuse tagamise kava 2016–2019 eesmärkidega (ning töö- ja eraelu tasakaalu uue direktiivi kooskõlastamine riikide soolise võrdõiguslikkuse poliitika ja/või kavadega).
- 2. etapp. ESF+-s ja ERFis selliste võimalike sekkumiste tuvastamine, mis võimaldavad edendada töö- ja eraelu tasakaalu.
- 3. etapp. Töö- ja eraelu tasakaalustamiseks sekkumiste väljatöötamine.
- 4. etapp. Järelekontrollseire- ja hindamissüsteemide

näitajatega. Need näitajad peaksid olema kvalitatiivsed, kvantitatiivsed ja rahalised (sest viimased on töö- ja eraelu tasakaalustamise rahastamise jälgimise põhivahend).

Need etapid pakuvad lähtekohta selliste partnerluslepingute ja rakenduskavade koostamiseks, mis kajastavad

- ELi üldisi poliitikaeesmärke seoses naiste ja meeste võrdsete õiguste ja võimalustega tööturul;
- fondidevahelist sidumist ning
- usaldusväärset seire- ja hindamisraamistikku töö- ja eraelu tasakaalu edenemise kajastamiseks soolisest perspektiivist lähtudes.

Joonis 3. Fondidevahelise kooskõlastamise ja vastastikuse täiendavuse edendamise etapid

1. etapp. Kooskõlastamine ELi soolise võrdõiguslikkuse strateegiliste eesmärkidega

Esimeses etapis tuleb tagada kooskõla ELi soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidega. Need on muu hulgas soolise võrdõiguslikkuse tagamise kava 2016–2019 strateegilised eesmärgid, mis omakorda on kooskõlastatud [Euroopa sotsiaalõiguste sambaga](#):

- pakkuda lapsevanematele ja hoolduskohustustega inimestele paremat töö- ja eraelu tasakaalu;
- tagada laiaulatuslik poliitikaraamistik lapsevanemate tööturul osalemise toetamiseks, samuti puhkuse ja paindlikuma töökorralduse võrdsemaks kasutamiseks, arvestades võimalikke võrdlusuuringuid;
- kasutada ELi rahastamisvahendeid sihipäraselt, et toetada liikmesriike ja edendada teadlikkuse suurendamist;
- jälgida ja toetada liikmesriike [lapsehoiuteenuste arendamise Barcelona eesmärkide](#) täitmisel ja suurendamisel ning sellise põhjalikuma lähene misviisi kaalutlemisel, mis hõlmab näiteks teiste ülalpeetavate hooldamist, kättesaadavust ja kvaliteeti edendavaid meetmeid naiste tööturul osalemise suurendamiseks, ning
- jälgida riiklike reformimeetmete võtmist Euroopa

poolaasta raames kooskõlas tööhõivesuunistega.

Kui on tagatud kooskõla nende eesmärkidega, tuleb kindlustada vastavus soolise võrdõiguslikkuse riiklike eesmärkidega. Tavaliselt on need loetletud riigi soolise võrdõiguslikkuse poliitikas.

2. ja 3. etapp. Töö- ja eraelu tasakaalustamise võimalike sekkumiste tuvastamine ja arendamine

Järgmises tabelis liigitatakse kavandatavad sekkumised fondide määruste ettepaneku eesmärkide kohaselt. Tabelis on ka kavandatud meetmed, mida õigusaktides selge sõnaga ei mainita. Need meetmed toetavad töö- ja eraelu tasakaalu, parandades hooldusteenuste kvaliteeti ja kättesaadavust, toetades aktiivsena vananemist, tõhustades terviklikku tervishoiuteavet, soodustades jagatud teenuste lõimimist ning edendades tööalase konkurentsivõime, rändajate toetamise ning hooldustöötajate arvu suurenemise lõimimist hooldusega seotud tööhõive kvaliteedi parandamise kaudu. Neid meetmeid pakutakse suunistena, milles tuuakse näiteid ERFi ja ESF+ kohta; need aitavad mõelda võimalike sekkumiste ja projekti ülesehituse võimalike komponentide üle.

4. poliitikaeesmärgi lisateave

4. poliitikaeesmärk („Arukam Euroopa majanduse innovaatilise ja aruka ümberkujundamise kaudu“) sisaldab näiteks võimalike meetmete ulatuslikku loetelu. Nende võimalike valdkondade soolist mõõdet arvestades saab ELi fonde kasutada täpselt ja loovalt, et lahendada keerukaid, omavahel seotud probleeme soolise ebavõrdsuse valdkonnas ja töötada välja terviklikumaid lahendusi.

Tabel 2. Muud kui õiguslikud meetmed, mis võivad toetada töö- ja eraelu tasakaalu

2. etapp. Võimalike sekkumiste tuvastamine 2020. aasta järgse perioodi määrase alusel	3. etapp. Sooteadlike meetmete väljatöötamine, et edendada töö- ja eraelu tasakaalu ERFis (järgmised sekkumised on näitlikud)	3. etapp. Sooteadlike meetmete väljatöötamine, et edendada töö- ja eraelu tasakaalu ESF+-s (järgmised sekkumised on näitlikud)
<p>1. poliitikaeesmärk: arukam Euroopa majanduse innovaatiivne ja aruka ümberkujundamise kaudu (ERFi peamine poliitikaeesmärk; ESF+ täiendav poliitikaeesmärk)</p> <ul style="list-style-type: none"> • VKEde ettevõtlustaristu (sh tööstuspargid ja tootmiskohad). • VKEde äritegevuse arendamine ja rahvusvahelistamine. • Aruka spetsialiseerumise, tööstusliku ülemineku ja ettevõtluse oskuste arendamine. • Kõrgetasemelised tugiteenused VKEdele ja VKEde rühmadele (sh juhtimis-, turundus- ja projekteerimisteenused). • Ettevõtlusinkubatsioon, <i>spin-off</i>- ja <i>spin-out</i>-firmade ning idufirmade toetamine. • Innovatsiooniklastrite toetamine ja äriõrgustikud, mis toetavad eelkõige VKEsid. • Innovatsiooniprotsessid VKEdes (protsessist, organisatsioonist, turundusest, koostööst, kasutajast ja nõudlusest lähtuv innovatsioon). • Teadusuuringute ja innovatsiooni protsessid, tehnosiire ja ettevõtjate koostöö, mis keskendub ringmajandusele. 	<p>Ettevõtete, tööstusparkide ja inkubatsioonikeskuste osana lapsehoiu ja põlvkondadevahelise hoolduse rajatiste ehitamine.</p> <p>Lapsehoiu- ja sotsiaalhoolekandeteenusi pakkuvate VKEde arendamine.</p> <p>VKEde klastrite vahelise innovatsiooni toetamine ühiste hooldusteenuste ja -rajatiste valdkonnas.</p> <p>Selliste innovatsiooniklastrite ja ettevõtlusõrgustike toetamine, mis annavad kasu peamiselt VKEdele, tuginedes naistele ja meestele kuuluvate VKEde ning nais- ja meestöötajate vajaduste konkreetsele hindamisele.</p>	<p>Koolitusalgatuste väljatöötamine VKEdes, et edendada naiste traditsiooniliste soorollide (hooldajad) ja meeste traditsiooniliste soorollide (leivateenija) muutumist.</p>
<p>2. poliitikaeesmärk: keskkonnahoidlikum, vähese CO₂-heitega Euroopa puhtale energeetikale õiglase ülemineku, roheliste ja siniste investeeringute, ringmajanduse, kliimamuutustega kohanemise ning riskiennetuse ja -juhtimise kaudu (ERFi peamine poliitikaeesmärk; ESF+ täiendav poliitikaeesmärk)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kodumajapidamisjäätmete käitlus: vältimis-, minimeerimis-, sortimis- ja ringlussevõtumeetmed • Puhta linnatranspordi taristu 	<p>Ringlussevõtukeskuste asukoha läbivaatamine vastavalt naiste ja meeste vajadustele (et naised kulutavad majapidamisjäätmete käitlemisele keskmiselt rohkem aega, mõjutab jäätmekäitluskohtade pakkumine naiste ajakasutust). Selle arvestamine majapidamisjäätmete käitlemise algatuste väljatöötamisel võib anda naistele vaba aega, võimaldada neil teha muud ning tasakaalustada nende töö- ja eraelu.</p> <p>Puhta linnatranspordi taristu kavandamine naiste ja meeste liikuvusvajaduste hinnangu põhjal.</p>	

2. etapp. Võimalike sekkumiste tuvastamine 2020. aasta järgse perioodi määruse alusel	3. etapp. Sooteadlike meetmete väljatöötamine, et edendada töö- ja eraelu tasakaalu ERFis (järgmised sekkumised on näitlikud)	3. etapp. Sooteadlike meetmete väljatöötamine, et edendada töö- ja eraelu tasakaalu ESF+-s (järgmised sekkumised on näitlikud)
<p>3. poliitikaeesmärk: paremini ühendatud Euroopa liikuvuse ja piirkondlike IKT-ühenduste tõhustamise kaudu (ERFi suhtes kohaldatav poliitikaeesmärk)</p> <ul style="list-style-type: none"> Jalgrattataristu. Linnatranspordi digiteerimine. Mitmeliigiline transport (üleeuroopaline transpordivõrk, TEN-T). Mitmeliigiline transport (linna-/linnaväline transport). Transpordi digiteerimine muude transpordiliikide kaudu. 	<p>Tagamine, et transpordi kavandamine ja pakkumine tõendaks sooliselt kohandatud ajakasutuse analüüsi rakendamist ja vastavust paljudele hooldusega seotud sõidu- ja transporditoimingutele.</p>	
<p>4. poliitikaeesmärk: sotsiaalsem Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise kaudu (ESF+ peamine poliitikaeesmärk; ERFi täiendav poliitikaeesmärk)</p> <ul style="list-style-type: none"> Väikelaste haridus- ja hoiutaristu. Põhi- ja keskhariduse taristu. Kutsehariduse ja -koolituse ning täiskasvanuhariduse taristu. Rändajate, põgenike ja rahvusvahelise kaitsega isikute või selle taotlejate eluasemetaristu. Eluasemetaristu (v.a rändajate, põgenike ja rahvusvahelise kaitsega isikute või selle taotlejate eluasemetaristu). Tervishoiutaristu. Tervishoiuvahendid. Tervishoiu mobiilsed varad. Tööturule juurdepääsu parandamise meetmed. Noorte tööhõive ja sotsiaal-majandusliku lõimimise eritoetamine. Füüsilisest isikust ettevõtjana tegevuse alustamise ja ettevõtete asutamise toetamine. Sotsiaalmajanduse ja sotsiaalsete ettevõtete toetamine. Tööturuasutuste ja -teenuste nüüdisajastamise ja tugevdamise meetmed vajalike oskuste hindamiseks ja prognoosimiseks ning õigeaegse ja vajaduskohase abi tagamiseks. Tööturu ja oskuste sobitamise ning tööturustaatus vahel liikumise toetamine. Tööjõu liikuvuse toetamine. 	<p>Investeerimine lapsehoiu- ja sotsiaalhoolekandeesutuste ehitamise, sealhulgas kolmanda taseme hariduse ja kutsehariduskeskustesse, ühtlasi suurendades hooldustöötajate arvu.</p> <p>Põlvkondadevahelise eluaseme, sotsiaalhoolekande ja sotsiaalteenuste – sh vähese CO₂-heitega mugavuste – pakkumise tagamine, et parandada sotsiaalset kaasatust, kogukonna ühtekuuluvust ja kestlikkust.</p> <p>Tervishoiutehnoloogia uuenduste sidumine VKEde laienemise, ajakasutuse analüüsi, laiendatud hooldusvõimaluste ja digitaalse kaasamise meetmetega (kombineeritud ERF ja ESF+).</p> <p>Hooldusasutuste ja hooldustöötajate arvu hulga suurendamise toetamine noorte tööhõive- ja eakate töötajate tööalase konkurentsivõime programmide kaudu, keskendudes tööjõu liikuvusele (kombineeritud ERF ja ESF+).</p> <p>Haridus- ja hooldustoetuse rahastamiskõlblikkuse laiendamine, et hõlmata hooldusasutuste taristu (kombineeritud ERF ja ESF+).</p>	<p>Lapsehoiuteenuste kaasamine rahastamiskõlbliku taristu laiendamise kõigil kohustusliku riikliku hariduse tasanditel, et suurendada kvaliteetse, taskukohase ja juurdepääsetava lapsehoiu kättesaadavust (haridusasutustega ühendatud lapsehoiuvõimaluste laiendamine suurendab taristusse tehtavaid investeeringuid, ühtlasi vähendades sõitmisega seotud heitkoguseid ja ajakulu).</p> <p>Uuendustegevus mitmesuguse suurusega perekondadele ja mitmesuguse koosseisuga leibkondadele eluaseme pakkumisel, sealhulgas paremate tingimuste loomine eakatele ja puuetega inimestele.</p> <p>Hooldusteenuste osutamise lisamine sotsiaalsete ettevõtete toetustesse.</p> <p>Töö- ja eraelu tasakaalustamise tavade arendamise toetamine igas suuruses tööandjate seas kooskõlas tervislike ja hästi kohandatud töökohtadega, sealhulgas uuenduslikud paindlikud töötavad ja stressi vähendavad ajakasutuse algatused.</p>

4. osa. Kuidas saab sooteadlikku eelarvestamist rakendada ELI fondides? Praktilised töövahendid ja liikmesriikide näited

2. etapp. Võimalike sekkumiste tuvastamine 2020. aasta järgse perioodi määramise alusel	3. etapp. Sooteadlike meetmete väljatöötamine, et edendada töö- ja eraelu tasakaalu ERFis (järgmised sekkumised on näitlikud)	3. etapp. Sooteadlike meetmete väljatöötamine, et edendada töö- ja eraelu tasakaalu ESF+-s (järgmised sekkumised on näitlikud)
<ul style="list-style-type: none"> • Naiste tööturul osalemise edendamise ja tööturul esineva soopõhise segregatsiooni vähendamise meetmed. • Töö- ja eraelu tasakaalu edendamise meetmed, sh lapsehoiu ja hooldusteenuse kättesaadavuse hõlbustamine. • Meetmed tervisliku ja hästi kohandatud töökeskkonna loomiseks, kus ohjatakse terviseriske, sh kehalise aktiivsuse edendamine. • Aktiivsena ja tervena vananemist edendavad meetmed. • Väikelaste hariduse ja hoiu toetamine (v.a taristu). • Põhi- ja keskhariduse toetamine (v.a taristu). • Kolmanda taseme hariduse toetamine (v.a taristu). • Täiskasvanuhariduse toetamine (v.a taristu). • Võrdsete võimaluste ja aktiivse ühiskonnaelus osalemise edendamise meetmed. • Meetmed tõrjutud rühmade (nt romad) juurdepääsu parandamiseks haridusele ja tööhõivele ning nende sotsiaalse kaasamise edendamiseks. • Tõrjutud rühmadega (nt romad) töötava kodanikuühiskonna toetamine. • Konkreetsed meetmed kolmandate riikide kodanike osaluse suurendamiseks tööhõives. • Kolmandate riikide kodanike sotsiaalse lõimimise meetmed. • Pere- ja kogukonnapõhiste hooldusteenuste edendamise meetmed. • Tervishoiusüsteemide piiriüleselt kättesaadavamaks, tulemuslikumaks ja säilendavamaks muutmise meetmed (v.a taristu). • Pikaajalise hoolduse kättesaadavamaks muutmise meetmed (v.a taristu). • Sotsiaalkaitstesüsteemide nüüdisajastamise meetmed, sh sotsiaalkaitsele juurdepääsu edendamine. 	<p>Hooldusasutuste ja taristu laiendamise lõimimine meetmetega, mis toetavad juurdepääsu tööturule, aktiivset ja tervislikku elu ning käsitlevad sotsiaalset ja majanduslikku tõrjutust (kombineeritud ERF ja ESF+).</p> <p>Uuendustegevus, et parandada roma kogukondade lõimimist ning nende juurdepääsu hooldus- ja haridusteenustele (kombineeritud ERF ja ESF+).</p> <p>Teadmiste kogumine soolise võrdõiguslikkuse ja elamumajanduse ning soolise võrdõiguslikkuse ja taristu kavandamise valdkonnas ning nende rakendamine projektides.</p> <p>Selliste ühistuliste eluasemeprojektide uuenduslike kogukonnapõhiste vormide toetamine, mis ühendavad põlvkondadevahelisi eluasemevorme ja kogukonnapõhiste hooldusteenuste vorme.</p>	<p>Seoste tõendamine uute oskuste ja töökohtade tegevuskavaga, keskendudes tööturu nüüdisajastamisele ning töö edendamisele paindlikkuse ja turvalisuse uute vormide kaudu. ⁽⁶⁵⁾</p> <p>Uuendustegevus hooldustöötajate arvu suurendamisega seotud tööhõive ja oskuste arendamise tegevuste valdkonnas, et suurendada ELi-väliste riikide kodanike ja riigisisese tööjõu osalemist tööturul.</p> <p>Uuendustegevuse toetamine kogukondlike hooldusteenuste, sealhulgas põlvkondadevahelise hoolduse, digitaalse tervishoiu, hooldustöötajate hulga suurendamise ning linna- ja transporditaristu kavandamisel, ehitamisel ja pakkumisel.</p> <p>Uuendustegevuse toetamine ning paremate lapsehoiu- ja hooldusteenuste lõimimine vaesuse ja tõrjutuse vastu võitlemise meetmetes.</p>

⁽⁶⁵⁾ Eurostat (2018). Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 Strategy. 2018 edition. Brüssel: Eurostat. Avaldatud aadressil: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9087772/KS-02-18-728-EN-N.pdf/3f01e3c4-1c01-4036-bd6a-814dec66c58c>

2. etapp. Võimalike sekkumiste tuvastamine 2020. aasta järgse perioodi määruse alusel	3. etapp. Sooteadlike meetmete väljatöötamine, et edendada töö- ja eraelu tasakaalu ERFis (järgmised sekkumised on näitlikud)	3. etapp. Sooteadlike meetmete väljatöötamine, et edendada töö- ja eraelu tasakaalu ESF+-s (järgmised sekkumised on näitlikud)
<p>5. poliitikaeesmärk: kodanikele lähemal olev Euroopa, soodustades linna- ja maapiirkondade ning rannikualade kestlikku ja terviklikku arengut kohalike algatuste kaudu (nii ESF+ kui ka ERFi suhtes kohaldatav poliitikaeesmärk)</p> <ul style="list-style-type: none"> Riigi turismiväärtuste ja seonduvate turismiteenuste kaitse, arendamine ja edendamine. Kultuuripärandi ja kultuuriteenuste kaitse, arendamine ja edendamine. Looduspärandi ja ökoturismi kaitse, arendamine ja edendamine. Avaliku ruumi taasluustamine ja turvalisus. 	<p>Hooldusasutuste uuenduste edendamine põliskogukondades ja hooldus- ja haridusteenuste kättesaadavuse tagamine nende keeltes, arvestades nende kultuuripärandit ja elamispiirkondi (kombi-neeritud ERF ja ESF+).</p> <p>Uuenduste edendamine avalike ruumide ja hoonete taasluustamise ja turvalisuse valdkonnas, arvestades teadmisi soolise võrdõiguslikkuse kavandamise kohta.</p>	<p>Uuenduste toetamine avalike turismiteenuste töötajatele hooldusteenuste osutamisel.</p>
<p>Muud 1.-5. poliitikaeesmärgiga seotud koodid (kohaldatakse ERFi ja ESF+ suhtes)</p> <ul style="list-style-type: none"> Programmi haldavate asutuste ja fondide rakendamise asutuste suutlikkuse parandamine. Partnerikoostöö tõhustamine liikmesriikides ja mujal. Ristfinantseerimine ERFi vahenditest, sealhulgas toetus ESF+ tüüpi meetmetele, mida on vaja ERFi osa rakendamiseks ja mis on sellega vahetult seotud. 	<p>Improve cross-programme actions on expanding child and social care infrastructure and the related care workforce.</p> <p>Improve the quality, availability and application of relevant data for effective analysis of gender and equalities to inform programme priorities and funded actions to advance work-life balance.</p> <p>Improve the awareness and understanding of programme authorities and others involved in programme implementation regarding the interrelated gendered dimensions of time use, care facilities, transport and infrastructure use.</p>	<p>Programmidevaheliste meetmete parandamine lapsehoiu- ja sotsiaalhoolekande taristu laiendamiseks ning seonduvate hooldustöötajate arvu suurendamiseks.</p> <p>Tulemuslikuks soolise ja võrdõiguslikkuse analüüsiks vajalike andmete kvaliteedi, kättesaadavuse ja kasutamise parandamine, et saada teavet programmi prioriteetide määramiseks ning töö- ja eraelu tasakaalustamise rahastatud meetmete kohta.</p> <p>Programmi haldavate asutuste ja teiste programmi rakendamise kaasatud isikute teadlikkuse ja arusaamise parandamine ajakasutuse, hooldusasutuste, transpordi ja taristu kasutamise omavahel seotud sooliste mõõtmete valdkonnas.</p>
<p>Tehniline abi (kohaldatakse nii ERFi kui ka ESF+ suhtes)</p> <ul style="list-style-type: none"> Teave ja teavitamine. Ettevalmistamine, rakendamine, seire ja kontroll. Hindamine ja uuringud, andmete kogumine. Liikmesriikide asutuste, toetusesaajate ja asjakohaste partnerite suutlikkuse suurendamine. 	<p>Increase M&E-related reporting to include specific actions on promoting work-life balance and actions to advance gender equality.</p> <p>Improve ex ante analysis, programme and project content, and M&E.</p>	<p>Seire ja hindamise aruandluse suurendamine, et hõlmata töö- ja eraelu tasakaalu ning soolise võrdõiguslikkuse edendamise konkreetseid meetmeid.</p> <p>Eelanalüüsi, programmi ja projekti sisu, seire ja hindamise parandamine.</p>

4. etapp. Järelkontroll seire- ja hindamissüsteemide näitajaid kasutades

ESF+ ja ERFi kaudu töö- ja eraelu tasakaalustamiseks kavandatud tegevuste valimisel ja kirjeldamisel soovitakse liikmesriikide korraldusametuste esindajatel läbi teha 3. etapp. Seda tehes peaksid

nad tulemuste järelkontrollis arvestama soovitud tulemusi ning nende edenemise ja muutuste näitajaid. Järgmine näide selgitab, kuidas sidusrühmad saavad etapilise protsessiga arvestada põhieesmärki, selle eesmärgi saavutamiseks võetavaid meetmeid ning näitajaid ⁽⁶⁶⁾ meetmete, seire ja hindamise jaoks teabe saamiseks.

Soolise võrdõiguslikkuse eesmärk: paremini tasakaalustada lapsevanemate ja hoolduskohustustega inimeste töö- ja eraelu

(NB! Näitajad ⁽⁶⁷⁾ on näitlikud.)

1. Väljundnäitajad

- Avaliku sektori rahastatavate, paindlike ja kvaliteetsete lastehoiuteenuste suurem pakkumine.
- Eakate hooldusega seotud paindlike, taskukohaste ja kvaliteetsete hooldusteenuste suurem pakkumine (sh digitehnoloogiad, jagatud ja põlvkondadevahelised hooldusteenused).
- Puuetega inimestele, sh lastele pakutavate avaliku sektori rahastatavate, paindlike ja kvaliteetsete teenuste suurem pakkumine.
- Suuremad kulutused sotsiaalhoolekande, eakate hoolduse ja lapsehoiu valdkonna hoolustöötajate arendamisele.
- Parem juurdepääs hooldusametustele ja teenustele, et toetada tööturul osalemist.
- Tööandjate/ettevõtjate paremad tavad paindliku töö ja alternatiivse töökorralduse toetamiseks.
- Töötajate suurem autonoomia oma tööaja korraldamisel.
- Meeste suurem osalemine hooldusega seotud kutsealadel ning paremad tingimused kogu hooldussektori nais- ja meestöötajatele.

2. Tulemusnäitajad

- Meeste suurem osalus hooldusega seotud tegevuses.
- Naiste ja meeste suurem tööhõive ametlikus hooldustöös.
- Paremad tingimused hooldussektori nais- ja meestöötajatele.
- Naiste, sealhulgas naissoost rändajate juurdepääsu suurendamine tasustatud tööle ja tasustatud töötundide arvu suurendamine.
- Alternatiivsete töökorraldusviiside suurem kasutamine.

3. Mõjunäitajad

- Hoolduskohustuste võrdsem jaotamine.
- Võrdsem ajakasutus naiste ja meeste vahel.
- Naiste ja meeste, sealhulgas naissoost rändajate suurem majanduslik, füüsiline ja psühholoogiline heaolu ning parem tervis.
- Suurem maksutulu laienenud tööjõu- ja (soolise segregatsioonita) hooldussektorist.
- Suurenenud tööhõivest tulenev suurem majandusväljund.

⁽⁶⁶⁾ Fitzgerald, R., ja Michie, R. (2000). Experiences, good practice and lessons for evaluating gender equality outcomes in Structural Fund programmes. Võrdõiguslikkuse konverentsi jaoks koostatud hinnang, Edinburgh, 17.–19. september 2000.

⁽⁶⁷⁾ Näitajad tuleb esitada arvude ja/või protsentidena. Soovitatav on keskenduda protsentidele, sest lihtsad arvud näitajateks hästi ei sobi.

Tšehhi: naiste ja meeste töö- ja eraelu parem tasakaalustamine

Tšehhi tegutseb töö- ja eraelu parema tasakaalustamise nimel ning naiste parema seisundi tagamiseks tööturul mitme meetme abil, kasutades ESFi ja ERFi rahalisi vahendeid koos riiklike vahenditega. Praegu on naistel selles riigis palju ebasoodsaid tingimusi:

- naiste juurdepääs tööturule on piiratum kui meestel;
- naiste karjäär ei edene samamoodi nagu meestel;
- naistel on meestega võrreldes suuremad nõudmised ajale tasustatud töö ja hoolduskohustuste ühitamise mõttes ning
- olemas on oluline sooline palgalõhe naiste kahjuks.

© FGC/Shutterstock.com

Riiklike lapsehoiuteenuste puudumine ja taskukohaste alternatiivide vähesus takistab naiste osalemist tööturul. OECD andmetel on kõigist ELi liikmesriikidest Tšehhis madalaim alla 12-aastaste lastega emade tööhõive määr ja madal alla 3-aastaste lastega naiste tööhõive määr. ⁽⁶⁸⁾ Neid probleeme püütakse lahendada mitmesuguste meetmetega, kombineerides avaliku sektori ja Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendeid. Näiteks arendatakse Praha rakenduskava raames taskukohaste, kohapeal kättesaadavate lapsehoiuteenuste võrku. Nende eesmärk on anda naistele rohkem võimalusi töö- ja eraelu ühitamiseks, täites teenustes esinevad lüngad. Uus meetmete pakett sisaldab haridusprogramme koolieelse hariduse õpetajatele ja uutele või olemasolevatele koolieelse hariduse ettevõtjatele. Isapuhkus on kehtestatud õigusliku meetmena, mis võimaldab meestel osaleda lapsehoiuses. ⁽⁶⁹⁾ Seda saavad kasutada isad või teised isikud, kes on asunud vanema asemel hooldama kuni 7-aastast last.

Kahe fondi vahendite kombineerimise kaudu rakendab ESFi programm Tšehhis ka meetmeid, mille eesmärk on kehtestada paindlik töökorraldus, mis soodustaks tasustatud töö ja hoolduskohustuste ühitamist. Samal ajal on ERFi rahastamine suunatud lastehoiutaristusse investeerimisele, et ehitada kogu riigis üles ja hallata taskukohaste, kohapeal kättesaadavate lapsehoiuteenuste võrku.

Muud töö- ja eraelu parema tasakaalustamise meetmed on näiteks haridus, teadlikkuse suurendamine ja tööandjatega konsulteerimine, otsene rahaline toetus paindliku töökorralduse kehtestamiseks palgatoetuste kaudu, sooliste stereotüüpide kasutamise vältimine, edendades samal ajal soolise diskrimineerimise mõistmist koolituse ja teadlikkuse suurendamise abil. Sama tähtsad on olnud algatused eesmärgiga edendada meeste osalemist lapsehoiuses ja teiste ülalpeetavate hooldamises. Neid toetasid teadlikkuse suurendamine, teema tutvustamine, meeste koolitamine hooldustööde valdkonnas ning meestöötajate töö- ja eraelu ühitamise toetamine, sealhulgas meeste nõustamine lapsehoolduspuhkuse küsimustes.

⁽⁶⁸⁾ Partnerlusleping programmiperioodiks 2014–2020.

⁽⁶⁹⁾ Tšehhi senat kiitis 2017. aastal heaks alates 1. jaanuarist 2009 kehtiva tervisekindlustuse seaduse nr 187/2006 Coll. muudatuse.

1. fiktiivne juhtumiuuring: tasustatud töö ja lapsehoiu ühitamine

1. etapp. Dünaamika mõistmine

Ines on 36-aastane naine, kellel on 3-aastane poeg. Ta on üksikvanem, kes teeb VKEs täiskohaga erialast tööd. Tema poeg käib viiel päeval nädalas kell 8–16 kohalikus riiklikult rahastatavas lasteaias. Ines teenib ligikaudu 35 000 eurot aastas. Lapsehoiu kuumakse on 1230 eurot.

Inese mitteametlikud lapsehoiuvõimalused on piiratud, sest ta elab pärast kodumaale naasmist suurlinnas. Tema suhtlusvõrgustik on väike, eriti seetõttu, et Inese perekond elab temast ligikaudu 180 km kaugusel. Ta peab riiklikult rahastatud lapsehoiu täiendama kolmel päeval nädalas, mil ta töötab kella 18ni, et teha tasa töölt lahkumine teistel päevadel kell 15.30. Ta maksab mitteametlikult töötavale hoidjale 600 eurot kuus sularahas. Oma 2916 euro suurusest kuusissetulekust maksab ta 1830 eurot lapsehoiu eest. See on 63% tema brutosissetulekust, mis on veidi alla OECD keskmise (*) (leibkonnas kulub lapsehoiule 67% sissetulekust). Et OECD keskmine põhineb kahel lapsel, on ühe lapsega üksikvanemate kulud suuremad. Soolisest palgalõhest tingitud erineva töötasu tõttu võivad üksikemad maksta lapsehoiu eest oma sissetulekust suhteliselt suurema osa. Naisi on üksikvanematest 92%.

2. etapp. Sooteadlike meetmete ja reageeringute tuvastamine

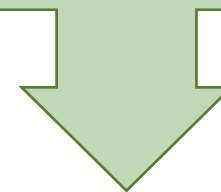
Millised ESF+ ja ERFi rahastatavad meetmed ESF+ ja/või ERFi töö- ja eraelu tasakaalustamise sekkumiste hulgas muudaksid Inese töö- ja eraelu tasakaalu?

Milliseid andmeid on vaja selliste programmide ja projektide väljatöötamiseks, mis käsitlevad Inese-sarnaste töötavate lapsevanemate rahalist koormust ja ajakulu? Millised andmed on olemas koolieelikute kohta? Millised andmed on olemas töötavate lapsevanemate ja üksikvanemate kohta? Milline riiklik rahastus on olemas lapsehoiu valdkonnas? Millised transpordi- ja muud taristumeetmed leevendaksid sellist koormust?

3. etapp. Meetmete võtmine

Võimalikud sekkumised on näiteks järgmised.

- Kaalutlege lapsehoiuteenuste osutamist VKEde ettevõtlustaristu osana (1. poliitikaeesmärk).
- Mõelge, millised transpordiühendused, sealhulgas jalgratta kasutamine, ja mitmeliigilise töö võimalused on olemas inimeste jaoks, kes peavad sõitma tööle läbi kogu linna (ERFi 3. poliitikaeesmärk).
- Mõelge, millised ERFi kohased lisameetmed võivad täiendada 4. poliitikaeesmäärgi sekkumismeetmeid seoses väikelastehoiu taristuga.

2. fiktiivne juhtumiuuring: vahetustega töö ja lapsehoiu ühitamine

1. etapp. Dünaamika mõistmine

Agneta on 23-aastane ja tal on kolm alla viieaastast last. Ta töötab kohalikus kaupluses osalise tööajaga ja tema abikaasa teeb vahetustega tööd kohalikus tehases. Nad elavad väikeses maakonnalinnas ja nende kuusissetulek on 1300 eurot. Neil ei ole võimalik viia kõiki lapsi riiklikult rahastatavasse lastehoiuasutusse. Praegu saavad nad seda teenust mõningal määral kasutada kõige vanema lapse jaoks. Mõnikord Agneta tööaeg muutub ja perekond peab lootma sõpradele, kui mõlemad vanemad on tööl. Nende vanemad elavad tunniajase autosõidu kaugusel ja ühistranspordiühendus vanemate külaga on väga piiratud.

Andmete kogumine selle kohta, kui palju inimesi elab sellises ebakindlas olukorras, kus palgad on väikesed ja töötingimused ebastabiilsed, ei ole alati lihtne. Abiks võivad olla sellised vahendid nagu EIGE [soolise võrdõiguslikkuse indeks](#), samuti tööturuandmete kohalikud allikad, eluaseme- ja lapsetoetuste statistika, ühistranspordi kättesaadavuse ja ajakasutuse andmed ning taristu / avaliku ruumi kasutamise andmed.

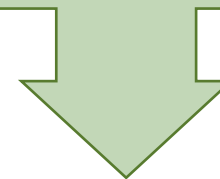
ELi keskmiste näitajate andmed ei ole alati täielikud, kuid on võimalik leida andmeid, mis võrdlevad riike ja piirkondi. See võimaldab koondada ja hinnata kohalikke vajadusi kohalike teenuste, olemasolevate avalike teenuste ja sotsiaalkindlustuse kontekstis. Selle näiteks on Saksamaa Mecklenburg-Vorpommerni liidumaa, kus saadi tegevuskavade jaoks andmeid kõigist järgmistest valdkondadest: transport, kohalik tööhõive, tööstussektor, kohalik transport ja kohalikud teenused. Siin määrati ESF+ sekkumismeetmete peamiseks prioriteetideks toetus vahetustega töötajatele ja teistele peredele, kellel on keerukas igapäevane ajakava ning kes vajavad lapsehoiu- ja muid hooldus-teenuseid.

2. etapp. Sooteadlike meetmete ja reageeringute tuvastamine

Millised ESF+ ja ERFi rahastatavad meetmed ESF+ ja/või ERFi töö- ja eraelu tasakaalustamiseks ette nähtud sekkumiste hulgas muudaksid selle pere olukorda, toetades neid lapsehoiuteenusele juurdepääsul ja selliste paremini tasustatud töökohtade kindlustamisel, mis tasakaalustavad vahetustega tööd ja kohaliku transpordi probleeme?

3. etapp. Meetmete võtmine

- Väikelaste haridus- ja hoiutaristu.
- Kutsehariduse ja -koolituse ning täiskasvanuhariduse taristu.
- Tööturule juurdepääsu parandamise meetmed.
- Naiste tööturul osalemise edendamise ja tööturul esineva soopõhise segregatsiooni vähendamise meetmed.
- Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste, sealhulgas enim puudust kannatavate inimeste ja laste sotsiaalse lõimimise edendamine.
- 4. poliitikaeesmärgi raames investeringute kaalutlemine lastehoiu- ja sotsiaalhoolekandeesutuste ehitamisse ning hooldustöötajate arvu suurendamisse.

3. fiktiivne juhtumiuuring: enese ja teiste eest hoolitsemise tasakaalustamine

1. etapp. Dünaamika mõistmine

Tomás on 74-aastane vanaduspensionil olev endine palgaametnik. Tema sissetulek 850 eurot kuus on veidi suurem kui Hispaania riiklik miinimum 785 eurot. (*) Ta hooldab täisajaga 73-aastast Isabeli, kellega ta on abielus olnud 52 aastat. Pikaajalise haiguse tõttu on naisel hulgaliselt hooldusvajadusi.

Hispaanias on üle 65-aastasi mehi 16% ja naisi 31%. Meeste keskmine eeldatav eluiga on 80,5 aastat ja naistel 86,3. (**) Kuigi Isabel on olnud kaua haige, on Tomás mures, et naine võib elada temast kauem. Tomás on vanem ja pikaajaline hooldajatöö mõjutab hooldajate eeldatavat eluiga.

Tomás ja Isabel elavad suurlinna servas, kus on korrapärane transpordiühendus linnaga. Nende poeg ja tütar elavad linna eri otstes. Neil on neli 12–19-aastast lapselast, kes õpivad täisajaga. Nende tütar Asunción töötab osalise tööajaga, nii et ta saab aidata isa majapidamistöodel ja ema arsti juures käimisel. Nende poeg Miguel käib nädalavahetustel külas ja on valmis aitama õhtuti.

2. etapp. Sooteadlike meetmete ja reageeringute tuvastamine

Millised ESF+ ja ERFi rahastatavad meetmed ESF+ ja/või ERFi töö- ja eraelu tasakaalustamise sekkumiste hulgas muudaksid Tomási ja Isabeli ning nende perekonna olukorda, pakkudes meelerahu ning tasakaalustades töö- ja pereelu?

3. etapp. Meetmete võtmine

- ERFis on prioriteediks puhta linnatranspordi taristu.
- ESF+ 3. poliitikaeesmärgi raames on võimalik ka muu sotsiaalne taristu, mis aitab kaasa ühiskonna sotsiaalsele kaasatusele, samuti sättes tervishoiutaristu parandamiseks, näiteks tervishoiu digiteerimine ja pikaajalise hoolduse kättesaadavamaks muutmise meetmed (v.a taristu). Täiendavat ERFi toetust võib eraldada tervishoiu ja sotsiaalhoolekande VKEdes tehnilise innovatsiooni toetamiseks.
- Rahastatavad sekkumised, mis võimaldavad inimestel tasakaalustada põlvkondadevahelisi hooldusvajadusi töö ja konkreetse leibkonna vajadustega, võivad olla näiteks parem sidetehnika kaughoolduse ja -toe võimaldamiseks, ravimireseptide ja majapidamistarvete tellimine veebis ning põlvkondadevahelised kohaliku tasandi hooldusasutused – mida rahastab ja haldab avalik sektor –, et leevendada perekondade koormust ja anda hooldajatele puhkust. See on oluline naistele, kes töötavad sageli osalise tööajaga, et täita teiste isikute hooldusvajadusi.

(*) Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (2017). Pensions at a Glance 2017: Country Profiles – Spain. Pariis: OECD. Avaldatud aadressil <https://www.oecd.org/els/public-pensions/PAG2017-country-profile-Spain.pdf>

(**) Eurostat (2018). The life of women and men in Europe: A statistical portrait. 2018 edition. Brüssel: EL. Avaldatud aadressil <https://www.ine.es/prodyser/myhue18/bloc-1a.html?lang=en>

4. fiktiivne juhtumiuuring: laste ja eakate hoolduse ning vahetustega töö ühitamine

1. etapp. Dünaamika mõistmine

22-aastane Tasheen ja 26-aastane Imran on esimese põlvkonna sisseändajad, kes elavad Euroopa suure pealinna äärelinnas. Neil on kaks last: 3-aastane ja 6-kuune. Tasheen ei tööta kodust väljaspool ega juhi autot. Imran töötab vahetustega kohalikus restoranis. Tasheeni ema Bushra ja õed-vennad kolisid hiljuti naabruskonda, kuid ema on 74-aastane ning tal on dementsus ja diabeet.

Tasheenil on keskkooli lõputunnistus ja Imranil on arvutitehnika kraad. Mõlemad soovivad leida oma oskustele ja potentsiaalile vastava töö, kuid nad vajavad abi kohaliku keele õppimisel ja CVde koostamisel.

2. etapp. Sooteadlike meetmete ja reageeringute tuvastamine

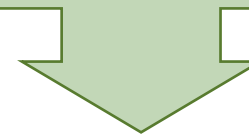
Mis ESF+ ja ERFi rahastatavad meetmed ESF+ ja/või ERFi töö- ja eraelu tasakaalustamise sekkumiste hulgas muudaksid Tasheeni ja Imrani olukorda, toetades neid tasustatud töö leidmisel, juurdepääsu saamisel lapsehoiuteenustele, kohalikele hooldusteenustele Tasheeni ema jaoks ning ohutu ja turvalise eluaseme leidmisel?

Mis andmed on olemas sisseändajate ja muude puudulikes tingimustes elada võivate rühmade oskuste, sissetulekute taseme ja leibkonnatüüpide kohta? Mis konsultatsioone ja kaasamisemeid võiks korraldada, et paremini mõista nende rühmade vajadusi ja püüdlusi?

3. etapp. Meetmete võtmine

- 1. poliitikaeesmärk on ERFi põhiprioriteet, mis toetab sekkumismeetmeid oskuste arendamiseks ning aruka spetsialiseerumise, tööstusliku ülemineku, ettevõtluse, VKE-de ettevõtlusinkubaatorite ja *spin-off*ide edendamiseks.
- See on seotud ESF+ järgmiste eesmärkide meetmetega:
- toetada sotsiaalmajandust, sotsiaalseid ettevõtteid ning eluasemetaristut sisseändajate ja põgenike jaoks;
- muu sotsiaalne taristu, mis toetab ühiskonna sotsiaalset kaasatust;
- tervishoiutaristu;
- tööturule parema juurdepääsu meetmed;
- kolmanda taseme hariduse toetamine (v.a taristu);
- täiskasvanuhariduse toetamine (v.a taristu);
- võrdsete võimaluste ja ühiskonnaelus aktiivse osalemise edendamise meetmed;
- ebasoodsas olukorras olevate inimeste lõimimise ja tööturule naasmise võimalused;
- tõrjutud rühmade parema juurdepääsu meetmed;
- pikaajalise hoolduse kättesaadavamaks muutmise meetmed (v.a taristu) ning
- sotsiaalkaitstesüsteemide nüüdisajastamise meetmed, sh sotsiaalkaitsele juurdepääsu edendamine.

On mitmeid sekkumisi, mis toetaksid Tasheeni ja Imrani ning nende lähisugulasi, et nad saaksid juurdepääsu koolitus- ja tööturuvõimalustele ning täita eluaseme, lõimimise ja sotsiaalkaitse vajadused, ning mis aitaksid neil panustada kohalikusse majandusse. Täpsed ja põhjalikud kohalikud andmed, mis on eristatud soo, vanuse, puude, rassi ja etnilise kuuluvuse järgi, on hädavajalikud, et anda teavet selliste hästi kohandatud lokaliseeritud projektide ja programmide väljatöötamiseks, mis vastavad kõigi keerukatele vajadustele ja võimaldavad neil kasutada oma potentsiaali täielikult.

Lisaallikad

Lisateave:

- Töö- ja eraelu tasakaal Euroopa Liidus
- 2020. aasta järgse ühtekuuluvuspoliitika koostoime ja lihtsustamine: nõukogu võtab vastu järeldused

Töövahend 5. Partnerlus ja mitmetasandiline valitsemine – asjaomaste partnerite, soolise võrdõiguslikkuse ekspertide rolli ja seirekomisjonide koosseisu tuvastamine

Töövahendi tutvustus

Korraldusasutused saavad kasutada seda töövahendit eesmärgiga tagada,

- et ELi fondide programmitöösse ja seireprotsessidesse kaasatakse asjaomased osalised, eriti soolise võrdõiguslikkuse eksperdid, ning
- et kõik ELi fondide programmide kavandamisel ja rakendamisel osalevad organisatsioonid loimivad oma tegevusse sootundliku analüüsi.

ELi fondide partnerid juhendavad programmitööd ja rakendamist, teevad programmi täitmise järelevalet ning kiidavad heaks projekti valikukriteeriumid ja hindamiskavad. Nende roll on tagada ELi fondide protsesside kvaliteet ning vastavus ELi ja liikmesriikide üldeesmärkidele (ühissätete määruse artikkel 6). Asjaomased partnerid peaksid olema esindatud eriti ELi fondide seirekomisjonides (ühissätete määruse artikkel 34). 2020. aasta järgseks perioodiks teeb komisjon ettepaneku „anda suurem roll programmi tulemuslikkuse ja kõigi seda mõjutavate tegurite jälgimisel seirekomisjonidele“ (ühissätete määruse seletuskiri).

Soolise võrdõiguslikkuse seisukohast asjakohaste osaliste, eriti ekspertide kaasamine mitmetasandilisse valitsemisse on tähtis mitmel põhjusel.

- Soolise võrdõiguslikkuse seisukohast asjakohaste osaliste kaasamine [kavandamis](#)etapist kuni [hindamis](#)etapini võimaldab tuvastada selliseid soopõhiseid probleeme ja mõjusid, mida alguses võib-olla ei arvestatud. Sellistel partneritel ja partnerlussuhetel on tähtis roll **riiklike otsuste ja poliitikate täiustamisel**, et lahendada praegused keerukad mitmemõõtmelised probleemid. Eriti oluline on see soolise ebavõrdsuse seisukohast – selle kaotamiseks on vaja põhjalikult mõista sotsiaalsete normide, väärtuste, otstarbekuse ja sotsiaalse käitumise mõju. Riiklikud poliitika- ja programmiotsused võivad sidusrühmi ja toetusesaajaid (nii naisi kui ka mehi) mõjutada erinevalt. Neil võivad olla

vahendite jaotamise suhtes erinevad prioriteedid ja ootused. Soolise mõõtmise arvessevõtmine programmi analüüsimisel ja soolise tasakaalu tagamine sidusrühmade kaasamisel annab laiemat perspektiivi ning naiste ja meeste mitmekesise olukorra parema mõistmise.

- Koostöös ekspertidega saab arendada võrdõiguslikkuse analüüsi suutlikkust, ühtlasi tugevdades programmi rakendamise ja projekti kavandamise soolise mõõtmise mõistmist. Dialoog partneritega on äärmiselt oluline ka programmide ja projektide **võimalike parandus- või lisameetmete tuvastamisel**. Selle saavutamiseks võib konsulteerida soolise võrdõiguslikkuse kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja asjakohaste soolise võrdõiguslikkuse edendamise riigiasutustega.
- Mitmekesine esindatus toetab ka kõigi osaliste **teadlikkuse suurendamist ja suutlikkuse arendamist** soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas. See saavutatakse, luues soolise võrdõiguslikkuse seisukohast asjakohastele partneritele ja poliitikakujundajatele võimalused vahetada kogemusi ja teavet soolõime, võrdõiguslikkuse ja ebavõrdsuse kohta eri poliitikavaldkondades. See soodustab vastastikust õppimist, rikastamist ja paremaid tulemusi tänu sooküsimuste ekspertideadmistega partnerite panusele. Poliitikakujundajate ja selliste sidusrühmade pidev ja sisukas suhtlus tagab suurema läbipaistvuse ja usalduse. See võib omakorda viia suuremate kohustuste võtmiseni soolise võrdõiguslikkuse põhimõtete kohaldamisel.
- Soolise võrdõiguslikkuse seisukohast asjakohased partnerid, näiteks naiste organisatsioonid ja soolise võrdõiguslikkuse eksperdid, **suurendavad vastutust soolise võrdõiguslikkuse kohustuste täitmisel**. Nad tegutsevad n-ö valvuritena, jälgides avaliku poliitika protsesse eesmärgiga tagada, et valitsused täidavad oma soolise võrdõiguslikkuse eesmärkide saavutamise kohustusi ja vastutavad nende kohustuste täitmise eest.

Partnerluse ja mitmetasandilise valitsemise tuvastamise etapid

Ühissätete määrus pakub juhiseid mitmetasandilise valitsemise kohta.

1. Sidusrühmaaruteludesse kaasatavate partnerirühmade tuvastamine

Ühissätete määrus	Soopõhine
a) linnade ja muud avaliku sektori asutused	Linnade ja muudes avaliku sektori asutustes tegutsevad soolise võrdõiguslikkuse edendamise organid on muu hulgas riigiasutused, näiteks soolise võrdõiguslikkuse nõuandekomisjonid, poolautonoomsed kesksed haldusorganid ning piirkonna/provintsi ja kohaliku omavalitsuse tasandi üksused. ⁽⁷⁰⁾ Soolise võrdõiguslikkuse seisukohast asjakohased partnerid võivad olla näiteks teabekeskused või soolise võrdõiguslikkuse edendajad, kes täidavad õiguslikke või haldusülesandeid või kellel on valdkondlik pädevus.
b) majandus- ja sotsiaalpartnerid	Riigiomased majandus- ja sotsiaalpartnerid on muu hulgas soolise võrdõiguslikkuse asutused, mis edendavad soolist võrdõiguslikkust tööturul ja sotsiaalsete dialoogide kaudu töökohtadel. Need on näiteks ametiühingud, valdkonnaasutused ja kohaliku majandusarenduse asutused.
c) pädevad asutused, kes esindavad kodanikuühiskonda, keskkonnavaldkonna partnerid ning sotsiaalse kaasamise, põhiõiguste, puudega inimeste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse edendamise ning diskrimineerimise vastu võitlemise eest vastutavad asutused	Pädevad kodanikuühiskonna organisatsioonid on näiteks naisuuringute keskused, feminismiühingud, koolitus-, akadeemilised ja haridusasutused, naiste ettevõtted, muud sotsiaalsed ettevõtted, erasektori ettevõtted, kohalik ja riiklik meedia ning vabaühendused. Eelkõige on need naisühingud, soolise võrdõiguslikkuse edendamise vabaühendused, puuetega inimeste juhivad kodanikuühiskonna organisatsioonid, mitmesuguse rassilise või etnilise taustaga inimesi esindavaid kodanikuühiskonna organisatsioonid, sealhulgas sisserändajatest naiste ühendused.

2. Esindatus seirekomisjonides

Seirekomisjonid juhivad ELi fondide rakendamist ja tagavad, et see vastaks ühissätete määruse artiklis 39 sätestatud kriteeriumidele: tulemuslikkus, tõhusus, asjakohasus, sidusus ja ELi lisaväärtus. Sooline ebavõrdsus mõjutab kõiki neid kriteeriume, seega nõuab nende kriteeriumide täitmine soolise võrdõiguslikkuse kõrget taset asjakohaste soolise võrdõiguslikkuse partnerite ja ekspertide juhendamisel. Seirekomisjonides esindatusega seoses tuleb arvestada mitut aspekti:

- **soolise võrdõiguslikkuse seisukohast asjakohaste sidusrühmade esindatus:** see tähendab eespool nimetatud soolise võrdõiguslikkuse seisukohast asjakohaste sidusrühmade – eriti soolise võrdõiguslikkuse ekspertide – esindatuse tagamist seirekomisjonides ning
- **nii naiste kui ka meeste esindatus:** äärmiselt oluline on tagada rühma liikmete seas sooline tasakaal (vähemalt 40/60 esindatus). See tähendab ka naiste ja meeste esindatust nende seas, kellele poliitika on suunatud, ning otsustusprotsessides. Naised peavad saama ELi poliitikatest sama palju kasu kui mehed. Samas on nad otsustajate ametikohtadel esindatud oluliselt vähem kui mehed. Kui poliitikameetmete kavandamise ja otsustamise protsessis osalemine on sooliselt tasakaalustamata, mõjutab see tulemusi – sellel on rasked tagajärjed naistele ja meestele. Eri vaatenurgad on poliitikele kasulikud. Parema soolise tasakaaluga esindatus toob kaasa mitmesuguseid kogemusi, mis võivad parandada otsustusprotsesse ja üldisi tulemusi.

⁷⁰ Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut. Soolõime ELi liikmesriikides. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/countries>

Austria: ametnikud saavad teadmisi võrdõiguslikkuse ja seire kohta ELi fondides

Austria partnerluslepingu raames on riik võtnud arvukalt meetmeid soolise võrdõiguslikkuse ekspertide ja partnerite kaasamiseks. Nagu selles teabepakmes juba märgitud, on need näiteks järgmised:

- selliste teemarühmade loomine, kuhu kuuluvad soolise võrdõiguslikkuse eksperdid;
- ühepäevased avatud konverentsid eelarveprojekti kohta üldsuse kommentaaride vahetulemuste teemal;
- soolise võrdõiguslikkuse ametliku riikliku esinduseksperdi kaasamine (liidukantseleist) ja
- programmitöö rühmas naiste ja meeste tasakaalustatud osalemise tagamine.

Euroopa Regionaalarengu Fondiga (ERF) seotud ametnikud said kasu fondi tehnilise abi toel korraldatud koolitustest soolise võrdõiguslikkuse algatuste valdkonnas. ERFi rakenduskava hindamine hõlmab horisontaalsete põhimõtete (sh soolõime meetmed igas prioriteetses suunas) eraldi hindamist. Hindamisse kaasati aktiivselt ka asjakohaseid sidusrühmi, kutsudes nad osalema juhtrühmades ja töötubades. Fondi rakendamises, seires ja tegevuse juhtimises on soolise võrdõiguslikkuse eksperdid ja partnerite esindajad kaasatud seirekomisjoni. Liikmena tagavad nad eri vaatenurkade tasakaalustatud ja mitmekesise esindatuse.

Et taotlejad ja korraldusasutuste töötajad mõistaksid soolist võrdõiguslikkust, rakendatakse kaht meetet, mis on suunatud kummalegi rühmale eraldi. Iga taotleja saab võrdsete võimaluste küsimustiku, mis teadvustab talle olemasolevat soolist ebavõrdsust ja sellest, kuidas seda rahastatud tegevuste raames käsitleda. Samal ajal korraldatakse korraldusasutuste töötajatele soolise võrdõiguslikkuse teabekoolitusi.

ESFi meetmed hõlmavad ka tegevust fondi teadmuspanga suurendamiseks soolise võrdõiguslikkuse küsimustes. Toetatakse vahendusasutusi (Zwischengeschaltete Stellen), samuti kaasatakse toetusesaajad soolise võrdõiguslikkuse süstemaatilisse rakendamisse projekti kõigis etappides. Igas ESFi investeerimisprioriteedis peab vähemalt pool eelarvest olema määratud naistele ja vähemalt pool kõigist kavandatud tegevuses osalejatest peavad olema naised. ESFi seireks loodi kaks eraldi teemarühma: üks seoses soolõimega ja teine soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks. Need kavandamisetaapis moodustatud ja eeldatavasti fondi olemasolu kestel tegutsevad rühmad jälgivad arengut soolise ebavõrdsuse vähendamisel ESFi meetmete abil.

© Martial Red/Shutterstock.com

Lisaallikad

Lisateave:

- [Esindatus soolõimes](#)
- [Arutelud sidusrühmadega ja praktilised lähenemisviisid](#)

🔄 Töövahend 6. Soolise võrdõiguslikkuse edendamise kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete näitajate väljatöötamine ⁽⁷¹⁾

Töövahendi tutvustus

See töövahend aitab teha järgmist.

- Määratleda konkreetsed soolise võrdõiguslikkuse edendamise kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed näitajad, laiendades olemasolevaid ühishäitajaid iga fondi jaoks. See võimaldab liikmesriikidel ja ELil jälgida fondide panust soolise võrdõiguslikkuse edendamisele.
- Kooskõlastada soolise võrdõiguslikkuse edendamise näitajad riiklike võrdõiguslikkusprioriteetidega. See võimaldab liikmesriikidel jälgida fondide panust soolise võrdõiguslikkuse konkreetsetesse riiklikesse prioriteetidesse.

Seda töövahendit saavad kasutada korraldusasutused riigi ja piirkonna tasandil rakenduskavade koostamisel, et edendada naiste ja meeste võrdõiguslikkust kogu nende mitmekesisuses. Konkreetsed soolise võrdõiguslikkuse näitajad on väga olulised sootundlike sisendite pakkumiseks tulemuslikkuse iga-aastase läbivaatamise jaoks, mis on oluline võimalus poliitikadioloogiks programmi rakendamise ja tulemuslikkuse võtmeküsimuste üle. Need näitajad pakuvad asjakohast teavet ka seirekomisjonile ning vahe- ja järelhindamiseks.

Nagu on sätestatud ühissätete määruse artikli 17 lõike 3 punkti d alapunktis ii, peavad igal rakenduskava erieesmärgil olema „väljundnäitajad ja tulemusnäitajad koos asjaomaste vahe-eesmärkide ja sihtväärtustega“. Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) ja Euroopa Sotsiaalfondi (ESF+) käsitlevate erimääruste lisades on sätestatud ühised näitajad. Liikmesriigid võivad näitajaid lisada ka ise. Lisaks soolise võrdõiguslikkuse näitajate väljatöötamise konkreetsele toetamisele on standardmenetlus ka sooliselt eristatud andmete kogumine. Selliste andmete kogumine soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta ning kõigi näitajate eristamine soo ja muude oluliste tunnuste järgi, kui võimalik ja otstarbekas, on äärmiselt tähtis, sest see mõjutab ELi fondide programmitöö kõiki etappe.

Kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete näitajate väljatöötamise etapid

Kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete näitajate väljatöötamise etapid on järgmised:

1. poliitikaeesmärgi, erieesmärkide ja nende soolisele võrdõiguslikkusele avalduva mõju läbivaatamine (vt [töövahend 3](#));
2. seotud väljund- ja tulemusnäitajate läbivaatamine, et leida, kas neid saab eristada soo järgi (ja võib-olla täiendavate asjakohaste tunnuste järgi, nt vanus, rass, etniline päritolu, puue, elukoht, sotsiaal-majanduslik taust jt);
3. tabelites olevate küsimuste käsitlemine, et uurida eri näitajaid soolisest perspektiivist;
4. allpool esitatud soolise võrdõiguslikkuse näitajate näidete läbivaatamine ja
5. soolise võrdõiguslikkuse edendamise konkreetsete väljundite ja tulemustega seotud asjaomaste näitajate tuvastamine, tagades nende kooskõla riiklike prioriteetide ja iga programmi iseärasusega.

Töövahend on struktureeritud järgmiselt:

- järgmisi fonde käsitlevate erimääruste lisades määratletud ühiseid näitajaid sisaldavad tabelid:
 - ERF ja Ühtekuuluvusfond (samad ühishäitajad);
 - ESF+ ja
 - EMKF;
- igas tabelis on soolise võrdõiguslikkuse näitajate määratlemise erijuhised, sealhulgas:
 - küsimused, mida arvestada soolise võrdõiguslikkuse edendamise konkreetsete kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete näitajate määratlemisel ja vastavusse viimisel riiklike prioriteetidega, ning
 - näited soolise võrdõiguslikkuse edendamise näitajate kohta, mis on käsitletud ELi fondide jaoks ühised. *NB! Need näitajad on näited, mida tuleb edasi arendada ning viia vastavusse riiklike prioriteetide ja iga programmi erisusega.*

⁽⁷¹⁾ Töövahendi eesmärk ei ole määruste ettepanekutes sätestatud ühishäitajaid muuta või uuendada. Töövahendis on toodud täiendavad programmipõhised näitajad, mida liikmesriigid võivad kasutada lisaks ühishäitajatele.

ERF ja Ühtekuuluvusfond (samad ühisnäitajad)

Poliitikaeesmärk	Erieesmärgid	Väljundid	Tulemused	Küsimused soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta	Näitajate näited ⁽⁷²⁾
1. poliitikaeesmärk: arukam Euroopa majanduse innovaatilise ja aruka ümberkujundamise kaudu	i) Teaduspotsiaali ja innovatiivsuse suurendamine ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtmine	CCO ⁽⁷³⁾ 01 – innovatsiooniks toetust saavad ettevõtjad CCO 02 – toetust saavares teadusasutustes töötavad teadlased	CCR ⁽⁷⁴⁾ 01 – toote-, protsessi-, turundus- või organisatsiooniinnovatsiooni kasutusele võtavad VKEd	<ul style="list-style-type: none"> Kui palju ettevõtteid on naiste ja kui palju meeste omanduses? Kui palju naisi ja kui palju mehi töötab teadlastena toetust saavates teadusasutustes? Millist toetust antakse naiste ja millist toetust meeste omanduses olevatele ettevõtetele? 	<p>Väljundite tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste omanduses olevad innovatsioonitoetust saavad ettevõtted Naiste ja meeste omanduses olevatele ettevõtetele antav keskmine toetussumma Toetust saavates teadusasutustes töötavad nais- ja meesteadlased <p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste omanduses olevad VKEd, mis võtavad kasutusele toote-, protsessi-, turundus- või organisatsiooniinnovatsiooni
	ii) Digiteerimisest saadud hüvede kasutamine kodanike, ettevõtjate ja valitsuste poolt	CCO 03 – ettevõtted ja avaliku sektori asutused, mis saavad toetust digitaaltoodete, -teenuste ja -rakenduste väljatöötamiseks	CCR 02 – ettevõtete ja avaliku sektori asutuste poolt välja töötatud uute digitaaltoodete, -teenuste ja -rakenduste uued kasutajad	<ul style="list-style-type: none"> Kes on uute digitaaltoodete ja -teenuste kasutajad ja mittekasutajad (naised ja mehed)? Kas naised ja mehed kasutavad neid tooteid ja teenuseid võrdselt? Kui palju neist ettevõtetest on naiste ja kui palju meeste omanduses? 	<p>Väljundite tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste omanduses olevad ettevõtted, mis saavad toetust digitaaltoodete, -teenuste ja -rakenduste väljatöötamiseks Naiste ja meeste omanduses olevatele ettevõtetele antav keskmine toetussumma <p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Uute digitaaltoodete ja -teenuste nais- ja meeskasutajad Nais- ja meeskasutajate määrade erinevus Nais- ja meeskasutajate rahulolu digitaaltoodete, -teenuste ja -rakendustega

⁽⁷²⁾ Näitajad tuleb esitada arvude ja/või protsentidena, näiteks naistele ja meestele kuuluvad ettevõtted. Eelistatav on keskenduda protsentidele, sest arvud ise näitajateks hästi ei sobi.

⁽⁷³⁾ CCO: keskne ühine väljundnäitaja.

⁽⁷⁴⁾ CCR: keskne ühine tulemusnäitaja.

Poliitikaeesmärk	Erieesmärgid	Väljundid	Tulemused	Küsimused soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta	Näitajate näited ⁽⁷²⁾
1. poliitikaeesmärk: arukam Euroopa majanduse innovaatilise ja aruka ümberkujundamise kaudu	iii) VKEde majanduskasvu ja konkurentsivõime soodustamine	CCO 04 – töökohtade ja majanduskasvu loomiseks toetust saavad VKEd	CCR 03 – toetust saavates VKEdes loodud töökohad	<ul style="list-style-type: none"> Kui paljud toetust saavatest VKEdest on naiste ja kui paljud meeste omanduses? Mis liiki töökohti luuakse? Mis sektorites need töökohad loodi? Kas selles sektoris on ülekaalus naised või mehed või on neid võrdselt? Kuidas toetavad need töökohad naiste ja meeste tööhõivet? 	<p>Väljundite tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste omanduses olevad ettevõtted, mis saavad kasvutoetust Naiste ja meeste omanduses olevatele ettevõtetele antav keskmine toetussumma <p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Loodud töökohtade liik Naistele ja meestele loodud töökohtade arv/osakaal Naiste/meeste ülekaaluga sektorites naistele ja meestele loodud töökohtade arv/osakaal
	iv) Aruka spetsialiseerumise, tööstusliku ülemineku ja ettevõtluse oskuse arendamine	CCO 05 – oskuste arendamiseks investeerivad VKEd	CCR 04 – VKEde töötajad, kes läbivad koolituse oskuste arendamiseks	<ul style="list-style-type: none"> Kui paljud toetust saavatest VKEdest on naiste ja kui paljud meeste omanduses? Mis liiki oskusi edendatakse? Mis sektorites on need oskused vajalikud? Kuidas toetavad need naiste ja meeste oskuste arendamist? Kas nendes sektorites on ülekaalus naised või mehed või on neid ühepalju? 	<p>Väljundite tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste omanduses olevad VKEd, mis investeerivad oskuste arendamisse Naiste ja meeste omanduses olevatele ettevõtetele antav keskmine toetussumma Keskmine koolituskulu koolitatud nais- ja mees-töötajate kohta <p>Tulemuste tasand</p> <p>Naiste ja meeste arv/osakaal VKEde töötajate hulgas, kes on oskuste arendamise koolitusest kasu saanud</p> <p>Oskuste arendamise koolituse liigid, mida kasutasid naised ja mida mehed</p>
2. poliitikaeesmärk: keskkonnahoidlikum, vähese CO ₂ -heitega Euroopa puhtale energeetikale õiglase ülemineku, roheliste ja siniste investeeringute, ringmajanduse, kliimamuutustega kohaneamise ning riskiennetuse ja -juhtimise kaudu	i) Energiatõhususe meetmete edendamine	CCO 06 – investeeritud energiatohususe parandamise meetmetesse	CCR 05 – suurema energiatohususega toetusesaajad	<ul style="list-style-type: none"> Kuidas mõjutavad energiatohususe parandamise meetmed naisi ja mehi kogu nende mitmekesisuses? Kas see mõju võib olla erinev? Kas seda mõju võivad mõjutada muud sotsiaal-demograafilised tegurid, näiteks vanus, sotsiaal-majanduslik seisund ja haridus? Kas nii naised kui ka mehed osalevad kõigil võimalikel aruteludel, mida võidakse pidada? 	<p>Väljundite tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Energiatõhususe parandamise meetmetesse tehtavate investeeringute liik <p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Nais- ja meesetoetusesaajad, kelle energiaklass on paranenud

4. osa. Kuidas saab sooteadlikku eelarvestamist rakendada ELI fondides? Praktilised töövahendid ja liikmesriikide näited

Poliitikaeesmärk	Erieesmärgid	Väljundid	Tulemused	Küsimused soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta	Näitajate näited ⁽⁷²⁾
2. poliitikaeesmärk: keskkonnanahoidlikum, vähese CO ₂ -heitega Euroopa puhtale energeetikale õiglase ülemineku, roheliste ja siniste investeringute, ringmajanduse, kliimamuutustega kohanemise ning riskiennetuse ja -juhtimise kaudu	ii) Taastuvenergia edendamine	CCO 07 – täiendav võimsus taastuvenergia tootmiseks	CCR 06 – toodetud täiendava taastuvenergia kogus	<ul style="list-style-type: none"> Kes saavad kasu täiendavast taastuvenergia tootmise võimsusest? Kas saadav kasu on naiste ja meeste jaoks erinev? Kas seda kasu mõjutavad nende muud tunnused? Kas nii naised kui ka mehed osalevad kõigil võimalikel aruteludel, mida võidakse pidada? 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Toodetava taastuvenergia täiendavast mahust kasu saavad naised ja mehed
	iii) Arukate energiasüsteemide, nutivõrkude ja aruka energiasalvestuse väljatöötamine kohalikul tasandil	CCO 08 – nutivõrkude jaoks välja töötatud digitaalsed juhtimissüsteemid	CCR 07 – nutivõrkudega ühendatud uued kasutajad	<ul style="list-style-type: none"> Kes on nutivõrkude digitaalsete haldussüsteemide kasutajad? Kas nais- ja meeskasutajate arv on sama? Kas nii naised kui ka mehed osalevad kõigil võimalikel aruteludel, mida võidakse pidada? 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Nutivõrkudega ühendatud uued nais- ja meeskasutajad
	iv) Kliimamuutustega kohanemise, riskide ennetamise ja katastroofitaluvuse edendamine	CCO 09 – katastroofide seire, nendest teavitamise ja neile reageerimise uued või täiustatud süsteemid	CCR 08 – täiendav elanikkond, kes saab kasu kaitsemeetmetest ülejutuste, metsatulekahjude ja muude kliimaga seotud loodusõnnetuste vastu	<ul style="list-style-type: none"> Kes saavad kasu katastroofide seire, nendest teavitamise ja neile reageerimise uutest või täiustatud süsteemidest? Kas naised ja mehed saavad sellest kasu ühepalju? Kas reageerimissüsteemides arvestatakse tavapärase mudelite erinevusi? (Mehed tööl ja kutsealal, naised kodumajapidamises, rohkem mehi omavad/kasutavad/juhivad autot, naised tegelevad hooldustööga ja peavad katastroofi ajal hoolitsema ka oma ülalpeetavate eest ...) 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Täiendav arv naisi ja mehi, kes saavad kasu üleujutuste, metsatulekahjude ja muude kliimaga seotud loodusõnnetuste vastastest kaitsemeetmetest
	v) Jätkusuutliku veemajanduse edendamine	CCO 10 – reoveekäitluse uus või uuendatud võimsus	CCR 09 – vähemalt bioloogilise reoveekäitluse seadmetega ühendatud täiendav elanikkond	<ul style="list-style-type: none"> Kes saavad kasu reoveekäitluse uuest või uuendatud võimsusest? Kas naised ja mehed saavad sellest kasu ühepalju? Kas nii naised kui ka mehed osalevad kõigil võimalikel aruteludel, mida võidakse pidada? 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Täiendav arv naisi ja mehi, kes on ühendatud vähemalt bioloogilise reoveekäitluse seadmetega
	vi) Ringmajandusele ülemineku soodustamine	CCO 11 – jäätmete ringlussevõtu uus või täiustatud suutlikkus	CCR 10 – täiendavad ringlusse võetud jäätmed	<ul style="list-style-type: none"> Kes saavad kasu jäätmete ringlussevõtu uuest või täiustatud suutlikkusest? Kas naised ja mehed saavad sellest kasu ühepalju? Kas ringmajandusele ülemineku soodustamisel on arvestatud naiste ja meeste käitumise ja rollidega? Kas nii naised kui ka mehed osalevad kõigil võimalikel aruteludel, mida võidakse pidada? 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste poolt täiendavad ringlusse võetud jäätmed Ülemineku soodustamise sooteadlikud viisid, nt kui palju pööratakse tähelepanu naiste ja meeste vajadustele ja eelistustele Olemasoleva jäätmete ringlussevõtu soopõhine hinnang Nais- ja meeskasutajate rahulolu meetmetega
	vii) Elurikkuse, linnakeskkonnas rohelise taristu suurendamine ja saaste vähendamine	CCO 12 – linnapiirkondade rohelise taristu pindala	CCR 11 – õhukvaliteedi parandamiseks võetud meetmetest kasu saav elanikkond	<ul style="list-style-type: none"> Kes kasutavad linnapiirkondade rohelise taristu piirkondi ja saavad sellest kasu? Kas naised ja mehed kasutavad seda taristut ühtmoodi? Kas naised ja mehed saavad võrdset kasu? Kes nendes piirkondades elavad? 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Naised ja mehed elanikkonnas, kes saavad kasu õhukvaliteedi parandamise meetmetest Naiste ja meeste rahulolu nende meetmetega

Poliitikaeesmärk	Erieesmärgid	Väljundid	Tulemused	Küsimused soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta	Näitajate näited ⁽⁷⁵⁾
3. poliitikaeesmärk: paremini ühendatud Euroopa liikuvuse ja piirkondlike IKT-ühenduste tõhustamise kaudu	i) Digitaalse ühenduvuse suurendamine	CCO 13 – väga suure läbilaskevõimega lairibavõrguga kaetud täiendavad majapidamised ja ettevõtted	CCR 12 – täiendavad majapidamised ja ettevõtted, kes on tellinud lairibaühenduse väga suure läbilaskevõimega võrku	<ul style="list-style-type: none"> Mis täiendavaid majapidamisi katavad väga suure läbilaskevõimega lairibavõrgud (nt naiste või meeste juhitud majapidamised, üksikvanemaga majapidamised jne)? Kes nendes majapidamistes elavad? Kes on väga suure läbilaskevõimega lairibavõrguga kaetud ettevõtete omanikud? Mis andmed on olemas juurdepääsu ja selle taskukohasuse kohta? Kuidas see mõjutab erinevalt naisi ja mehi? 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Täiendavad naiste ja meeste juhitud majapidamised, kellel on lairibaühenduse väga suure läbilaskevõimega võrgu tellimus Nais- ja meesomanikele kuuluvad ettevõtted, mis on kaetud väga suure läbilaskevõimega lairibavõrguga
	ii) Säästva, kliimamuutustele vastupanuvõimelise, intelligentse, turvalise ja mitmeliigilise üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) arendamine ⁽⁷⁵⁾	CCO 14 – TEN-T teedevõrk: uued või uuendatud teed	CCR 13 – paranenud maanteetaristust tulenev ajasääst	<ul style="list-style-type: none"> Kes saavad kasu uutest või uuendatud teedest? Kas naised ja mehed kasutavad neid teid sarnaselt? Kas nad saavad võrdset kasu? Kes säästavad aega tänu paremale maanteetaristule? Kas naised või mehed või mõlemad? Miks? Kas maanteede lähedal elavate naiste ja meeste ohutus- ja tervisekaalutlused on erinevad? 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste ajasääst tänu paremale maanteetaristule
	iii) Säästva, kliimamuutustele vastupanuvõimelise, intelligentse ja mitmeliigilise riigi, piirkondliku ja kohaliku tasandi liikuvuse arendamine, sealhulgas TEN-T võrgule juurdepääsu ja piiriülese liikuvuse parandamine	CCO 15 – TEN-T raudteedevõrk: uued või uuendatud raudteed	CCR 14 – parandatud raudteetranspordi abil teenindatud reisijate arv aastas	<ul style="list-style-type: none"> Kes saavad kasu uutest või uuendatud raudteest? Kas naised ja mehed kasutavad raudteetransporti sarnaselt? Kas nad saavad võrdset kasu? Kes säästavad aega tänu paremale raudteetranspordile? Kas naised või mehed või mõlemad? Miks? 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Paremat raudteetransporti kasutavate nais- ja meesreisijate arv aastas Nais- ja meesreisijate keskmine ajasääst
	iv) Säästva mitmeliigilise linnalise liikumiskeskonna soodustamine	CCO 16 – trammi- ja metrooliinide pikendamine ja uuendamine	CCR 15 – uute ja uuendatud trammi- ja metrooliinide kasutajate arv aastas	<ul style="list-style-type: none"> Kes saavad trammi- ja metrooliinide pikendamisest ja uuendamisest kasu? Kas naised ja mehed kasutavad neid liine sarnaselt? Kas nad saavad võrdset kasu? Kes säästavad aega tänu uutele ja uuendatud trammi- ja metrooliinidele? Kas naised või mehed või mõlemad? Miks? Kas liinide pikendamisel ja uuendamisel arvestatakse naiste ja meeste erinevaid vajadusi (nt on oluline pakkuda liinipikendusi tööstusparkide ja muude töökohtade juurde, samuti lisapeatusi ja ühendusi koolide, haiglate, kaupluste ja muude teenuste juures) 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Uusi ja uuendatud trammi- ja metrooliine kasutavate nais- ja meesreisijate arv aastas

⁽⁷⁵⁾ Üleeuroopaline transpordivõrk.

4. osa. Kuidas saab sooteadlikku eelarvestamist rakendada ELi fondides? Praktilised töövahendid ja liikmesriikide näited

Poliitikaeesmärk	Erieesmärgid	Väljundid	Tulemused	Küsimused soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta	Näitajate näited ⁽⁷²⁾
4. poliitikaeesmärk: sotsiaalsem Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise kaudu	i) Tööturgude tulemuslikkuse ja kvaliteetsetele töökohtadele juurdepääsu suurendamine sotsiaalse innovatsiooni ja taristu kaudu	CCO 17 – tööhõiveteenuste ulatuslikumaid vahendeid kasutavate töötute arv aastas	CCR 16 – igal aastal tööhõiveteenuste ulatuslikumaid vahendeid kasutavate töötajate arv	<ul style="list-style-type: none"> Mis on naiste ja meeste töötuse määr? Kuidas on tööhõiveteenuste vahendid korraldatud nii naiste kui ka meeste vajaduste täitmiseks kogu nende mitmekesisuses? Kas nende teenuste arendamisel kasutatakse sooteadlikke osaluspõhimõtteid? 	<p>Väljundite tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Tööhõiveteenuste ulatuslikumaid vahendeid kasutavate töötute naiste ja meeste arv aastas Sootundlikud tööhõiveteenuste ulatuslikumad vahendid <p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Igal aastal tööhõiveteenuste ulatuslikumaid vahendeid kasutavate nais- ja meestöötajate arv
	ii) Juurdepääsu parandamine kaasavatele ja kvaliteetsetele teenustele hariduse, koolituse ja elukestva õppe valdkonnas taristu väljatöötamise kaudu	CCO 18 – lastehoiu- või haridusasutuste uus või uuendatud taristu	CCR 17 – lastehoiu- või haridusasutuste uue või uuendatud taristu kasutajate arv aastas	<ul style="list-style-type: none"> Kes kasutavad lapsehoiu ja saavad sellest kasu? Kas naised ja mehed kasutavad lastehoiuasutuste taristut ühepalju? Kas nad saavad võrdset kasu? Kas lastehoiu- või haridusasutuste taristu mõjutab naiste ja meeste tööalast konkurentsivõimet? Kas tüdrukutel ja poistel on võrdne juurdepääs lastehoiu- või haridusasutuste uuele või uuendatud taristule? 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Lastehoiu- või haridusasutuste uut või uuendatud taristut kasutavate tüdrukute ja poiste arv aastas Nende majapidamiste arv/osakaal (majapidamiste liikide kaupa, nt naiste või meeste juhitud, üksikvanemaga majapidamised jne), kelle lapsehoiukoormus on uue või uuendatud taristu tõttu vähenenud Lastehoiuasutuste keskmine lahtiolekuaeg
	iii) Tõrjutud kogukonnade, rändajate ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade sotsiaal-majandusliku lõimimise suurendamine integreeritud meetmete, sealhulgas eluasete võimaldamise ja sotsiaalteenuste kaudu	CCO 19 – loodud või uuendatud vastuvõtutaristu täiendav suutlikkus	CCR 18 – uute ja uuendatud vastuvõtu- ja majutusvõimaluste kasutajate arv aastas	<ul style="list-style-type: none"> Kes kasutavad vastuvõtutaristu täiendavat suutlikkust ja saavad sellest kasu? Kas naised ja mehed kasutavad seda taristut ühepalju? Kas nad saavad võrdset kasu? Kas on olemas sootundlikke hinnangud nendes rühmadesse kuuluvate naiste ja meeste vajaduste kohta? Kes elavad tõrjutud kogukondades? Kes on rändajad ja ebasoodsas olukorras olevad rühmad? Kas nendes rühmades on omakorda rühmad, nt naised või mehed, kes on rohkem või vähem lõimitud? 	<p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Uusi ja uuendatud vastuvõtu- ja majutusvõimalusi kasutavate naiste ja meeste arv aastas Teenuste keskmine maksumus nais- ja meeskasutajate jaoks Nais- ja meeskasutajate rahulolu teenustega
	iv) Võrdse juurdepääsu tagamine tervishoiuteenustele, sealhulgas esmatasandi tervishoiuteenustele taristu arendamise kaudu	CCO 20 – uus või uuendatud tervishoiutaristu	CCR 19 – parematele tervishoiuteenustele juurdepääsu omavate inimeste arv	<ul style="list-style-type: none"> Kas on olemas sootundlikke hinnangud naiste ja meeste vajaduste kohta seoses olemasoleva taristuga? Kes kasutavad uut või uuendatud tervishoiutaristut ja saavad sellest kasu? Kas naised ja mehed saavad võrdset kasu? Kuidas arvestatakse seoses uue või uuendatud tervishoiutaristuga naiste ja meeste erinevaid tervishoiuvajadusi kogu eluea jooksul? 	<p>Väljundite tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Uue või uuendatud tervishoiutaristu liik Uus või uuendatud tervishoiutaristu, mis täidab võrdselt nais- ja meeskasutajate vajadusi Lastealade olemasolu ooteruumides <p>Tulemuste tasand</p> <ul style="list-style-type: none"> Parematele tervishoiuteenustele juurdepääsuga naiste ja meeste arv

Euroopa Sotsiaalfond+

Näitajad	Küsimused soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta	Näitajate näited
<p>1) Inimestele suunatud tegevusega seotud ühised väljundnäitajad</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1a) Ühised väljundnäitajad osalejate kohta <p>Ühised väljundnäitajad osalejate kohta on ⁽⁷⁶⁾:</p> <ul style="list-style-type: none"> • töötud, sealhulgas pikaajalised töötud*; • pikaajalised töötud*; • tööturul eemalejäänud isikud*; • töötavad isikud, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad*; • nooremad kui 30-aastased*; • vanemad kui 54-aastased*; • põhihariduse või sellest madalama haridusega (ISCED ⁽⁷⁷⁾ 0–2) isikud*; • keskharidusega (ISCED 3) või keskhariduse järgse teise taseme haridusega (ISCED 4) isikud*; • kolmanda taseme haridusega (ISCED 5–8) isikud*. <p>Osalejate koguarv tuleb arvutada automaatselt kutseseisundiga seotud väljundnäitajate järgi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mis on naiste ja meeste kutseseisundi peamised põhjused? • Naiste ja meeste kutseseisund erineb kõigis liikmesriikides. Miks see on nii asjaomases liikmesriigis? • Mis on tööturul esineva ebavõrdsuse konkreetsete algpõhjused? • Kui suur on naiste ja meeste protsent sihtsektorites ja -rühmades? 	<ul style="list-style-type: none"> • Keskmised kulutused naistele või meestele suunatud meetmetele • Naiste tööhõveliigid võrreldes meestega • Nende näitajate eristamine lastega/lasteta naiste ja meeste alusel • Nende näitajate eristamine üksikvanemast naiste ja meeste alusel • Nais- ja meesosalejate rahulolu • Soolise võrdõiguslikkuse otsestele meetmetele tehtud kulutuste osakaal
<p>1b) Muud ühised väljundnäitajad (kui nende näitajate jaoks ei koguta andmeid andmeregistritest, võib nende näitajate väärtused määrata kindlaks toetusesaajate andmetest lähtuva hinnangu põhjal):</p> <ul style="list-style-type: none"> • puudega isikud**; • kolmanda riigi kodanikud*; • teise riigi taustaga isikud*; • vähemused (sealhulgas marginaliseerunud kogukonnad, näiteks romad)**; • kodutud või eluasemeturult tõrjutud isikud*; • maapiirkondade inimesed*. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kas nendes rühmades on erinevusi naiste ja meeste vahel? Miks? • Kuidas saab neid erinevusi vähendada? 	<ul style="list-style-type: none"> • Lastega nais- ja meesosalejad • Üksikvanematest nais- ja meesosalejad • Keskmise kulutus nais- ja meesosaleja kohta • Nais- ja meesosalejate rahulolu • Soolise võrdõiguslikkuse otsestele meetmetele tehtud kulutuste osakaal

⁽⁷⁶⁾ Täpniga (*) tähistatud näitajate kohaselt esitatud andmed on isikuandmed määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punkti 1 tähenduses. Kahe täpniga (**) tähistatud näitajate kohaselt esitatud andmed kuuluvad andmete erikategooriasse vastavalt määruse (EL) 2016/679 artiklile 9.

⁽⁷⁷⁾ ISCED – rahvusvaheline ühtne hariduse liigitus (International Standard Classification of Education).

4. osa. Kuidas saab sooteadlikku eelarvestamist rakendada ELI fondides? Praktilised töövahendid ja liikmesriikide näited

Näitajad	Küsimused soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta	Näitajate näited
<p>2) Ühised väljundnäitajad üksuste kohta on:</p> <ul style="list-style-type: none"> toetatavate riigi, piirkonna või kohaliku tasandi haldusasutuste või avalike teenuste arv; toetatavate mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate, sh ühistute ja sotsiaalsete ettevõtete arv. 	<ul style="list-style-type: none"> Kas on erinevusi toetustes, mida saavad naiste ja meeste omanduses olevad mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (sh ühistud ja sotsiaalsed ettevõtted)? Miks? Kas soovime soodustada teistsugust olukorda? 	<ul style="list-style-type: none"> Toetuse liik, mida saavad naiste ja meeste omanduses olevad mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (sh ühistud ja sotsiaalsed ettevõtted) Keskmine kulutus naiste ja meeste omanduses olevatele ettevõtetele Naissoost ja meessoost toetusesaajate rahulolu Soolise võrdõiguslikkuse otsestele meetmetele tehtud kulutuste osakaal
<p>3) Ühised koheste tulemuste näitajad osalejate kohta on:</p> <ul style="list-style-type: none"> pärast programmist lahkumist tööd otsima asunud osalejad*; pärast programmist lahkumist haridust või koolitust saama asunud osalejad*; pärast programmist lahkumist kutsekvalifikatsiooni omandama asunud osalejad*; pärast programmist lahkumist tööle läinud, sh füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsema asunud osalejad*. 	<ul style="list-style-type: none"> Kas nendes rühmades on erinevus naiste ja meeste vahel? Miks? Kas soovime soodustada teistsugust olukorda? 	<ul style="list-style-type: none"> Naiste otsitavate töökohtade liigid võrreldes meestega Naiste ja meeste kutsekvalifikatsiooni liigid pärast programmist lahkumist Naiste ja meeste tööhõive liigid ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine
<p>4) Ühised pikaajaliste tulemuste näitajad osalejate kohta on:</p> <ul style="list-style-type: none"> kuue kuu jooksul pärast programmist lahkumist tööle läinud, sh füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsema asunud osalejad*; osalejad, kelle olukord tööturul on kuue kuu jooksul pärast programmist lahkumist paranenud*. <p>Miinimumnõue on, et need andmed tuleks koguda iga erieesmärgi representatiivsest osalejate valimist. Valimi sisemine kehtivus tuleks tagada selliselt, et andmeid saaks üldistada erieesmärgi tasandil.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kas nendes rühmades on erinevus naiste ja meeste vahel? Miks? 	<ul style="list-style-type: none"> Naiste tööhõveliigid võrreldes meestega Naiste ja meeste keskmine tötötasu Naiste ja meeste töö kvaliteedi näitajad Nais- ja meestoetusesaajate arvamus oma olukorra kohta tööturul (kas see on parem kui enne või mitte)

ESF+ määruses (1. lisa lk 1) sätestatakse: „Üldised näitajad: üldine toetus eelarve jagatud täitmise alla kuuluva ESF+ haru raames. Kõik isikuandmed jaotatakse sooliselt (naised, mehed, määratlemata sooga⁽⁷⁸⁾). Kui teatavad tulemused ei ole võimalikud, ei tule nende kohta andmeid koguda ega esitada.“

⁽⁷⁸⁾ Isik, kes ei määratle ennast naise või mehena.

Ühisnäitajad: Euroopa Sotsiaalfond+-i toetus materiaalse puuduse vastu võitlemiseks

Näitajad	Küsimused soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta	Näitajate näited
<p>1) Väljundnäitajad</p> <p>a) Jagatud toidu ja kauba rahaline koguväärtus:</p> <p>i) toiduabi koguväärtus:</p> <p>a) laste toiduabi rahaline koguväärtus;</p> <p>b) kodutute toiduabi rahaline koguväärtus;</p> <p>c) muude sihtrühmade toiduabi rahaline koguväärtus;</p> <p>ii) jagatud kauba koguväärtus:</p> <p>a) lastele jagatud kauba rahaline koguväärtus;</p> <p>b) kodututele jagatud kauba rahaline koguväärtus;</p> <p>c) muudele sihtrühmadele jagatud kauba rahaline koguväärtus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kas nendes erirühmades on naiste/tüdrukute ja meeste/poisteni jõudva toidu rahalise koguväärtuse erinevusi? Kas on olemas naiste ja meeste eri rühmade olukorra ja nende erivajaduste hinnang? Kas pakutavad kaubad vastavad naiste ja meeste erinevatele eelistustele ja vajadustele? Kas arvestatakse naiste reproduktiivtervisega seotud erivajadusi? 	<ul style="list-style-type: none"> Naiste reproduktiivtervise vajaduste täitmiseks pakutavate toodete (nt tampoonid) rahaline koguväärtus Keskmine rahaline väärtus / kulutused naistele ja meestele jagatud toidu ja kauba arvestuses Nais- ja meeste toetusaja rahulolu jagatud toidu ja kaubaga
<p>b) Jagatud toiduabi üldkogus (tonnides), sellest:</p> <p>a) sellise toidu osakaal, mille puhul programm tasus ainult transpordi, jagamise ja ladustamise eest (%);</p> <p>b) ESF+-st kaasrahastatud toiduainete osakaal abisaajatele jagatud toidu üldkogusest (%).</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kuidas arvestatakse naiste ja meeste erinevaid vajadusi? Kuidas on naised ja mehed kaasatud jagamissüsteemi? Kes on toidu tarnijad? Kas tarnijate hulgas on võrdselt naiste omanduses olevaid ettevõtteid ja naispõllumajandustootjaid? 	<ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste omanduses olevad ettevõtted tarnijate hulgas Naiste ja meeste omanduses olevate tarnijate tarnitava toidu osakaal

4. osa. Kuidas saab sooteadlikku eelarvestamist rakendada ELi fondides? Praktilised töövahendid ja liikmesriikide näited

Näitajad	Küsimused soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta	Näitajate näited
<p>3) Ühised tulemusnäitajad</p> <p>Toiduabi lõppsaajate arv, sealhulgas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alla 18aastaste laste arv; • 18–29aastaste noorte arv; • üle 54aastaste isikute arv; • puudega lõppsaajate arv; • kolmanda riigi kodanike arv; • teise riigi taustaga isikute ja vähemustesse (sh marginaliseerunud kogukonnad, näiteks romad) kuuluvate isikute arv; • kodututest isikutest või eluasemeturult tõrjutud isikutest lõppsaajate arv. <p>Materiaalse toetuse lõppsaajate arv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alla 18aastaste laste arv; • 18–29aastaste noorte arv; • üle 54aastaste isikute arv; • puudega lõppsaajate arv; • kolmanda riigi kodanike arv; • teise riigi taustaga isikute ja vähemustesse (sh marginaliseerunud kogukonnad, näiteks romad) kuuluvate isikute arv; • kodututest isikutest või eluasemeturult tõrjutud isikutest lõppsaajate arv. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kas naistele ja meestele jagatud toiduabis on erinevusi? • Kas arvestatakse naiste ja meeste erinevaid vitamiini- ja toiduainevajadusi kogu elu jooksul? • Kas arvestatakse naiste ja meeste toidueelistusi? • Kas arvestatakse võimalike erinevusi nais- ja meesabisajaateni jõudmisel? • Kas on olemas sihtrühmadesse kuuluvate naiste ja meeste erinevate vajaduste ja eelistuste hinnangud? • Kas naistele ja meestele jagatavas materiaalses toetuses on erinevusi? • Kas arvestatakse naiste ja meeste erinevaid materiaalse toetuse vajadusi kogu elu jooksul? • Kas arvestatakse, kuidas materiaalne toetus võib tekitada naistele ja meestele eluohtlikke olukordi või mitte? 	<ul style="list-style-type: none"> • Naissoost ja meessoost toetusesaajate rahulolu • Naiste ja meeste omanduses olevad ettevõtted tarnijate hulgas

Euroopa Sotsiaalfond+-i terviseharu näitajad ⁽⁷⁹⁾

Näitajad	Küsimused soolise võrdõiglikkuse näitajate kohta	Näitajate näited
<p>Tervisevaldkonnas tehtud lõimitud töö ning programmi tulemuste kasutamine riikide tervisepoliitikas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Euroopa tugivõrgustike toetatavate patsientide arv. • Tervisetehnoloogia kohta tehtud kliiniliste ühishindamiste arv. • Ülekantud parimate tavade arv. • Programmi tulemuste riikide tervisepoliitikas kasutamise määra küsimustiku põhjal, milles uuritakse olukorda enne ja pärast. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kas on erinevusi nais- ja meespatsientide toetamises Euroopa tugikeskuste võrgustike kaudu? • Kas eristatud näitajad osutavad kvantitatiivsetele erinevustele? Kui Euroopa tugivõrgustike toetatavate naiste ja meeste arvud on erinevad, kuidas seda selgitada? • Kas tervisetehnika kliinilistele ühishindamistele pääseb rohkem naisi kui mehi? • Kas kantakse üle parimaid tavasid, sealhulgas seoses naiste ja meeste terviseolukorra kirjeldustega ning nende erinevate tervisevajadustega elu jooksul? • Kas riiklikus tervishoiupoliitikas kasutatakse rohkem tulemusi naiste või meeste kohta? Miks kasutatakse teisi tulemusi harvem? 	<ul style="list-style-type: none"> • Kättesaadav sootundlik hinnang tervisetehnika kohta • Küsimustiku tulemused on naiste ja meeste järgi eristatud • Terviseprobleemide liigid, mida käsitleb toetatav tehnika, sealhulgas naiste ja meeste erinevad vajadused ja terviseprobleemid • Tervisetehnika ja tervisepoliitika arendamisse lõimitud soopõhised tulemused

⁽⁷⁹⁾ ESF+ terviseharu on otseselt hallatav. Seetõttu ei kohaldata selle suhtes samu eeskirju, mida kohaldatakse ühiselt hallatavale ESF+ põhiharule.

Euroopa Merendus- ja Kalandusfond

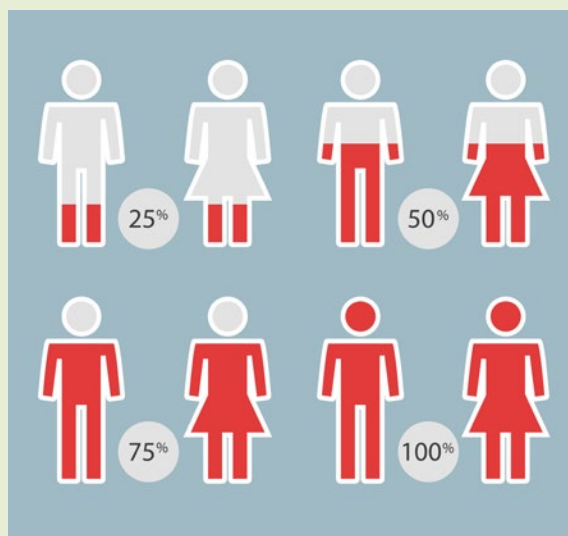
Ühisnäitajad

Prioriteet	Näitaja	Küsimused soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta	Näitajate näited
Säästva kalapüügi ja mere bioloogiliste ressursside kaitsmise edendamine	Lossimiste mahu muutus seoses kalavarude hindamisega lähtuvalt jätkusuutlikust saagikusest		
	Liidu kalalaevastiku kasumlikkuse muutus	<ul style="list-style-type: none"> Kuidas erineb kalalaevastiku omamine naiste ja meeste poolt ning selle kasumlikkus? Kuidas erineb naiste ja meeste tööhõive? 	<ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste omanduses olevad ettevõtted ja nende kasumlikkus Naised ja mehed, kes töötavad kalalaevastikus ja seotud ettevõtetes
	Natura 2000 alade ja merestrateegia raamdirektiivi kohaste muude, kaitse-, hooldus- ja taastusmeetmetega hõlmatud merekaitsealade pindala (ha)		
Liidu toiduga kindlustatuse parandamine konkurentsivõimelise ja säästva vesiviljeluse ja turgu kaudu	Asukoha ja püügi registreerimise elektroonilise seadmega varustatud kalalaevade osakaal	<ul style="list-style-type: none"> Kes saavad nendest meetmetest kasu? 	<ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste omanduses olevad laevad
	Liidu vesiviljelustootmise väärtuse ja mahu muutus	<ul style="list-style-type: none"> Mis on naiste ja meeste tööhõive tase sektoris? Mis on nende töötingimused? Kas need erinevad? Kui jah, siis miks? 	<ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste tööhõive näitajad
Säästva sinise majanduse kasvu võimaldamine ja jõukate rannikukogukondade soodustamine	Lossimiste väärtuse ja mahu muutus		
	Mereäärsete NUTS 3 (ühine statistiliste territoriaalüksuste liigitus) piirkondade SKP muutus		
Säästva sinise majanduse töökohtade arvu (väljendatuna täistööaja ekvivalendina) muutus			
	Säästva sinise majanduse töökohtade arvu (väljendatuna täistööaja ekvivalendina) muutus	<ul style="list-style-type: none"> Mis töökohti luuakse säästvas sinises majanduses? Kas neid töökohti edendatakse nii naistele kui ka meestele? Kas säästvas sinises majanduses osalevate eri rühmade kohta on olemas sootundlike hinnangud? Kes saavad kasu säästva sinise majanduse kasvust? Kas naised ja mehed saavad võrdset kasu? 	<ul style="list-style-type: none"> Säästva sinise majanduse töökohtade arvu (väljendatuna täistööaja ekvivalendina) muutus naiste ja meeste arvestuses Kättesaadav sootundlik hinnang
Rahvusvahelise ookeanide majandamise tugevdamine ning ohutute, turvaliste, puhaste ja säästvalt majandatud merede ja ookeanide tagamine	Rannikuvalveülesannete täitmisel Euroopa koostöö edendavate ühisoperatsioonide arv	<ul style="list-style-type: none"> Mis ühisoperatsioone korraldatakse, et edendada Euroopa koostööga seotud ülesannete täitmist? Kas nendes operatsioonides osalevad nii naised kui ka mehed? Miks / miks mitte? 	<ul style="list-style-type: none"> Naiste ja meeste tööhõive rannikuvalves? Juhtimisstruktuurides osalevate naiste arv/osakaal

Prantsusmaa: soolõime toetamine, määratledes asjakohased näitajad rakenduskavades

Prantsusmaal on soolise võrdõiguslikkuse horisontaalne põhimõte vastu võetud kahepoolse lähenemisviisi kaudu ESFi riiklikus majanduskasvu ja kaasatuse rakenduskavas. Sooliselt eristatud näitajate kasutamine kõigis Prantsuse ERFi ja ESFi rakenduskavades toetab soolõimet programmi kogu rakendamise kestel. Need näitajad mõõdavad naiste ja meeste osalust, pakkudes sooliselt eristatud teavet väljundite ja tulemuste kohta.

Sooliselt eristatud andmeid kasutavate analüüside tulemusena, milles arvestatakse naiste ja meeste erinevat olukorda ja erinevaid vajadusi riigis, rakendatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks sihipäraseid meetmeid. Need on näiteks ESFi rakenduskava meetmed naiste tööhõive, koolituse, hariduse ja ettevõtluse edendamiseks. Prantsuse ESFi on sooliselt eristatud väljund- ja tulemusnäitajad kõigi kolme prioriteedi jaoks: tööhõive, töökarjäär ja vaesus. Sooline võrdõiguslikkus on projektide valiku peamine põhimõte.

Prantsuse ESFi rakenduskava tulemusnäitajad ⁽⁸⁰⁾ on muu hulgas järgmised:

- töötavate naiste ja meeste, sh füüsilisest isikust ettevõtjate arv pärast programmis osalemist;
- tööhõives osalevate üle 55-aastaste naiste ja meeste, sh füüsilisest isikust ettevõtjate arv pärast programmis osalemist ning
- pärast programmis osalemist koolitusel või õpingutes osalenud nais- ja meesosalejate arv.

Väljundnäitajad on muu hulgas järgmised:

- töötute nais- ja meesosalejate arv;
- üle 55-aastaste nais- ja meesosalejate arv;
- majanduslikult mitteaktiivsete nais- ja meesosalejate arv;
- alla 25-aastaste nais- ja meesosalejate arv;
- alla 25-aastaste naisosalejate arv ning
- emapuhkusel viibivate või tööturule naasvate naisosalejate arv.

Lisaallikad

Soolise võrdõiguslikkuse kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete näitajate lisateave:

- [EIGE vahendid soolise võrdõiguslikkuse näitajate kohta](#)
- [Soo põhise statistika andmebaas](#)

⁽⁸⁰⁾ Nagu eespool märgitud, peaksid naiste ja meeste arvu näitajad ideaaljuhul hõlmama ka naiste ja meeste protsenti, et anda võimalikult ebavõrdsusest parem ülevaade.

Töövahend 7. Projektide sootundlike valikukriteeriumide määratlemine

Korraldusasutused ja seirekomisjonid võivad seda töövahendit kasutada sootundlike projektide väljatöötamise toetamiseks ja soolise võrdõiguslikkuse kriteeriumide kehtestamiseks projektide valimisel. Selline korraldusasutuste pakutav toetus on äärmiselt oluline tagamaks, et sooline võrdõiguslikkus lõimitakse horisontaalse põhimõttena ELi fondide kõigisse tegevustesse.

Ühissätete määruse artiklis 67 on sätestatud: „Tegevuste valimiseks koostab korraldusasutus kriteeriumid ja menetlused, mis on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad, millega tagatakse sooline võrdsus ja milles võetakse arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, kestliku arengu põhimõtet.“

Sootundlike projektide väljatöötamise ja valiku toetamise etapid

Projekti arendus- ja valikuprotsessi alguses on ülimalt oluline toetada potentsiaalseid taotlejaid. Piisava toetuse tagamiseks võiksid korraldusasutused ja seirekomisjonid

- selgitada igas konkursikutses ja muudes vahendite kasutamist käsitlevates teadetes, et sooline võrdõiguslikkus on horisontaalne põhimõte, mida tuleb austada ja konkretiseerida;
- selgitada arusaadavalt, et soolise võrdõiguslikkuse kaalutlused on projekti kõigi valikukriteeriumide osa;
- lisada kõigile projektikonkursi kutsetele täpse teabe soolise võrdõiguslikkuse nõuete kohta ning
- lähtuda projektikonkursside ettevalmistamisel järgmisest kontroll-loetelust.

Kontroll-loetelu, millest lähtutakse projektikonkursside ettevalmistamisel

1. etapp. Kas konkursikutses selgub, et soolise võrdõiguslikkuse horisontaalne põhimõte peab olema projekti analüüsi osa?

Korraldusasutused ja seirekomisjonid võiksid esitada järgmised küsimused.

- Kas konkursikutses selgitatakse arusaadavalt,

et projekti hinnatakse selle alusel, kas ettepanekus on olemas võrdõiguslikkuse analüüs (naiste ja meeste olukorra ja vajaduste erinevuste analüüs)?

- Kas konkursikutses nõutakse konkreetselt kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete andmete lisamist sooga seotud suundumuste või mudelite kirjeldamiseks?
- Kas konkursikutses osutatakse, et ettepanekus tuleks viidata fondipõhistele, riiklikele või piirkondlikele soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidele?

2. etapp. Kas konkursikutses selgitatakse, et soolise võrdõiguslikkuse horisontaalne põhimõte peab olema projekti eesmärkide ja näitajate osa?

- Kas konkursikutses selgitatakse, et ettepanekut hinnatakse vastavalt sellele, kas projekti eesmärgid
 - saavutatakse nii naiste kui ka meeste jaoks;
 - hõlmavad naiste ja meeste eesmärkide konkreetset eristamist ja/või
 - hõlmavad (kui asjakohane) konkreetseid soolise võrdõiguslikkuse eesmärgi ja sihti (eesmärgi, mis tuleb soolise võrdõiguslikkuse suurendamiseks saavutada nii naiste kui ka meeste jaoks)?
- Kas konkursikutses palutakse eristada kõik isikutega seotud näitajad soo alusel, et jälgida, kas projekt hõlmab nii naisi kui ka mehi?
- Kas konkursikutses palutakse määrata konkreetsete soolised näitajad, et soodustada soolise võrdõiguslikkuse eesmärkide saavutamise seiret, kui asjakohane?

3. etapp. Kas konkursikutses osutatakse, et soolise võrdõiguslikkuse horisontaalne põhimõte peaks olema lõimitud projekti vahendite kasutamise kavasse?

- Kas konkursikutses selgitatakse, et ettepanekutes tuleb märkida, kuidas kasutatakse vahendeid soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks?
- Kas konkursikutses selgub, et ettepanekutes tuleks selgitada, kuidas projekt suurendab sihtrühmadesse kuuluvate naiste ja meeste

võrdset juurdepääsu vahenditele, teenustele ja investeringutele?

4. etapp. Kas konkursikutses märgitakse, et projekti töörühmal peaks olema soolise võrdõiguslikkuse pädevus?

- Kas konkursikutses osutatakse, mis roll on projektide valimisel soolise võrdõiguslikkuse sisepädevusel või soolise võrdõiguslikkuse eksperditeadmiste jaoks eelarve eraldamisel?
- Kas konkursikutsest selgub, kas ja kui palju on soolise võrdõiguslikkuse pädevust vaja koolituse ja hindamise hankemenetlustes?

5. etapp. Kas konkursikutses selgitatakse, et sooline võrdõiguslikkus peab olema projekti seire ja hindamise osa?

- Kas konkursikutses palutakse kirjeldada, kuidas projektiga jälgitakse ja hinnatakse soolise võrdõiguslikkuse eesmärke/tulemusi/mõju ja kuidas võetakse parandusmeetmeid?
- Kas konkursikutses selgitatakse, et igas ettepanekus tuleb märkida, kuidas hinnatakse soolise võrdõiguslikkuse eesmärke ja tulemusi?

Projekti valikukriteeriumide kontroll-loetelu

Projektiettepanekute hindamisel võiksid korraldus- ja seirekomisjonid välja töötada valikukriteeriumid, mis põhinevad järgmistel küsimustel, ja kohaldada neid.

1. etapp. Analüüs

- Kas ettepanekus on olemas sekkumisvaldkonna võrdõiguslikkuse analüüs (naiste ja meeste olukorra ja vajaduste erinevuste analüüs – nende mitmekesisuses – ja asjakohaste ebavõrdsuste tuvastamine)?
- Kas soolisi erinevusi ja mudeleid kirjeldatakse sooliselt eristatud kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete andmetega?
- Kas analüüsis viidatakse fondipõhiste eesmärkidele ja/või riiklikele ja/või piirkondlikele soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidele?

2. etapp. Eesmärgid ja näitajad

- Kas projektis on konkreetsed soolise võrdõiguslikkuse eesmärgid ja sihid (eesmärgid, mis tuleb soolise võrdõiguslikkuse suurendamiseks saavutada nii naiste kui ka meeste jaoks)?
- Kas ettepanekus selgitatakse, kuidas projektiga kavatakse aidata saavutada soolise võrdõiguslikkuse üldeesmärke?
- Kas ettepanekus on märgitud, kas ja kuidas saavutatakse projekti eesmärgid nii naiste kui ka meeste jaoks nende mitmekesisuses?
- Kas soolise võrdõiguslikkuse eesmärkide seire lihtsustamiseks on kehtestatud konkreetsed soolised näitajad?
- Kas isikute üldnäitajad on eristatud soo alusel, et jälgida, kas projekt hõlmab nii naisi kui ka mehi?

Lähtuda tuleb ELi poliitikaeesmärkidest, kasutades [töövahendit 1](#) ja tabelit 3.

Tabel 3. Sooline võrdõiguslikkus ELi poliitikaeesmärkides

Poliitikaeesmärgid	Soolise võrdõiguslikkuse aspektid
Naiste ja meeste võrdne majanduslik sõltumatus Võrdne tasu võrdse väärtusega töö eest	<ul style="list-style-type: none"> Soolise palgalõhe vähendamine Tööhõive suurendamine (ja killustatuse vähendamine) Panustamine naiste haridusse Töö- ja eraelu tasakaalu parandamine, erinäitajad on näiteks järgmised: <ul style="list-style-type: none"> meeste poolt hooldusega seotud tegevusele kulutatava aja suurem osakaal naiste ja meeste, sealhulgas rändajatest naiste suurem tööhõive ametlikus hooldusmajanduses naiste juurdepääsu suurendamine tasustatud tööle ja tasustatud tööaja pikenemine Soostereotüüpide kaotamine Soolise segregatsiooni vähendamine tööturul Paindliku töökorralduse ja perega seotud puhkuse toetamine Naiste ettevõtluse suurendamine Lapsehoiuteenuste kättesaadavuse suurendamine ja kvaliteedi parandamine Sotsiaalse kaasamise toetamine Teiste ülalpeetavate jaoks hooldusvõimaluste kättesaadavuse suurendamine ja kvaliteedi parandamine Võitlus naiste tõrjutuse ja vaesuse vastu Lapsevanemate ja hooldajate kaitse toetamine
Võrdõiguslikkus otsustamisel	<ul style="list-style-type: none"> Naiste osaluse suurendamine otsuste tegemisega seotud ametikohtadel ja otsustusprotsessides
Väärikus, isikupuutumatus ja soolise vägivalla lõpetamine	<ul style="list-style-type: none"> Soolise vägivalla ennetamise ja selle eest kaitsmise toetamine Meeste ja poiste rolli toetamine naistevastase vägivalla kaotamisel

Projekti eesmärgid hõlmavad ka laiemat vaatenurka, mis on peale bioloogilise või sotsiaalse soo seotud ka muude tunnustega. Näiteks on oluline, et eesmärgid hõlmaksid naiste ja meeste laias kategoorias täiendavat liigendust, arvestades täiendavaid sotsiaal-demograafilisi tegureid, näiteks vanust, sotsiaal-majanduslikku tausta, vaesust, rassi, etnilist päritolu, elukohta (maal/linnas), puuet, seksuaalset sättumust (lesbid, geid, biseksuaalid, transseksuaalid jt), usku jne. Lisaks tuleb kõikides eelisvaldkondades ideaaljuhul kaalutleda lähene misviisi, mis pöörab tähelepanu kokkupuutetahedele (isikute kokkupuutuvad tunnused ja nende suhestumine soolise ebavõrdsuse mõjutamisel).

3. etapp. Tegevused ja rakendamine

- Kas projekti soolise võrdõiguslikkuse eesmärki de saavutamiseks on kavandatud konkreetsed tegevused?

- Kas projekti kavandatud võrdõiguslikkuse analüüs ja soolise võrdõiguslikkuse eesmärki de eritlemine on seotud? Kas projektis selgitatakse, kuidas arvestatakse seda seost projekti tegevuste arendamisel (mille eesmärk on olemasoleva ebavõrdsuse vähendamine) ning nende eeldatavates tulemustes ja väljundites?

4. etapp. Soolise võrdõiguslikkuse pädevus

- Kas projektil on juurdepääs asutusesisesele soolise võrdõiguslikkuse pädevusele? Kui ei, siis kas kasutatakse väliseid eksperditeadmisi? Kas projektil on eelarve selliste väliste eksperditeadmiste jaoks?
- Kas soolise võrdõiguslikkuse pädevus on koolitus- ja hindamishangete nõue?

5. etapp. Seire ja hindamine

- Kas ettepanekus selgitatakse, kuidas projektis jälgitakse ja hinnatakse soolise võrdõiguslikkuse eesmärke/tulemusi/mõju?
- Kas ettepanekus määratletakse projekti raames võetavad parandusmeetmed, kui soolise võrdõiguslikkuse eesmärke/tulemusi/mõju ei saavutata?

- Kas ettepanekus sätestatakse, kuidas projektis hinnatakse soolise võrdõiguslikkuse eesmärke/tulemusi/mõju?

Korraldusasutused ja seirekomisjonid peavad kõige lõpuks küsima, **kas projektiettepanek vastab neile valikukriteeriumidele**. Kui ei, võiksid nad küsida lisateavet ja anda lõpliku hinnangu.

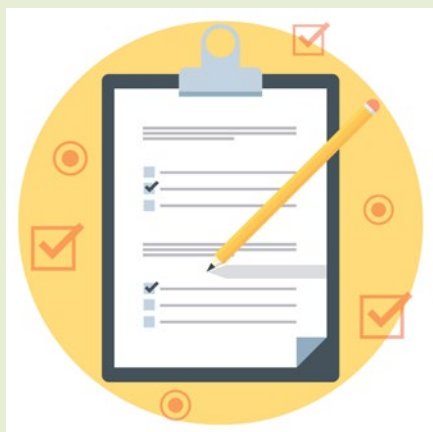
Belgia: nõue arvestada projekti hindamisel enne selle valimist võimalikku mõju naistele ja meestele

Belgias tuleb kõigis rakenduskavades arvestada naiste ja meeste tegelikku olukorda. Igas etapis tuleb kaalutleda, kuidas programm võib mõjutada (positiivselt ja/või negatiivselt) naiste ja meeste erinevat olukorda ja erinevaid vajadusi. Seetõttu analüüsitakse ja hinnatakse iga projektiettepanekut, arvestades selle võimalikku mõju naistele ja meestele ning kuidas see võib mõjutada soolist võrdõiguslikkust.

Rakenduskava tasandil, projekti tasandil ja projektikonkursside ajal kohaldatakse valdkonna-ülest analüüsi. See tähendab, et arvestatakse naiste ja meeste tegelikku olukorda ja nende üldisi tunnuseid, näiteks vanust, sotsiaal-majanduslikku seisundit, puuet, rassi, etnilist päritolu ja usku, ning muid asjakohaseid sotsiaal-demograafilisi andmeid. Naiste ja meeste tööturuolukorra andmete kogumisel ja analüüsimisel arvestatakse nende juurdepääsu haridusele ning võimalusi töötada eri ettevõtetes ja sektorites. Kui võimalik, tehakse analüüsimisel andmete ristkontrolle teiste sotsiaal-majanduslike mõõtmega: näiteks võivad noorte naiste olukord ja vajadused olla teistsugused kui eakatel naistel.

Kõigis projektikonkurssides tuleb selgitada, kuidas projekt aitab edendada soolist võrdõiguslikkust, mis on projektide valimisel peamine kaalutlus. Taotlejate abistamiseks projektide kavandamisel korraldatakse teabetunde. Nendel käsitletakse naiste ja meeste võrdõiguslikkuse teavet, võrdõiguslikkuse õigusakte ja poliitika ning soolõime meetodeid ja vahendeid. Teadlikkust suurendav toetav meede on ka veebipõhine soolise võrdõiguslikkuse koolitusplatvorm. Samuti on avaldatud praktiline juhend sooliste aspektide hindamiseks ja projektidesse lõimimiseks. See juhend aitab taotlejatel arvestada projekti kavandamisel naiste ja meeste tegelikku olukorda. See on kasulik ka seirekomisjonidele, et jälgida projekti panust soolise võrdõiguslikkuse edendamisse. Iga projekti hinnatakse kehtestatud kriteeriumide alusel, mis on seotud soolise võrdõiguslikkusega. Kogu programmitöö perioodi vältel kasutatakse sooliselt eristatud näitajaid, et mõõta võimalikku liikumist soolise võrdõiguslikkuse saavutamise poole.

Soome: projektide valikukriteeriumid

© howcolour/Shutterstock.com

Soomes on rahastamisperioodiks 2014–2020 koostatud projektitaotlejatele uued küsimused soolise võrdõiguslikkuse kohta. Projektitaotlejad peavad vastama järgmistele küsimustele.

	Jah	Ei	Selgitage (tuleb täita)
Projektis hinnati tegevuskeskkonda soolisest aspektist lähtudes.			
Sooline aspekt oli projektis süvalaiendatud.			
Projekti peamine eesmärk on edendada soolist võrdõiguslikkust.			

Neid küsimusi kasutatakse rahastamisotsuste tegemisel hindamiskriteeriumidena.

Täiendav töövahend 7.a: sooteadlikud kokkulepped (lepingud või toetuslepingud) projektide rakendajatega

Pärast projektide valikuprotsessi, mille raames juhendatakse selgelt sõnastatud kriteeriumidest, mis arvestavad soolist võrdõiguslikkust, on oluline määratleda põhiohused projektide rakendajatele. Need tuleb esitada projektikokkulepetes või lepingutes.

Projektide rahastamise projektikokkulepete ja lepingute kontroll-loetelu

Lepingute projektikokkulepete koostamisel võiksid korraldusasutused küsida järgmisi küsimusi.

- Kas kokkuleppes selgitatakse, et projekti rakendamisel on kohustuslik järgida soolise võrdõiguslikkuse horisontaalset põhimõtet?
- Kas kokkuleppes on eritletud meetmed, mida võtta soolise võrdõiguslikkuse nõude täitmiseks?
- Kas selles märgitakse selge sõnaga, et projekti rakendamisel on kohustus arvestada naiste ja meeste erinevat olukorda ja erinevaid vajadusi?
- Kas kokkuleppes märgitakse selge sõnaga, et projektis on kohustuslik kasutada vahendeid soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks?
- Kas kokkuleppes on seatud konkreetset eesmärgid ja tulemused, mis tuleb soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas saavutada? Näide:
 - Kas eesmärkide ja tulemuste kohta märgitakse selgelt, et need tuleb saavutada nii naiste kui ka meeste jaoks?
- Kas kokkuleppes eritletud menetlustes mainitakse konkreetseid soolisi eeldusi, näiteks järgmistes:
 - viited soolisele võrdõiguslikkusele aruanetes, eelkõige sooliselt eristatud statistika toetusesaajate kohta;
 - rahaliste vahendite ja tulemuste jaotuse ja kasutamise ülevaade aruanetes ning
 - sootundlikud teabevahetusmeetodid?
- Kui nõutakse kinnitavat avaldust, siis kas selles nõutakse soolise mõõtmise arvestamist? Teisipidi, kas projekti vahendite saajad peavad kinnitama, et nad mõistavad, et vahendite kasutamisel tuleb arvestada soolist võrdõiguslikkust kui horisontaalset põhimõtet?
- Kas eraldatud projektivahendite või toetuste kokkuleppes märgitakse, et soolist võrdõiguslikkust tuleb vahendite kasutamisel arvestada kui vajalikku eeltingimust?

€ Töövahend 8. Soolise võrdõiguslikkuse rahaliste vahendite jaotuse jälgimine ELi fondides

Töövahend avaldatakse hiljem.

Töövahend 9. Soolõime projektide ülesehituses

Töövahendi tutvustus

See töövahend selgitab, kuidas rakendada partnerluslepingutes ja rakenduskavades sätestatud soolise võrdõiguslikkuse eesmärgi ja näitajaid projekti tasandil. Riigi ja piirkonna tasandi korraldusasutused peaksid seda kasutama projektide kavandamise, rakendamise ja seire etapis. Korraldusasutused võivad seda kasutada ka kohalikele osalistele ja projektide rakendajatele suuniste ja toe pakkumiseks.

See töövahend toetab ühissätete määruse (COM(2018) 375 final) artiklis 67 sätestatud

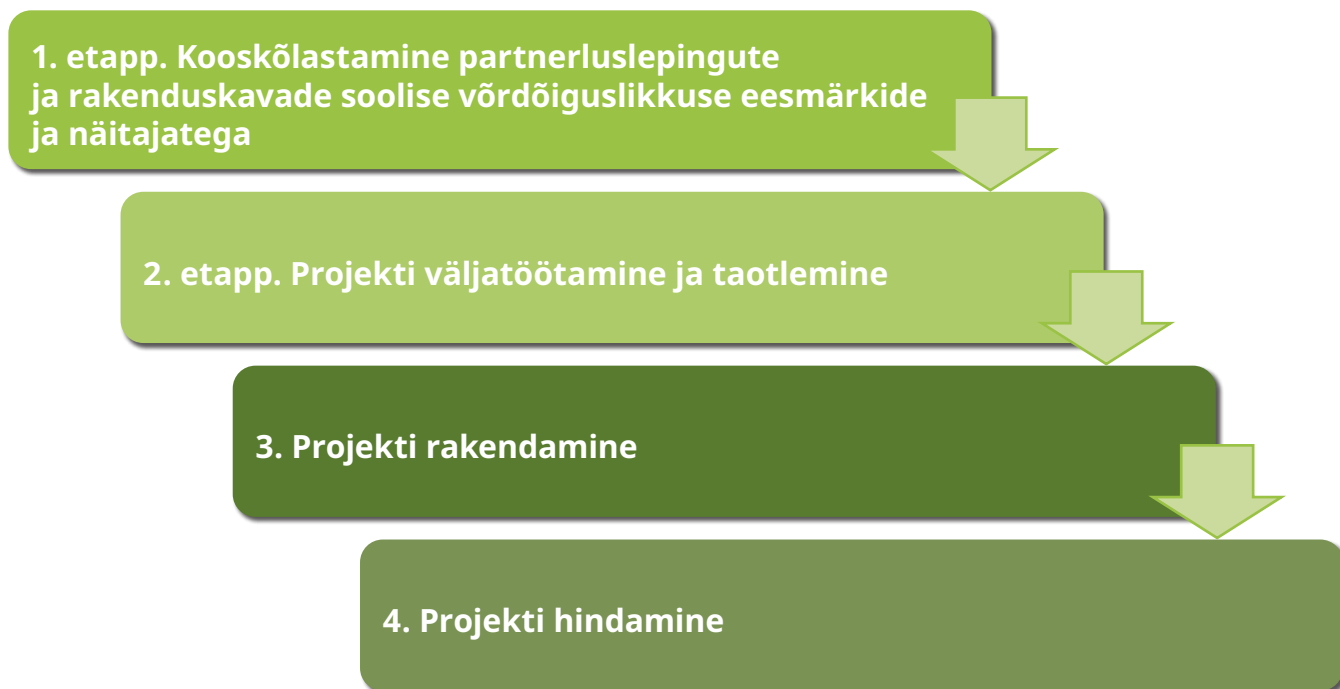
sootundlike kriteeriumide ja menetluste rakendamist projektide valikul:

Tegevuste valimiseks koostab korraldusasutus kriteeriumid ja menetlused, mis on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad, millega tagatakse sooline võrdsus ja milles võetakse arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, kestliku arengu põhimõtet ning liidu keskkonnapoliitikat kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 11 ja artikli 191 lõikega 1, ning kohaldab neid.

Eeskirjade lisateave: vt [töövahend 1](#).

Soolõime etapid projektide väljatöötamisel

Töövahend jaguneb neljaks etapiks.

1. etapp. Koostööstamine partnerluslepingute ja rakenduskavade soolise võrdõiguslikkuse eesmärkide ja näitajatega

Oluline on tagada, et iga fondi projektitaotlustes märgitaks, kuidas projekt käsitleb sekkumisvaldkonnas olemasolevat soolist ebavõrdsust või täidab naiste ja meeste konkreetseid vajadusi. Korraldusasutused saavad projektitaotlejaid toetada järgmiselt:

- pakkudes teavet partnerluslepingus ja rakenduskavades määratletud soolise võrdõiguslikkuse eesmärkide ja näitajate kohta;
- pakkudes muud soolist kontekstipõhist teavet, mis on projektikonkurssidega seoses asjakohane;
- andes teavet, kuidas taotlusesse lõimida soolised aspektid ja kuidas neid hinnatakse, ning
- tagades, et taotlejatel on vajalik teave ja suutlikkus analüüsida sekkumisvaldkonna võrdõiguslikkust.

1a. etapp. Võrdõiguslikkuse analüüsimine

Võrdõiguslikkuse analüüsi ⁽⁸¹⁾ eesmärk on tuvastada sooline ebavõrdsus ning naiste ja meeste erinevused kogu nende mitmekesisuses, samuti tuvastada ebavõrdsuse põhjused. Võrdõiguslikkuse analüüsimiseks tuleb teha järgmist.

1. Teabe ja eristatud andmete kogumine sihtrühma kohta

See tähendab sihtrühma asjakohaselt kajastavat statistikat, mis on eristatud naiste ja meeste kaupa. Selles peaksid olema andmed oluliste tunnuste kohta, näiteks vanus, rass, etniline päritolu, elukoht, haridustase, tööhõive eri sektorites, ettevõtlikkus eri sektorites, palgatase, ajakasutus ja/või muud asjakohased andmed.

- Andmete kogumisel ja esitamisel tuleb need eristada esmase üldliigitusena soo alusel, näiteks noorte või eakate kohta andmete kogumisel ja analüüsimisel tuleb need sihtrühmad jaotada soo alusel.
- Lisaks konkreetsete tunnuste kvantitatiivsetele andmetele tuleb võrdõiguslikkuse analüüsis arvestada ka inimeste igapäeva elu kogemuste kvalitatiivseid andmeid. See hõlmab kaalutlemist, kuidas naised ja mehed kasutavad teenusi erinevalt ja mis vahendid tuleks nende erinevustega tegelemiseks eraldada. Näiteks kasutavad eri inimesed (eakad naised, eakad mehed, noored naised, noored mehed, tüdrukud ja poisid, lapsevanemad ja hooldajad, tööle sõitjad jt) avalikku ruumi erinevalt. Avaliku ruumi kasutus oleneb näiteks soost, vanusest ja elukohast, kuid samuti muudest teguritest, näiteks sissetuleku tasemest, töö- ja lapsehoiu korraldusest ja kellaajast. Võrdõiguslikkuse analüüsis tuleb laialt vaadelda inimeste igapäeva elu kõiki andmeid.
- Mitmest allikast pärit andmete kasutamine annab üksikasjalikuma pildi soolistest erinevustest, inimeste vajadustest ja tegelikust olukorrast. Kasutage võimalikult palju allikaid – näiteks kohalikke, piirkondlikke ja riiklikke uuringuid või konsultatsioone, statistikaametite andmeid, teadusuuringuid, poliitikaaruandeid – ja kombineerige/trianguleerige nendest allikatest pärit andmeid.
- Kui eristatud andmed selliste põhitunnuste kohta nagu sugu, rass, etniline päritolu, vanus,

puuded jne puuduvad, tuleb seda pidada lünkaks. Paremate andmete vajadust tuleb rõhutada projekti eesmärkides ja aruannetes.

2. Olemasoleva soolise ebavõrdsuse ja selle algpõhjuste tuvastamine

Kui Teil on olemas sihtrühmast selge ülevaate saamiseks vajalikud eristatud andmed, kasutage järgmisi võtmeküsimusi, et mõista paremini naiste ja meeste põhierinevusi ning analüüsida erinevuste põhjusti.

- Kuidas erineb naiste ja meeste osalemine tööturul? Mis kutsealadel on ülekaalus naised ja kus mehed?
- Kuidas erineb naiste ja meeste sissetulek? Kas on olulisi erinevusi, kui palju naisi ja kui palju mehi töötab osalise tööajaga? Kas mitme osalise tööajaga töökohaga naised on rohkem kui mehi?
- Mida selgub ajakasutuse või teenuse kasutamise andmetest selle kohta, kuidas naised ja mehed kasutavad oma aega? Mida nendest selgub kohalike teenuste lünkade, kättesaadavuse ja ajastuse kohta?
- Kas laste ja teiste pereliikmete eest hoolitseb rohkem naisi kui mehi? Mis vanuserühmade naised ja mehed teevad rohkem tasustamata hooldustööd? Näide: kas noored naised hooldavad lapsi rohkem kui mehed? Kas eakad mehed hooldavad abikaasat? Mis teenused võivad toetada eri inimesi nendes rollides ja toetada nende heaolu?
- Kuidas võiksid taristu- ja IT-lahendused aidata leevendada hooldusvajaduste koormust, arendada oskusi ja laiendada töövõimalusi?
- Mis on nende küsimuste vastuste mõju sihtrühmale, tööturule või projektile?

3. Pöördumine otse sihtrühmade poole

Arvestage sihtrühmade seisukohti projektiettepanekute koostamisel ja projektide kavandamisel. Konsulteerimisel on kasulik esitada muu hulgas järgmised küsimused.

- Mis on sihtrühma tegelikud elutingimused, ootused ja vajadused?
- Kas need on naistel ja meestel erinevad?
- Kas kavandatav projekt täidab nii meeste kui ka

⁽⁸¹⁾ Võrdõiguslikkuse analüüsimise lisateave: vt [töövahend 3](#). Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut. Võrdõiguslikkuse analüüs. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools/gender-analysis>

naiste vajadusi? Kas selles arvestatakse nende erinevaid huve, rolle ja seisukohti?

- Kuidas saab projekt naiste ja meeste vajaduste täitmisele paremini kaasa aidata?
- Neid küsimusi esitades arvestage naiste ja meeste ebavõrdsust ressurssidele juurdepääsul (töö, raha, võim, tervis, heaolu, turvalisus, teadmised ja haridus, liikuvus, aeg jt) ja põhiõiguste kasutamisel (kodaniku-, sotsiaalsed ja poliitilised õigused) bioloogilise soo alusel või neile omistatud rollide (soorollide) tõttu.

4. Soopõhiste andmete ning töö- ja eraelu tasakaalu andmete kogumine

Kasutage riigi, piirkonna või kohalikke andmeid, ajakasutuse uuringuid või muid andmeallikaid.

5. Järelduste tegemine soomudelite kohta ja nende algpõhjuste määramine

Võite esitada järgmised küsimused.

- Mis on naiste ja meeste **erinevused** projekti sekkumisvaldkonnas? Kas on olemas konkreetseid soomudeleid? Kas naiste ja meeste korral on normid ja eeldused erinevad?
- Mis on nende erinevuste ja/või soomudelite **algpõhjusted**? Mis on need tagajärjed siht-rühmadele, tööturule ja projekti rakendamisel?

1b. etapp. Soopõhiste eesmärkide ja näitajate kehtestamine

Võrdõiguslikkuse analüüsi põhjal saate selge ülevaate naiste ja meeste erinevustest, erinevatest vajadustest ja soomudelitest. Siduge tuvastatud erinevused ja mudelid partnerluslepingu ja rakeduskava eesmärkidega ning riiklike või piirkondlike soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidega. Kuidas mõjutavad need erinevused ja mudelid fondi eesmärkide saavutamise võimalust?

Muutke projekti eesmärgid ja näitajad võrdõiguslikkuse analüüsi tulemuste alusel soopõhiseks. See tagab, et projekti eesmärgid aitavad kaasa soolise võrdõiguslikkuse eesmärkide saavutamisele sekkumisvaldkonnas. Nagu eespool märgitud, tuleb projekti eesmärgid viia kooskõlla riiklike ja

piirkondlike soolise võrdõiguslikkuse eesmärkidega.

- **Projekti soolise võrdõiguslikkuse eesmärgid** tuleb kohandada sekkumisvaldkonnaga ning sõnastada soolise võrdõiguslikkusega seotud tulemuslikkuse, osaluse ja mõju eesmärkidena. Vastata tuleb järgmisele põhiküsimusele: mis panuse projekt saab anda ja peaks andma soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks sekkumisvaldkonnas?
- **Projekti sootundlikud näitajad** ⁽⁸²⁾ võimaldavad mõõta naiste ja meeste suhete muutusi ning nende staatuse, vajaduste või olukorra muutusi projekti või tegevuse kontekstis. Ühiskonnamuutuste ja projektide tulemuslikkuse/tõhususe mõõduna võib sootundlikke näitajaid kirjeldada järgmiselt:
 - tuletatud kvaliteet, mis tuleb saavutada;
 - saavutatava tulemuse kvantiteet;
 - sihtrühm, keda projekt mõjutab või kes saab sellest kasu, ning
 - projekti eesmärkide saavutamise kavandatud ajakava.

2. etapp. Projekti väljatöötamine ja taotlemine

Projektitaotluses ja laiemalt projekti väljatöötamisel tuleb märkida, kuidas projekt käsitleb valdkonnas olemasolevat soolist ebavõrdsust või täidab nais- ja meeste vajadusi. Korraldusasutused võivad taotlejaid toetada, selgitades arusaadavalt, et igas taotluses peaks olema järgmine:

- taotleva organisatsiooni kirjeldus, sealhulgas näiteks:
 - avaldus soolise võrdõiguslikkuse missiooni kohta organisatsiooni identiteedi või kultuuri raames;
 - soolise võrdõiguslikkuse pädevus organisatsioonistruktuuris, näiteks isikud, kes vastutavad soolise võrdõiguslikkuse ja selle väliseksperditeadmiste kättesaadavuse eest;
 - meeste ja naiste olukord ettevõttes, näiteks naised ja mehed eri hierarhiatasanditel ja eri ametikohtadel, nende eri kvalifikatsioon või töökorraldus;
 - soolõime organisatsiooni kvaliteedijuhtimises ja sertifitseerimises;

⁽⁸²⁾ Sooliste näitajate lisateave: vt [töövahend 6](#). Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut. Soolised näitajad. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools/gender-indicators>.

- soolise võrdõiguslikkusega seotud personalipoliitika, näiteks töölevõtmisel, koolitusel ja arendamisel, teadmiste ja pädevuse haldamisel, ning
- projekti tööühma töötajad ja pädevus;
- kui asjakohane, töötajatele pakutava välise toe või suutlikkuse suurendamise kirjeldus, et täita programmi soolise võrdõiguslikkuse nõudeid;
- projekti teemat käsitlev võrdõiguslikkuse analüüs, kasutades sooliselt eristatud andmeid ja selliste uuringute tulemusi, milles analüüsitakse ka soolise ebavõrdsuse põhjusi ja tuvastatakse strateegiad, mida saab projektis kasutada nende ületamiseks;
- projekti sihtrühmade kirjeldus, eristatuna soo ja muude tunnuste alusel;
- konkreetsed soolise võrdõiguslikkuse eesmärgid ja näitajad ning kõigi temaatiliste eesmärkide/ näitajate analüüs soolise võrdõiguslikkuse seisukohast;
- nende meetmete kirjeldus, millega projekt edendab soolist võrdõiguslikkust (nt soolõime ja/või positiivsete meetmete rakendamine);
- vajalike tugistruktuuride ja projekti konteksti selgitamine, näiteks osalejate rahastamine, projekti töötajate soolise võrdõiguslikkuse suutlikkuse suurendamise rahastamine, projekti tegevuste koht, ajakava jne;
- ülevaade, kuidas projekt levitab teavet naiste ja meeste kaasamiseks kogu nende mitmekeesisuses;
- ülevaade projekti seiremeetodist, milles tuleb kasutada sooliselt eristatud ja sooteadliku eelarvestamise andmeid, et hinnata projekti tulemuslikkust eesmärkide saavutamisel ning mõõta edenemist, kasutades kehtestatud soolisi näitajaid;
- ülevaade, kuidas projektis kasutatakse soolise võrdõiguslikkuse lähenemisviisi sise- või välishindamisel ning kuidas projekti raames hinnatakse soolise võrdõiguslikkuse temaatilisi ja struktuurilisi aspekte (nt strateegia, meetodid ja vahendid), ning
- projekti rahaliste vahendite, näiteks soolise võrdõiguslikkuse tegevuste rakendamise ja soolise võrdõiguslikkuse suutlikkuse suurendamise eelarve üksikasjalik tutvustus.

3. etapp. Projekti rakendamine

Projekti rakendamise dokumentides tuleb märkida,

kuidas projekt käsitleb sekkumisvaldkonnas soolist ebavõrdsust või täidab naiste ja meeste erinevaid vajadusi. Korraldusasutused saavad taotlejaid toetada järgmiselt:

- selgitades, et rakendajad peavad tagama, et projekti näitajate ja eesmärkide hindamiseks kogutakse asjakohaseid sooliselt eristatud seireandmeid, ning
- toetades projekti rakendajaid soolase pädevuse arendamisel, st nende arusaamise täiustamisel sellistel teemadel nagu sooline võrdõiguslikkus, soolõime ja ELi soolise võrdõiguslikkuse kahepoolne lähenemisviis ning nende lähenemisviiside praktilise rakendamise viisid.

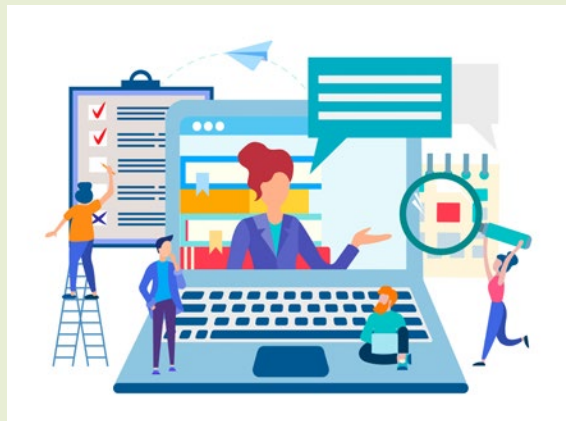
4. etapp. Projekti hindamine

Iga projekti tuleks hinnata projekti jaoks kehtestatud sooliste näitajate alusel, et määrata, kas soolise võrdõiguslikkuse eesmärgid on täidetud. Vastasel korral tuleb projekti raames võtta parandusmeetmeid. Korraldusasutused võivad projekti rakendajaid toetada, soovitudes neil esitada järgmised võtmeküsimused.

- Kas projekt töötati välja võrdõiguslikkuse analüüsi põhjal? Kas töötati välja konkreetsed soolise võrdõiguslikkuse eesmärgid ja soolised näitajad?
- Kas kasutati sooliselt eristatud andmeid?
- Kas projekt saavutas eesmärgid (täielikult või osaliselt)? Kui jah, siis mis olid edutegurid? Kui ei, siis miks? Mis tegurid takistasid projekti eesmärkide saavutamist?
- Kas projekti kavandamisel ja rakendamisel osalesid nii mehed kui ka naised?
- Kas kasutusele olid võetud süsteemid jälgimaks, et projekti väljatöötamisel, rakendamisel ja seires arvestatakse soolist aspekti?
- Kas võtmeisikuid (nt koolitajad, juhendajad, tööandjad ja sotsiaalpartnerid) teavitati soolise aspekti lõimimise tähtsusest?
- Kas projekti rakendamiseks olid kättesaadavad asutusesisesed või -välised soolise võrdõiguslikkuse eksperditeadmised?
- Kas projekti kestel toimus soolise suutlikkuse suurendamine ja teadlikkuse parandamine võrdõiguslikkuse küsimustes?
- Kas oli olemas mehhanism, et hinnata nais- ja meeste toetusajajate rahulolu projekti tulemustega? Kui jah, siis kas oli olulisi erinevusi naiste ja meeste rahulolus nende tulemustega?

Rootsi: ESFi nõukogu soolise võrdõiguslikkuse tugikeskus projekti rakendamiseks

Rootsi Euroopa Sotsiaalfondi nõukogu (ESFi nõukogu) rajas toetusüksuse, mis korraldab koolitust ja õppeseminare projektide taotlejatele ja rakendajatele. Samuti avati projektide rakendamiseks seotud soolise võrdõiguslikkuse küsimuste tugikeskus. See on avatud kõigile ESFist rahastatavatele projektidele ning pakub rakendajatele konkreetset nõu soolise võrdõiguslikkuse süstemaatilise lõimimise, juurdepääsetavuse ja diskrimineerimiskeelu põhimõtete kohta nende projektides. Tugikeskus annab juhiseid soolõime, võrdõiguslikkuse analüüsi ja selle kohta, kuidas tagada, et projekt oleks kasulik nii naistele kui ka meestele ilma ebavõrdsust kinnistamata. Tugiteenuseid taotletakse veebis, mis toetab projektitaotlejate, rakendajate ja tugikeskuse suhtlust. Toetuse õigeaegne kättesaadavus on aidanud rakendada soolise võrdõiguslikkuse meetmeid ESFi rahastatavates projektides.

© AlisaRut/Shutterstock.com

2016. aastal käsitles ESFi nõukogu tugikeskus oma veebiteenuste kaudu 147 taotlust, jõudes 107 projektitaotleja ja rakendajani. Keskus vastas ka 12-le riigiasutuste toetustaotlusele ja 7-le soolõimega seotud teadmiste ja strateegia arendamise taotlusele. ⁽⁸³⁾

ESFi nõukogu temaatiline [tugikeskuse veebileht](#) pakub lisateavet, vastuseid korduvatele küsimustele, meetodeid ja töövahendeid, mis aitavad tagada, et soolist võrdõiguslikkust arvestatakse projekti kõigis etappides kavandamisest rakendamise ja hindamiseni. Veebilehel märgitakse, et soolõime projektitsükli peaks vastama järgmistele kriteeriumidele:

- projekt hõlmab asutusesiseseid soolise võrdõiguslikkuse oskusi või soolise võrdõiguslikkuse välisekspertide tuge;
- projekti probleemianalüüsi on lisatud võrdõiguslikkuse analüüs;
- projekti tegevused on selle analüüsi kohaselt sootundlikud ning
- projekti hindamisel uuritakse, kas soolised eesmärgid saavutati ja kui palju kohaldati rakendusprotsessis soolõimet.

⁽⁸³⁾Rootsi ESFi rakendamise aastaaruanne, 2016, lk 2.

Hispaania: soolise ebavõrdsuse kaotamise konkreetsed ja valdkondadevahelised meetmed – roma naiste võrdõiguslikkust taotlev projekt „Calí Equality for Roma women“

Calí programm, mis saab toetust ESFi 2014.–2020. aasta sotsiaalse kaasamise ja sotsiaalmajanduse rakenduskava raames, käsitleb roma naiste konkreetseid vajadusi, tuginedes usaldusväärsetele teadmistele nende olukorra kohta.

Programmi eesmärk on edendada eriliselt haavatavas olukorras olevate roma naiste isiklikku arengut, et nad saaksid täielikult kasutada oma kodanikuõigusi ning tugevdada töövõimaluste edendamiseks oma suutlikkust ja pädevust.

Programmi eesmärgid on järgmised:

- suurendada roma naiste sotsiaalset kaasatust ja juurdepääsu tööhõivele meetmete kaudu, mis toetavad nende sotsiaalsete, tööalase konkurentsivõime ja isiklike oskuste arendamist ning edendavad soolist võrdõiguslikkust, osalemist ning töö- ja eraelu tasakaalu;
- võidelda diskrimineerimise vastu ja edendada võrdõiguslikkust, pöörates erilist tähelepanu roma naiste mitmekordse diskrimineerimise juhtudele;
- suurendada roma meeste ja naiste soolist võrdõiguslikkust ning toetada selliste kultuuriliste ja sotsiaalsete tõkete kaotamist, mis takistavad roma naiste sotsiaalset ja majanduslikku edasiminekut;
- toetada koduvägivalla all kannatavaid roma naisi ja pakkuda neile seltsi;
- suurendada ühiskonna, poliitikakujundajate, asjaomastes sektorites töötavate inimeste (õpetajate, sotsiaal- või tervishoiutöötajate jt), ettevõtjate ja roma kogukonna teadlikkust romade ja eriti roma naiste negatiivsetest stereotüüpidest;
- mõjuta soolise võrdõiguslikkuse, võrdsete võimaluste ja mittediskrimineerimise poliitikat.

Tulemused, mis muudavad naiste elu

Kolme aastat hiljem näitavad Calí programmi tulemused suurt mõju 1700 osaleva naise elule: 245 naist on leidnud töö ja 122 on asunud uuesti õppima. Lisaks sellele toetab programm 786 soolise võrdõiguslikkuse teadlikkuse suurendamise tegevusega, milles on osalenud 2050 roma meest ja 3360 roma naist (igas vanuses), soolise võrdõiguslikkuse edendamist roma kogukonnas.

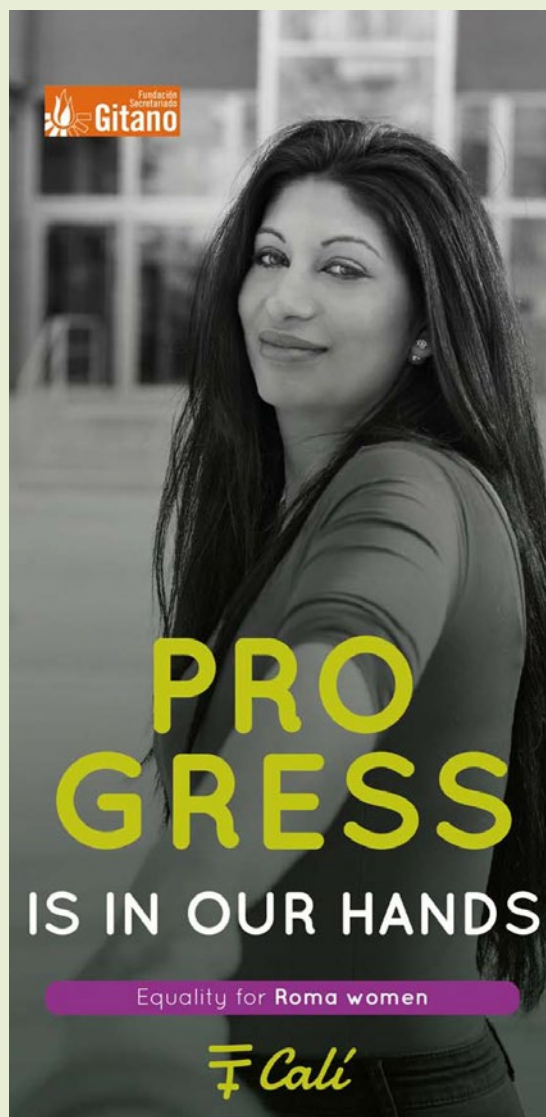

Foto leheküljelt: https://www.gitanos.org/que-hacemos/areas/gender_equality/cali_programme.html

© gitanos.org

Aruandlus, seire ja hindamine

Töövahend 10. Soolise mõõtmise lõimimine seiresse ja hindamisse

Töövahendi tutvustus

Korraldusasutused ja seirekomisjonid saavad seda töövahendit kasutada hindamiskava koostamiseks, sealhulgas vahe- ja järelhindamisel.

Hindamiskavas kirjeldatakse, kuidas programmi hinnatakse, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse eesmärkide ja näitajate seisukohast. Kava hõlmab programmide korrapärasest hindamist – selle eesmärk on parandada rakendamise kvaliteeti ja anda teavet järgmise programmi etapi kavandamiseks – ning 2024. aastal kavandatud vahehindamist ja 2029. aastal kavandatud kõigi programmide järelhindamist. Kõik hinnangud peavad arvestama programmi soolise võrdõiguslikkuse aspekte.

Programmides soolise võrdõiguslikkuse aspekti lõimituse hindamiseks ja nende soolise võrdõiguslikkuse seisukohast asjakohaste tulemuste hindamiseks on eri variante, näiteks järgmisi.

- **1. hindamisvariant:** programmis sooliste aspektide arvestamise eelhinnang (vabatahtlik).
- **2. hindamisvariant:** programmi soolise võrdõiguslikkuse tulemuste järelkontroll, lõimides konkreetseid sooliseid aspekte programmi põhihinnangutesse (vahe- ja järelhindamine), samuti seirekomisjonile esitatavasse korraldusse aruannetes.
- **3. hindamisvariant:** asjakohased lisahinnangud, nagu korraldusasutus on soovitanud.
- **4. hindamisvariant:** sooteadliku eelarvestamise hindamine, nagu on kirjeldatud raamistikus allpool.

Konkreetsed hindamise eesmärgid on hinnata, kui palju on programm mõjutanud soolist ebavõrdsust sekkumisvaldkonnas, kui hästi on sooga seotud protsesse rakendatud ning kui palju kasutati kombineeritud vahendeid või programme soolise võrdõiguslikkuse probleemide lahendamiseks.

Seire- ja hindamisprotsessides soolise võrdõiguslikkuse aspekti lõimimise etapid

1.–3. hindamisvariant

Hindamisel tuleb käsitleda, kas programm on saavutanud kõik kavandamisdokumentis, rahastamiskavas või muudes programmidokumentides sätestatud soolise võrdõiguslikkuse erieesmärgid. Selleks tuleb hindamisel kasutada programmis määratletud sooliseid näitajaid.

Kui soolise võrdõiguslikkuse erieesmärgid ei ole, tuleb kasutada ühissätete määruse artiklis 39 sätestatud üldisi hindamiskriteeriume (tulemuslikkus, tõhusus, asjakohasus, sidusus ja ELi lisaväärtus). Juhinduda võib järgmistest küsimustest.

Asjakohasus

- Kas programm on aidanud tulemuslikult luua soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks soodsaid tingimusi?
- Kas programm vastas nii naiste kui ka meeste praktilistele ja strateegilistele vajadustele?
- Kas programm aitas täita riigi, piirkonna ja ELi poliitilisi kohustusi ja volitusi soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas?
- Kas programmi kogu rakendusetapis käsitleti soolise võrdõiguslikkuse küsimusi järjepidevalt ja sidusalt?
- Kas tehti muudatusi, et reageerida välisteguritele (nt majanduskriis, uus valitsus), mis mõjutasid sugudevahelisi suhteid?
- Kas programmi jaoks kasutati asjakohaseid eristatud andmeid?
- Kas programmi jaoks saadi teavet sihtrühmade ja muude asjakohaste institutsiooniliste sidusrühmadega peetud konsultatsioonidest?

Tõhusus

- Kas programmis kasutati tõhusalt vahendeid, et saavutada soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas

tulemusi, millest on kasu nii naistele kui ka meestele?

- Kas programmi seire-, aruandlus- ja hindamismehhanismid tagasid soolise võrdõiguslikkuse kriteeriumide lisamise ja tõendamise?
- Kas aruandlusmehhanisme on kasutatud järjepidevalt?
- Kas saab tuvastada vahendite eraldamise ja tulemuste seoseid?
- Kui vahendite eraldamine andis naistele või meestele positiivseid või negatiivseid tulemusi, kas seda teavet kasutati parandusmeetmete või järgmise etapi meetmete jaoks?

Tulemuslikkus

- Kas programm on saavutanud kavandatud tulemused/väljundid?
- Kas programmi tuvastatavad väljundid ja tulemused on edendanud soolist võrdõiguslikkust ja käsitletud kohalikke/piirkondlikke soolisi erinevusi?
- Kas sihtrühmad on saanud tõendatavat kasu? Kas tagatud väljundites on naiste ja meeste jaoks erinevusi?
- Kas programmi kavandamisel, rakendamisel ja seirel eristati isikute näitajad ja andmed soo alusel?
- Kas sidusrühmad (organisatsioonid, asutused, kaudsed sihtrühmad) on programmi sekkumistest kasu saanud institutsioonilise soolõimesuutlikkuse suurenemise ja töötajate soolise võrdõiguslikkuse pädevuse arengu mõttes?

Sidusus

- Kuidas on kombineeritud ELi fondide rahalisi vahendeid soolise ebavõrdsuse vähendamiseks ja soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks? Näiteks kuidas on kombineeritud vahendeid kasutatava taristu paremaks pakkumiseks, töö- ja eraelu tasakaalustamiseks, kohalike oskuste baasi arendamiseks, naiste tööturul osalemise suurendamiseks, VKEde juhtimise ning muude tööstussektorite ja kutsealade mitmekesistamiseks?
- Kuidas on ühised soolise võrdõiguslikkuse eesmärgid ELi fondides sõnastatud ning kuidas toimub eesmärkide ühine seire ja aruandlus?

ELi lisaväärtus

- Kuidas kajastab programm soolise võrdõiguslikkuse edendamise ELi eesmärgi?
- Kas programm on andnud lisaväärtust soolise võrdõiguslikkuse edendamisel võrreldes liikmesriikide muu eduga? Näiteks kas sellega on kaasnenud edasiminekut mitmesuguste tegurite, näiteks kooskõlastamise kasulikkuse, õiguskindluse, suurema tulemuslikkuse või vastastikuse täiendavuse tulemusel?

4. hindamisvariant: sooteadliku eelarvestamise hindamine

Sooteadliku eelarvestamise erihindamine⁽⁸⁴⁾ võib põhineda järgmisel riigi rahanduse nelja aspekti raamistikul⁽⁸⁵⁾. Hindamisel võib keskenduda ühele aspektile või hinnata kõiki nelja. Hinnata võib kogu programmi eelarvet, valitud valdkonda või konkreetset projekti.

1. Programmi hindamine ühest või mitmest riigi rahanduse neljast aspektist

- **Kulutused.** Mida rahastatakse? Keda rahastatakse? Mis soolisi erinevusi käsitletakse? Kuidas jõuavad kulutused nii naiste kui ka meesteni, pidades silmas nende vajadusi? (Näide: kes osaleb mis tööturuprogrammides jne.)
- **Sissetulek.** Kes maksab makse, käibemaksu ja/või tasusid? Kes peavad maksma teatud teenuste eest ise?
- **Makromajanduslik mõju.** Kuidas on programm mõjutanud tasustatud ja tasustamata töö jaotust naiste ja meeste vahel? Mis mõju on see avaldanud kohalikele või piirkondlikele majanduskasvule ja kestlikkusele?
- **Otsustusprotsessid.** Kuidas on naised ja mehed programmi otsustusprotsessis esindatud? Näide: kuidas põhiteavet levitatakse ja kohandatakse eri sidusrühmadele?

Nende küsimuste hindamisel võib vastata näiteks järgmistele üldküsimustele.

- Kas programmi eelarvevahendid on jõudnud nii naiste kui ka meesteni?

⁽⁸⁴⁾ Allikas: Osika, I., ja Klerby, A. Gender Budgeting – en checklista. Avaldatud aadressil <https://www.jamstall.nu/wp-content/uploads/2014/02/Gender-Budgeting-en-checklista.pdf>

⁽⁸⁵⁾ Elson, D. (2006). Budgeting for Women's Rights: Monitoring Government Budgets for Compliance with CEDAW. New York: UNIFEM. Avaldatud aadressil <http://gender-financing.unwomen.org/en/resources/b/u/d/budgeting-for-womens-rights-monitoring-government-budgets-for-compliance-with-cedaw>

- Kas naistel ja meestel on olnud võimalik kasutada nende vajadustele vastavaid teenuseid?
- Kas programm on olnud ümberkujundav? Näide: kas see on käsitletud norme ja väärtusi, mis kinnistavad soolist ebavõrdsust?

2. Programmi põhitegevuse raames vahendite eraldamise analüüs seoses arvude, vajaduste ja eelistustega

Valige analüüsitav eelarve või tegevus, arvestades programmi raames kogutud sooliselt eristatud andmeid ja võimaluse korral lisades eristatud andmeid muude näitajate kohta, nt vanus, majanduslik olukord, rass, etniline päritolu, puue, ajakasutus, avalike ruumide, rajatiste ja vahendite kasutamine jne. Analüüsi raames võib teha järgmist:

- leidke rakendatud kogueelarve;
- küsige, kelleni programmi rakendamisel jõuti; tuvastage sihtrühmad ja konkreetset andmed, mis teil on nende rühmade kohta;
- määrake kogutud andmete, olemasolevate uuringute, teadusuuringute ja elanike küsitluste alusel, kas vahendeid kasutati sihtrühma vajaduste ja eelistuste täitmiseks;
- arvutage vahendite eraldised soolise võrdõigussuse perspektiivist, näiteks eraldi kulud naiste rühma ja meeste rühma kohta ning keskmised kulud naise ja mehe kohta, ja
- võrrelge ja küsige, mis oleks olnud mõju programmi kogueelarvele, kui naised ja mehed oleksid saanud võrdset toetust.

3. Hindamine, kui palju oli vaja alternatiivseid või täiendavaid vahendeid ja tegevusi

Lisaks programmi vahenditele hinnake, kui palju oli vaja alternatiivseid või täiendavaid vahendeid ja tegevusi, näiteks järgmist:

- inimeste aeg, tasustamata või vabatahtlik töö;
- tasude või muude kulude rahastamine erasektori vahenditest;
- muu riiklik rahastus ruumide, transpordi ja muu tegevuse jaoks ning
- alternatiivsed erasektori tooted ja teenused.

Oluline on küsida järgmist.

- Mis taristuinvesteeringud kaasnesid programmi tegevustega?

- Kes neid vahendeid kasutab? (jaotage andmed/analüüs naiste ja meeste ning muude asjakohaste tunnuste alusel)

4. Soopõhine hindamine

- Analüüsige 2. ja 3. taseme kaardistamise tulemusi. Kas naiste ja meeste vahel on erinevusi vahendite eraldamisel (kasutamisel)?
- Mis normid ja väärtused on olemas? Kas need normid ja väärtused on soopõhised?
- Kas naised ja mehed koheldakse programmis erinevalt? Kas tegevusi, milles osaleb rohkem naised, peetakse väärtuslikumaks kui neid, milles osaleb rohkem mehi?

5. Sooteadliku eelarvestamise hindamise muud aspektid

Mis on investeering? Mõelge, kuidas investeeringutel füüsilisse taristusse on soopõhised mõõtmed. Näiteks investeeringud teenustesse ja rajatistesse, mida kasutavad naised ja mehed, või investeeringud, mis võivad toetada töö- ja eraelu tasakaalustamist, IT laiendamist ja digitaalset kaasatust, näiteks lapsehoid, sotsiaalhoolekanne ja eakate hooldus, juurdepääsetav transport, koduhoolduse digitaalne tugi jne. Hooldusasutuste – näiteks lasteaedade ja põlvkondadevaheliste sotsiaalhoolekandeametuste – füüsilise taristu laiendamine võib laiendada kohalikku tööturgu ja maksubaasi, luues uusi kestlikke töökohti, millel on oluline investeeringutasuvus. Investeeringud kohalikku hooldustööstusse ja seonduvatesse oskustesse on näide investeeringutest, mis vähendavad ametialast soolist segregatsiooni; see tähendab investeerimist kutsealadesse, kus naised on ülesindatud (ja alahinnatud). Samuti on oluline hinnata, kas IT- ja digitaalse taristu laiendamise meetmed käsitlevad naiste alaesindatust kõrge- ja keskmis- ja madalpalgalistel tehnilistel ametikohtadel.

Kas projektijuhtimine ja juhtimisdokumendid on soopõhised? Oluline on küsida järgmist.

- Kas need dokumendid sisaldavad soolise võrdõigussuse eesmärgi ja konkreetseid juhiseid seoses soolist võrdõigussusest käsitlevate ELi fondide eeskirjadega?
- Kas nendes esitatakse sooliselt eristatud andmeid? Kas nendes kasutatakse sootundlikku sõnavara?

- Kas naised ja mehed on programmi haldus- ja seirekomisjonides võrdselt esindatud?

Kas programm on ümberkujundav? Kaalutlege, kas programmi vahendite eraldamisel lähtuti soolise võrdõiguslikkuse edendamise eesmärkidest. Sooteadlik eelarvestamine on lähenemisviis, kuidas kujundada programmi analüüs, kavandamine ja tulemused ümber riigi rahanduse aspektist. Selleks on vaja mõelda terviklikumalt taristu, oskuste ja tööhõive arendamise soolisele mõõtmele, ühtlasi

vaidlustades soolised stereotüübid ja piiravad sugudevahelised suhted. Näide: tööhõiveprogrammi analüüsimisel hinnake, kas programm sisaldas komponente, mille eesmärk on suurendada naiste juurdepääsu tasustatud tööle. Peale naiste oskuste arendamise koolituse võivad põhikomponendid hõlmata lapsehoiu rahastamist, paremat ajakasutust lõimitud transpordi ja teenuste kättesaadavuse kaudu ning tehnikauuendusi digitaalse suhtluse või paindliku töökorralduse toetamiseks.

Austria: sooküsimused ELi fondide hinnangutes

Kooskõlas Austria partnerluslepinguga edendasid seirekomisjonid hinnanguid, millesse on lõimitud soolise võrdõiguslikkuse aspekt. Näiteks hõlmab Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) rakenduskava hindamine ELi horisontaalsete põhimõtete (sh soolõime tegevused programmi üksikutes prioriteetsetes suundades) eraldi hindamist. Hindamisse kaasatakse aktiivselt asjaomased sidusrühmad, kutsudes nad osalema juhtrühmades ja töötubades.

Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) seireks ja hindamiseks loodi vara kaks teemarühma: üks soolõime ja teine soolise võrdõiguslikkuse teemal. Need rühmad jälgivad arengut naiste ja meeste tuvasutatud ebavõrdsuse kaotamisel ESFi rahastatavate meetmete abil. ESFi tegevuse välishindamine hõlmab ELi horisontaalsete põhimõtete hindamist, keskendudes mittediskrimineerimisele ning naiste ja meeste võrdsetele võimalustele.

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) seirekomisjoni iseloomustab naiste ja meeste (sh asjaomaste sotsiaalpartnerite esindajate) tasakaalustatud esindatus. EAFRD rahastamisperioodiks 2014–2020 kavandati kolm soolise võrdõiguslikkusega seotud hindamist:

- naiste ja meeste kohaliku tasandi töö- ja elutingimuste soolise võrdõiguslikkuse indeks;
- hinnang võrdsete võimaluste kohta programmis LEADER ning
- soolise võrdõiguslikkuse üldine hindamine, milles hinnatakse põhjalikult EAFRD programmide toetust soolisele võrdõiguslikkusele.

Lisaallikad

Sidusrühmadega peetavate konsultatsioonide ja praktiliste lähenemisviiside lisateave:

- [Konsultatsioonid soolise võrdõiguslikkuse sidusrühmadega](#)

Töövahend 11. ELi fondide soolise võrdõiguslikkuse kulutuste aruandlus

Soolist võrdõiguslikkust edendavate eelarvekulude jälgimine on sooteadliku eelarvestamise oluline element. Selleks võib kasutada [töövahendit 8](#). Kuigi eelarveeraldiste jälgimine nende liigituse põhjal, nagu tehakse [töövahendis 8](#), on edasiminek, on kulutuste jälgimise protsess siiski palju mitmekesisem.

Soolist võrdõiguslikkust edendavate kulutuste jälgimise protsess peab põhinema selle põhjalikul mõistmisel, kuidas rahalisi vahendeid kasutatakse ja kuidas on kulutused seotud soolise võrdõiguslikkusega. Kuidas teame, et kulutused on ümberkujundavad ning edendavad soolist võrdõiguslikkust ja võrdsust? Kes saab rahastamisest kasu? Mida muudetakse? Kuidas muudetakse?

Nendele küsimustele ei saa vastata üksnes jälgimissüsteemiga. Järgmiste lähenemisviiside loetelud näitavad, kui mitmekesine on kulude jälgimine.

Soolist võrdõiguslikkust edendavate kulutuste jälgimise eeltingimuseks on juhtkonna tahe ja põhjalike teadmistega ekspertide tuumiku olemasolu (viimase lisateave: vt [institutsioonilise ümberkujundamise EIGE teabepake](#)).

Soolist võrdõiguslikkust edendavate kulutuste jälgimine

Rahvusvaheline kogemus näitab, et kulutuste jälgimise eri lähenemisviise on palju. Kõige olulisemad on esitatud järgmises tabelis.

Lähenemisviisid	Kokkuvõte
Eelarve soopõhine finantsaudit	Soopõhises finantsauditis analüüsitakse kulusid soolisest aspektist. See-ga tehakse selline audit pärast eelarve täitmist. Uuritakse, kuidas vahendid eraldati ja mis oli tulemus naiste ja meeste, poiste ja tüdrukute jaoks kogu nende mitmekesisuses võrreldes tegelikult kavandatuga. Ideaaljuhul peaks auditi tegema sõltumatu ja pädev asutus (eelarvepädev kesk-asutus või muu sõltumatu asutus).
Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks eraldatud rahaliste vahendite jälgimine	• töövahend 8
Soolise suunitlusega kulude esinemissageduse analüüs	Soolise suunitlusega kulude esinemissageduse analüüs keskendub kulude jagunemisele naiste ja meeste, poiste ja tüdrukute vahel kogu nende mitmekesisuses. Uuritakse konkreetse teenuse ühikukulu ja seejärel arvutatakse, kui palju kasutavad seda teenust naised, mehed, poisid ja/või tüdrukud (olenevalt vajalikust eristustasemest võib lisada ka muid tunnuseid, nt vanus, rass, etniline päritolu, usk, elukoht maal/linnas jt). Näiteks saab sellise analüüsiga leida, kui palju ja kuidas said naised ja mehed kasu kulutustest avalikele teenustele, näiteks ühistranspordi taristule, tervishoiule ja/või haridusele.
Sooteadliku eelarvestamise hindamine	• töövahend 10

Lisaallikad

Sooteadliku eelarvestamise lisateave:

- [Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon \(OECD\): sooteadliku eelarvestamise teave veebilehe eelarve ja avalike kulutuste jaotises](#)
- [Naiste eelarverühm: sooteadliku eelarvestamise teabepakmed](#)
- [ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur: Gender responsive budgeting in practice: A training manual](#)
- [Sooteadliku eelarvestamise rakendamine Viinis](#)

Viited

Agentur für Gleichstellung im ESF (2019). Gender Budgeting im Bundes-ESF. Berlin: Agentur für Gleichstellung im ESF. Avaldatud aadressil <https://www.esf-querschnittsziele.de/gleichstellung/gender-budgeting.html>

Bundesministerium für Arbeit und Soziales (2019). Operationelles Programm des Bundes für den Europäischen Sozialfonds, Förderperiode 2014–2020. Gender Budgeting Bericht 2018. Avaldatud aadressil https://www.esf.de/portal/SharedDocs/PDFs/DE/Publikationen/gender_budgeting_bericht_2018.pdf;jsessionid=81CAB9F3694E49035518A4FD6365?__blob=publicationFile&v=3 (saksa keeles)

Elborgh-Woytek, K., Newiak, M., Kochhar, K., Fabrizio, S., Kpodar, K., Wingender, P., Clements, B., ja Schwartz, G. (2013). Women, work and the economy: macroeconomic gains from gender equity, Rahvusvahelise Valuutafondi aruteludokument, SDN/13/10. Washington DC: IMF. Avaldatud aadressil <http://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2013/sdn1310.pdf>

Elson, D. (2006). Budgeting for Women's Rights: Monitoring Government Budgets for Compliance with CEDAW. New York: UNIFEM. Avaldatud aadressil <http://gender-financing.unwomen.org/en/resources/b/u/d/budgeting-for-womens-rights-monitoring-government-budgets-for-compliance-with-cedaw>

Euroopa Komisjon (2017). Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele. Algatus lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamiseks. COM(2017) 252 final. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=COM%3A2017%3A252%3AFIN>

Euroopa Nõukogu (2005). Gender Budgeting. Final report of the Group of Specialists on Gender Budgeting. Strasbourg: Euroopa Nõukogu võrdõiguslikkuse talituse inimõiguste peadirektoraat. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/resources/Gender%20budgeting.pdf>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2014). Estimating the costs of gender-based violence in the European Union. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/estimating-costs-in-european-union>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2014). Gender equality and economic independence: part-time work and self-employment, Review of the Implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0414228ENC.pdf>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Economic benefits of gender equality in the European Union: EU and EU Member States overviews. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/economic-benefits-gender-equality-eu-eu-and-eu-member-states-overviews>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Economic benefits of gender equality in the European Union. Literature review: existing evidence and methodological approaches. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/economic-benefits-gender-equality-european-union-literature-review-existing-evidence-and-methodological-approaches>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Economic benefits of gender equality in the European Union: Report on the empirical application of the model. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/economic-benefits-gender-equality-european-union-report-empirical-application-model>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Evidence of economic benefits of gender equality in other policy areas. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/sites/default/files/economic-benefits-gender-equality-policy-areas.pdf>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Gender budgeting. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil

<https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools/gender-budgeting>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Gender Equality Index 2017: Violence against women – the most brutal manifestation of gender inequality. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-violence-against-women>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2018). Gender Equality Index 2017: Czech Republic, EIGE, Vilnius. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-czech-republic>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2018). Gender Equality Index 2017: Estonia, EIGE, Vilnius. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-estonia>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2018). Gender Equality Index 2017: Germany, EIGE, Vilnius. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-germany>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2018). Gender Equality Index 2017: Spain, EIGE, Vilnius. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-spain>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2019). Gender budgeting. Mainstreaming gender into the EU budget and macroeconomic policy framework. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/publications/gender-budgeting-mainstreaming-gender-eu-budget-and-macroeconomic-policy-framework>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2019). Gender Equality Index. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-equality-index>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2019). Gender Statistics Database. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs>

Eurostat (2018). Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 Strategy. 2018 edition. Brüssel: Eurostat.

Avaldatud aadressil <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9087772/KS-02-18-728-EN-N.pdf/3f01e3c4-1c01-4036-bd6a-814dec66c58c>

Eurostat (2018). The life of women and men in Europe: A statistical portrait. 2018 edition. Brüssel: EL. Avaldatud aadressil <https://www.ine.es/prodyser/myhue18/bloc-1a.html?lang=en>

Eurostat (2019). Gender Statistics. Brüssel: Eurostat. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_statistics

Fitzgerald, R., ja Michie, R. (2000). „Experiences, good practice and lessons for evaluating gender equality outcomes in Structural Fund programmes“. Võrdõiguslikkuse konverentsi jaoks koostatud hinnang, Edinburgh, 17.–19. september 2000

Frey, R., Savioli, B., ja Flörcken, T. (2012). Gender Budgeting in the Federal ESF – A qualitative analysis. Berliin: Agentur für Gleichstellung im ESF. Avaldatud aadressil http://www.esf-gleichstellung.de/fileadmin/data/Downloads/Aktuelles/gender-budgeting-bericht-2012_agentur_gleichstellung_esf.pdf

Kabeer, N. (2012). Women’s economic empowerment and inclusive growth: labour markets and enterprise development, International Development Research Centre Discussion Paper 29/12. Avaldatud aadressil <https://www.soas.ac.uk/cdpr/publications/papers/file80432.pdf>

Lagarde, C. (2014). The Economic Power of Women’s Empowerment, Rahvusvahelise Valuutafondi tegevdiriectori Christine Lagarde’i pöhiettekann, avaldatud aadressil <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sp091214>

Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (2017). Pensions at a Glance 2017: Country Profiles – Spain. Pariis: OECD. Avaldatud aadressil <https://www.oecd.org/els/public-pensions/PAG2017-country-profile-Spain.pdf>

Milotay, N. (2019). Briefing – EU Legislation in Progress: A new directive on work-life balance. Brüssel: Euroopa Parlamendi uuringuteenistus (EPRS). Avaldatud aadressil [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614708/EPRS_BRI\(2018\)614708_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614708/EPRS_BRI(2018)614708_EN.pdf)

O'Hagan, A., ja Klatzer, E. (toim) (2018). Gender budgeting in Europe: Developments and challenges. Basingstoke: Palgrave Macmillan

Osika, I., ja Klerby, A. (aastata). Gender Budgeting – en checklista. Avaldatud aadressil <https://www.jamstall.nu/wp-content/uploads/2014/02/Gender-Budgeting-en-checklista.pdf>

Savioli, B., ja Meseke, H. (2016). Teilhabe und Transparenz – Gender Budgeting im Bundes-ESF. Berliin: Agentur für Querschnittsziele im ESF. Avaldatud aadressil https://www.esf-querschnittsziele.de/fileadmin/DATEN/Publikationen/gender-budgeting_201216.pdf

Veebilehed

Euroopa Komisjon (aastata). ELi tegevuskava aastateks 2017–2019 „Soolise palgalõhe vähendamise“. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/equal-pay/eu-action-against-pay-discrimination_en

Euroopa Komisjon (aastata). Sooline võrdõiguslikkus. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality_et

Euroopa Komisjon (aastata). Töö- ja eraelu tasakaal Euroopa Liidus. Brüssel: tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektoraat. Avaldatud aadressil <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1311&langId=et>

Euroopa Komisjon (2010). Euroopa 2020. aasta strateegia. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC2020&from=et>

Euroopa Komisjon (2015). Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 154 kohaselt tööturu osapooltega peetava konsultatsiooni (töötavate vanemate ja hooldajate töö- ja pereelu tasakaalustamise võimalike meetmete kohta) esimene ring, C(2015) 7754 final. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14743&langId=en>

Sharp, R., ja Broomhill, R. (2002). Budgeting for Equality: the Australian experience, Feminist Economics, Vol. 8, No 1, lk 26

Stotsky, J. (2016). Gender budgeting: fiscal context and current outcomes, Rahvusvahelise Valuutafondi töödokument, WP/16/149. Washington DC: IMF

Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (1966). Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt. New York: ÜRO. Avaldatud aadressil <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>

Euroopa Komisjon (2015). Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa rände tegevuskava“. COM(2015) 240 final. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52015AE4319>

Euroopa Komisjon (2015). Strateegiline soolise võrdõiguslikkuse tagamise kava 2016–2019. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/strategic-engagement-gender-equality-2016-2019_en

Euroopa Komisjon (2017). Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2010/18/EL. COM(2017) 253 final – 2017/085 (COD). Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52017PC0253>

Euroopa Komisjon (2017). Euroopa sotsiaalõiguste samm. Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_et

Euroopa Komisjon (2018). Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa

Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, milles käsitletakse väikelaste hoiuteenuste arendamist eesmärgiga edendada naiste tööjõus osalemist, töötavate lapsevanemate töö- ja eraelu tasakaalu ning säästvat ja kaasavat majanduskasvu Euroopas (Barcelona eesmärgid). Brüssel: Euroopa Komisjon. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/bcn_objectives-report2018_web_en.pdf

Euroopa Komisjon (2019). Diskrimineerimisvastane võitlus. Brüssel: Euroopa Komisjoni õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat. Avaldatud aadressil http://ec.europa.eu/justice/discrimination/diversity/index_en.htm

Euroopa Liidu Nõukogu (2011). Nõukogu 7. märtsi 2011. aasta järelused Euroopa soolise võrdõiguslikkuse pakti (2011–2020) kohta. Brüssel: Euroopa Liidu Nõukogu. Avaldatud aadressil [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52011XG0525\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52011XG0525(01))

Euroopa Liidu Nõukogu (2017). 2020. aasta järgse ühtekuuluvuspoliitika koostoime ja lihtsustamine: nõukogu võtab vastu järeldused. Avaldatud aadressil <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2017/11/15/council-conclusions-on-synergies-and-simplification-for-cohesion-policy-post-2020/>

Euroopa Liit (aastata). ELi aluslepingud. Brüssel: EL. Avaldatud aadressil https://europa.eu/european-union/law/treaties_et

Euroopa Liit (2000). Euroopa Liidu põhiõiguste harta. Brüssel: EL. Avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_et

Euroopa Liit (2007). Euroopa Liidu leping. Brüssel: EL. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=celex%3A12012M%2FTXT>

Euroopa Liit (2007). Euroopa Liidu toimimise leping. Brüssel: EL. Avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Euroopa Parlament (2018). Teabelehed Euroopa Liidu kohta. Lissaboni leping. Brüssel: Euroopa Parlament. Avaldatud aadressil <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/et/sheet/5/the-treaty-of-lisbon>

Euroopa Parlament (2018). Teabelehed Euroopa Liidu kohta. Naiste ja meeste võrdõiguslikkus. Brüssel: Euroopa Parlament. Avaldatud aadressil <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/et/sheet/59/equality-between-men-and-women>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE), <https://eige.europa.eu/>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Mis on soolõime? Esindatus soolõimes. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/what-is-gender-mainstreaming>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Sidusrühmadega peetavad konsultatsioonid ja praktilised lähenemisviisid. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools/gender-stakeholder-consultation>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Sooli tähtsus majandus- ja rahanduspoliitika valdkonnas. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/economic-and-financial-affairs>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Sooline mõju tööhõivele, tööturupoliitikale ja reformidele. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/employment>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Soolised näitajad. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools/gender-indicators>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Sooliõime ELi liikmesriikides. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/countries>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Sooliõime ja ettevõtlus. Avaldatud aadressil

<https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/entrepreneurship>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Soolõime mõisted ja määratlused. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Soolõime põllumajanduses ja maaelu arengus. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/policy-areas/agriculture-and-rural-development>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Soolõime teabepakmed aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Soopõhise institutsioonilise ümberkujundamise EIGE teabepake. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools/institutional-transformation>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Soopõhise statistika andmebaas. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/browse/bpfa>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Töö- ja eraelu ühitamine. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/resources/italy/work-life-balance-measures-help-reconcile-work-private-and-family-life>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (aastata). Võrdõiguslikkuse analüüs. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/methods-tools/gender-analysis>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Gender equality boosts economic growth. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://eige.europa.eu/news-and-events/news/gender-equality-boosts-economic-growth>

Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) praktilise soolõime võrgustik (GenderCoP) (aastata). Avaldatud aadressil <http://standard.gendercop.com/about-the-standard/why-a-standard-on-gender-mainstreaming/index.html>

Europäischer Sozialfonds für Deutschland (aastata). Monitoring und Evaluierung 2014–2020. Berliin: Bundesministerium für Arbeit und Soziales. Avaldatud aadressil <https://www.esf.de/portal/DE/Foerderperiode-2014-2020/Monitoring/inhalt.html> (saksa keeles)

GenderCoP, avaldatud aadressil <http://standard.gendercop.com/efs-thematics/index.html>

Hispaania võrdõiguslikkuspoliitika võrgustik, ¿Qué es la Red de Políticas de Igualdad? <http://www.igualdadgenerofondoscomunitarios.es/> (hispaania keeles)

Includegender.org, SWOT. Avaldatud aadressil <https://www.includegender.org/toolbox/plan-and-prepare/swot/>

Includegender.org, 4R Method. Avaldatud aadressil <http://www.includegender.org/toolbox/map-and-analyse/4r-method/>

Naiste eelarverühm (Women's Budget Group, Ühendkuningriik): <https://wbg.org.uk/>

Rootsi ESFi tugileht. Avaldatud aadressil <https://esfsupport.esf.se/> (rootsi keeles)

Rootsi soouuringute sekretariaat (2014). Soolise võrdõiguslikkuse teabevahetus. Avaldatud aadressil <https://www.samband.is/media/jafnrettismal/Gender-equal-communication-pdf.pdf>

ÜRO Peaassamblee (2015). Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. New York: ÜRO Peaassamblee. Avaldatud aadressil https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur (2015). SDG 5: Achieve gender equality and empower all women and girls. New York: ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur. Avaldatud aadressil <http://www.unwomen.org/en/news/in-focus/women-and-the-sdgs/sdg-5-gender-equality>

ELi fondid – ajavahemiku 2021–2027 määrused (juuni 2018)

EMKFi määrus (COM(2018) 390 final), avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:52018PC0390>

ERFi ja Ühtekuuluvusfondi määrus (COM(2018) 372 final), avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52018PC0372>

ESF+ määrus (COM(2018) 382 final), avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52018PC0382>

Ühissätete määrus (COM(2018) 375 final), avaldatud aadressil <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/ET/COM-2018-375-F1-ET-MAIN-PART-1.PDF>

ÜPP/EAFRD määrus (COM(2018) 392 final), avaldatud aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52018PC0392>

Videod

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Economic benefits of gender equality: Labour market activity and equal pay. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil https://www.youtube.com/watch?v=afWKAs_XOrE

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2017). Economic benefits of gender equality: STEM. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://www.youtube.com/watch?v=64cCxFQnGvM>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2019). Education and economy. Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://www.youtube.com/watch?v=LwldSLe4waQ>

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (2019). What is gender budgeting? Vilnius: EIGE. Avaldatud aadressil <https://www.youtube.com/watch?v=cqjt4EUakvw>

Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (2016). Decent Work and the Care Economy. Avaldatud aadressil <https://www.ilo.org/global/topics/care-economy/dw-and-care-economy/lang--en/index.htm>

Rootsi kohalike omavalitsuste ja piirkondade liit (2014). Sustainable Gender Equality – a film about gender mainstreaming in practice. Stockholm: SKL Jämställdhet. Avaldatud aadressil <https://www.youtube.com/watch?v=udSjBbGwJEg>

ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur (2017). What is gender responsive budgeting? New York: ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Agentuur. Avaldatud aadressil <https://www.youtube.com/watch?v=mquOclPJYPs>

VÕTA ÜHENDUST ELIGA

ISIKLIKULT

Kõikjal Euroopa Liidus on sadu Europe Directi teabekeskusi. Teile lähima keskuse aadressi leiate: https://europa.eu/european-union/contact_et

TELEFONI VÕI E-POSTIGA

Europe Direct on teenus, mis vastab Teie küsimustele Euroopa Liidu kohta. Teenusega saate ühendust võtta:

- helistades tasuta numbril: 00 800 6 7 8 9 10 11 (mõni operaator võib nende kõnede eest tasu võtta),
- helistades järgmisel tavanumbril: +32 22999696 või
- e-posti teel: https://europa.eu/european-union/contact_et

ELI KÄSITLEVA TEABE LEIDMINE

VEEBIS

Euroopa Liitu käsitlev teave on kõigis ELi ametlikes keeltes kättesaadav Euroopa veebisaidil: https://europa.eu/european-union/index_et

ELI VÄLJAANDED

Tasuta ja tasulisi ELi väljaandeid saab alla laadida või tellida järgmisel aadressil: <https://op.europa.eu/et/publications>

Suuremas koguses tasuta väljaannete saamiseks võtke ühendust talitusega Europe Direct või oma kohaliku teabekeskusega (vt https://europa.eu/european-union/contact_et).

ELI ÕIGUS JA SEONDUVAD DOKUMENDID

ELi käsitleva õigusteabe, sealhulgas alates 1952. aastast kõigi ELi õigusaktide konsulteerimiseks kõigis ametlikes keeleversioonides vt EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>

ELI AVATUD ANDMED

ELi avatud andmete portaal (<http://data.europa.eu/euodp/et>) võimaldab juurdepääsu ELi andmekogudele. Andmeid saab tasuta alla laadida ja taaskasutada nii ärilisel kui ka mitteärilisel eesmärgil.

www.eige.europa.eu

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus

